

1988.aasta 10.detsembril asutati Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts.

Selles kroonikas on toodud toonase ERRSi asutava kogu asutamiskoosoleku protokoll – just nii, nagu protokollija selle kirja panna jõudis (100%). Siit leiate palju selliseid mõtteid ja unistusigi, mis pole tänaseni lahendust leidnud ning mille aktuaalsus pole sugugi kahanenud. Samuti leiate siit mitmeid julgeid ideid, mis vahepeal lootusetult ununenud on. Olgu see protokoll ajalooürikuks ning ka mälestusraamatuks, aga ka tunnustuseks kõigile osalenutele.

Ärge unustage, et siis oli hoopis teine riigikorraldus ja mitte üheski sõnavõtus ei julge veel keegi unistadagi oma Eesti Vabariigist (ehkki üldprogrammis on vabanemissoov juba sees).

Head lugemist ja meenutamist ja tegutsemistki! See protokoll näitab, milline erakordne entusiasm ja ühistegevuse lootus-ootus on meie rahvatantsu- ja rahvamuusikaperet vallanud! See oli justkui omalaadne ärkamisaeg ja omalaadne tantsiv-mängiv revolutsioon. Kas me pole praeguseks muutunud liiga ükskõikseks ja leplikuks – võib-olla peab kord läbi tegema uued laulvad, tantsivad ja mängivad revolutsioonid?

EESTI RAHVATANTSU JA RAHVAMUUSIKA SELTSI ASUTAV KOGU

10.detsembril 1988 algusega kell 10.00

uues Poliitharidusmajas, Tallinnas

(protokoll tekst on toodud üks : ühele)

Andi Kalamees: Kallis rahvas! Täna leinab kogu Nõukogudemaa, kogu Eesti rahvas Armeenia maavärisemise ohvreid. Ma palun hukkunuid mälestada minutilise leinaseisakuga.

(tõustakse)

Aitäh. Täna on meil fuajees seatud kaks urni annetuseks. Need olid mõeldud üks Virumaa fondi heaks ja teine meie kõigi ühise unistuse, tantsuväljaku heaks.

Ma usun, et tänane leinapäev häälestab meid kõiki tõsisele tõisele lainele. Püüdkem siis täna unustada kõik see, mis meid lahutab, ja mõelgem selle peale mis meid ühendab, mis tooks kasu Eestimaa rahvakultuurile, sest mis toob kasu meie kultuurile, toob kasu ka armeenia rahvale, toob kasu kogu maailma kultuurile.

Lugupeetavad Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsi asutava kogu asutajaliikmed ja külalised! Meil on praegu jõudnud kohale 366 algüksuse poolt 412 volinikku. Nii, et kvoorum on meil olemas. Lisaks on meil täna ka külalisi nii meie vabariigist kui Lätist, Leedust ja Leningradist. Millised on teie ettepanekud meie asutava kogu läbiviimise suhtes? Läbi viia? Kes on selle ettepaneku poolt, palun mandaadiga hääletada. Aitäh. Vastu, erapooletuid ei ole..

Algatustoimkonna ja teie kõigi nimel kuulutan ERRS-i asutava kogu avatuks.

Ahto Nurk: Palun, ühislaul. (Lauldakse "Lipulaulu")

Helju Mikkel: Su põhjamaa päikese kullast,
su õhust, su veest ja su mullast
ma sündisin, kodumaa.
Su metsad, su taevas, su meri,
on soonte sees kõnelev veri
mis tänab sind lõpmata.

Täna, jõulukuu 10. päeval tulid sa, Eestimaa naine nisunäolises seelikus, Eestimaa mees männikirja kampsunis, tundma sirge selja ja käsikäes astumise jõudu. Tundma targa mõtte ja aruka teo tugevust, tulid

töotama, et hoiad esi-isade-emade pärandit nagu leiba, nagu lilli. Tulid kinnitama soovi olla homme parem, kui olid täna. Sa töid ERRS-i eluvaka jaoks oma südame ja mõistuse kõige puhtama ja tervema seemnevilja. On sinu külvipäev. Külva rõõmulga!

(Aplaus.)

Andi Kalamees: Aitäh Helju Mikkelile heade sõnade eest. Nüüd on aeg asuda töö juurde. Selleks oleks meil vaja teie volitusi koosolekute juhatajatele. Millised on ettepanekud?

Ahto Nurk: Algatustoimkonna nimel teen ettepaneku koosoleku juhatajateks valida Andi Kalamees, Mati Kukk, Raivo Riim ja Rein Sikk.

Andi Kalamees: On kellelgi täiendusi sellele nimekirjale või tahate keegi ise tulla siia lisaks? Olete nõus? Hääletama ei hakka? Nii.

Tööks on vajalik põhilised töötoimkonnad läbi vaadata ja kinnitada. Ma palun, et te otsiksite kõik need lehed välja. Ma pööran teie tähelepanu niisugusele asjale, et kahjuks on trükikojas tehtud kokkupanemisel väikesed vead. Nii et te ei leia üldprogrammi päris järjest, vaid üldprogrammi viimane lehekülg on põhikirjaga ühte löödud. Ja põhikirja teine lisa on resolutsiooniga koos. Nii et püüdke leida kõik dokumendid õige koha pealt üles.

Leidsite selle lehe, kus on algatustoimkonna poolt ette valmistatud projektid, sekretariaadiga algab ja mandaatkomisjoniga lõpeb - leidsite kõik? Kuna meil täna ilmselt tuleb küllalt palju hääletamist siin saalis, on ettepanek, et me valiksime eraldi häälte-lugemiskomisjoni ja valimiskomisjoni, milline hakkab tegelema salajase hääletamisega. Algatustoimkonna poolt on ettepanek valida häälte-lugemiskomisjon 20-liikmeline. On teisi arvamusi? Ei ole? Kes on selle arvuga nõus, palun hääletame. Aitäh. Vastu, erapooletuid ei ole. Kas on kellelgi konkreetsete kandidaatide suhtes midagi öelda või olete te nendega nõus? Peaks olema vist kõik kohal, me vaatasime üle. Ettepanek on nimekirja alusel hääletamisele panna - olete nõus? Mitte ükshaaval. Kes on nimekirjas esitatud kandidaatide poolt, palun hääletame. Aitäh. Vastu, erapooletuid ei ole.

Ja ma nüüd paluksin... vist on häälte-lugemiskomisjon järsku oma kohtadel, me tegime teie teadmata eeltööd, et saaks kiiresti alustada. Et nad teaksid, milliseid ridu nad lugema hakkavad, kui vaja on. Vist on paigas. (Hääletatakse paigale sekretariaat, mandaatkomisjon. Redaktsioonikomisjoni üle arutatakse.)

Tõnu Pomerants: Samad inimesed, kes on selle asja koostanud, ei peaks olema redaktsioonikomisjonis.

(Tehakse ettepanekuid koosseisu muutmise suhtes.)

Andi Kalamees: Ma informeerin, kes redaktsioonikomisjoni liikmetest on algatuskomisjoni liikmed, kes on nende dokumentide

ettevalmistamisega tihedamalt seotud olnud: Heino Aassalu, Andi Kalamees, Ahto Nurk ja Rein Sikk ja Kristjan Torop. Els Roode ka. Kuus inimest viieteistkümnest, on see vähe või palju? Meie seisukoht on see, et need esindajad oleksid olemas, kuna nad teavad paljusid nüansse, miks üks või teine alt tulnud ettepanek sellises sõnastuses läbi ei lähe. Ja nad on muu seltskonna suhtes vähemuses. Nüüd puudub meil Annika lin, üks koht on vaba. Kas veel puudub keegi?

(Küsib nimeliselt, saalis vastatakse.)

HS (hääli saalist) -: Mait Agu pakutakse välja.

Andi Kalamees: Kas on teisi kandidaate? Nii palju teadmiseks: Mait Agu on ka valitud algatustoimkonda, aga kahjuks ta viibis ainult ühel istungil. Selle tõttu ta ei ole kursis paljude asjadega. Teisi kandidaate ei ole? Olete nõus, et Miller Ants ja Mait Agu... Jah, palun.

(Pakutakse veel inimesi.)

Siis peame hakkama hääletama.

Kristjan Torop: Mina võtaksin oma kandidatuuri tagasi, sel juhul jääks 15 ja ei oleks vaja hakata hääletama.

Andi Kalamees: Kuidas rahvas arvab? Kas võtab Kristjan Toropi avaldust kuulda või ei võta?

Hüüded: Ei, ei!

HS (hääli saalist) -: Miks ei või olla 16-liikmeline!

Andi Kalamees: Aga me hääletasime juba, et 15.

Paneme siis kõik ükshaaval hääletusele.

(Hääletatakse nimeliselt läbi. Tekib segadus, sest häältelugejad ei tea oma paikasid. Siis igale häältelugejale näidatakse read kätte ja pannakse nii seisma.)

HS (hääli saalist)-: Kes jääb redaktsioonikomisjonist välja, kas see kes saab kõige rohkem vastu hääli, või see, kes saab alla 50% häältest?

Andi Kalamees: Meil ei ole põhikiri veel kinnitatud, aga see protseduur näeb välja nõnda, et lihthäälteenamusega. Kes saab rohkem vastuhääli, jääb redaktsioonikomisjonist välja. Igaühele on 15 häält.

(Hääletatakse.) Selge. Lihthäälteenamusega jääb välja Villu Valgi.

Viimane komisjon - valimiskomisjon. Kas on 12 liikme kohta midagi öelda? Arvu suhtes? Ei ole. Kes on 12 liikmelise komisjoni poolt? Palun hääletame. Aitäh. Vastu? - ei ole. Erapooletud? - ei ole. Ei näe. Teeme nii, et kontrollime nimeliselt üle. Palun püsti tõusta Heiki Arro.

(Nimetab liikmeid ja need näitavad ennast.)

Nende kandidaatide suhtes on küsimusi? Ei ole. Juta Helilaidi ei ole, kes pakub uue kandidaadi?

HS (hääli saalist)-: Maie Erbe.

Andi Kalamees: Maie Erbe. Tema on Harju Rajoonist. Kas on Maie Erbe suhtes midagi öelda? Ei ole. Kas hääletame üksikult või nimekirjaga?

HS (hääli saalist)-: Nimekirjaga.

Andi Kalamees: Kes on selle poolt, et nimetatud kandidaadid valida valimiskomisjoni? Palun hääletame. Aitäh. Vastu? Erapooletuid ei ole. Soh. Nüüd on siis komisjon olemas. Võime minna kodukorra juurde. Leiate kodukorra ja päevakorra ühelt lehelt. Kas on öelda mõne punkti osas? Meil on endal üks täiendus: kuna meil hääletusprotseduurid võivad väga pikale minna, siis ainuke, mida me saame rangelt reglementeerida, on aeg, mis läheb sõnavõttudeks. On ettepanek täiendada kodukorda selliselt, et sõnavõtt lõpetada hiljemalt kella 16-ks. Kas on kellelgi vastuväiteid või arvamusi asja suhtes?

Tõnu Pomerants: Ma arvan, et me oleme tulnud siia väga tähtsast asjast otsustama ja meil peab olema nii palju aega, et me räägime oma asjad sirgeks.

Andi Kalamees: Me paneme selle kohe hääletusele. Me muidugi ei tea, palju meil sõnavõtte üldse on, võib-olla me suudame ilma igasuguse ekstsessideta kella neljaks lõpetada. Aga ma hoiatan, et me ei tohi täna mitte üks enne ära minna, kui meil on asi viimase punktini läbi võetud. Sest hääletamise juures eriti on iga hääli tähtis. Ja kuidas on teie transpordiga... peate vaheajal oma bussijuhte hoiatama, et võib minna poole ööni. Teeks nii, et hääletaks kodukorra kõigepealt nii, nagu ta on välja pakutud ja seejärel paneks hääletusele selle meiepoolse täienduse. Kas lõpetada sõnavõtt kella neljaks või lubada nii palju kui vaja.

HS (hääli saalist)-: Kõigepealt täienduse, siis....

Andi Kalamees: Järjekord võib ka nii olla. Õige märkus.

Kes on selle poolt, et sõnavõtt lõpetada kella neljaks?

(Loetakse hääli. 319 poolt.)

Kes on selle vastu, et lõpetada kell neli?

(Loetakse hääli. Ei taheta aru saada, mille üle hääletatakse, Andi Kalamees seletab veel kord.)

Kes on Tõnu Pomerantsi ettepaneku poolt, palun hääletame uuesti. Loeme hääled uuesti. Ettepanek oli lubada sõnavõtte nii palju kui tuleb, kasvõi keskööni. Oli nii? Vaikust!

Tõnu Pomerants: See pole otsustamine päevaks, nädalaks või aastaks. Meil on otsustamine terve oma kultuurielu valdkonna üle. Meil peab olema aega nii palju, et rääkida oma probleemid sirgeks! Ükskõik, palju see aega võtab.

(Aplaus.)

Andi Kalamees: selge. Nii. Tõnu Pomerantsi ettepaneku poolt palun hääletame.

Esimese ettepaneku poolt oli 319 ja teise poolt 140. Sõnavõttud siis lõpevad hiljemalt kell neli.

Kristjan Torop: Mulle on natuke arusaamatu, et kui on 412 volinikku, 319 hääletas selle poolt, et lõpetada sõnavõttud kella neljaks ja 140 selle poolt (aplauus), et nii kaua, kui keegi rääkida tahab - kokku ma saan 459 häält. Kuidas see võimalik on?

Andi Kalamees: Vahepeal on palju rahvast juurde tulnud. Aga me saame Pill Luhti käest kohe küsida, palju tal viimased andmed on. Seda arvu me kontrollime, palju on meil inimesi.

Järsku me lühendame lõunavaheaega? Kas me paneme selle hääletusele või paneme hääletusele kodukorra tervikuna? Tervikuna. Kes on poolt? Ma vaatan, et enamus. Kes on vastu? Palun loeme vastuhääled.

HS (hääli saalist):- 21 on vastu.

Andi Kalamees: Kas on päevakorra suhtes küsimusi?

Kristjan Torop: Mul oleks koosoleku juhatajale ettepanek, et ei kuulaks ega arvestaks koha pealt segiläbi hüüdeid. Kui kellelgi on midagi konkreetset ja asjalikku ütelda, tõstab käe ja saab sõna selleks. (Aplaus.)

Andi Kalamees: Väga õige märkus. Kõik sõnavõttusooovid palun saata kirjalikult sekretariaati.

Rein Sikk: Nüüd on sõna Andi Kalamehel selleks, et ta loeks ettekande Eesti rahvatantsu ja rahvamuusika hetkeolukorrast ja Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsi moodustamiseks tehtud tööst.

Andi Kalamees:

Austatud Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsi asutajaliikmed! Austatud külalised!

Arvamusi oma seltsi loomise vajalikkusest on rahvaloominguga tegelejate hulgas kuulda olnud juba aastaid. Üldine ühiskondlik-poliitiline olukord ning ühiskondlik - riikliku organisatsioonilise struktuuri (laulupeokomisjonide, ühiskondlike žanrinõukogude, meloodilise abi süsteemi näol), enam-vähem rahuldav funktsioneerimine ei toetanud erilist nende ideede levikut. Palju segadust ja ärevust tekitas üleliidulise Muusikaühingu raames Eesti Muusikaühingu sundloomine 1987.a. kevadel, milline ühe viimase ühiskondliku organisatsioonina oli määratud sündima seisaku ja mängureeglite kohaselt. Õnneks päriselt see nii ei läinud. Ainukese liiduvabariigina otsustati meie muusikaühingu asutamisel fikseerida selle põhikirjas, et Eesti Muusikaühing on muusika- ja tantsuinimesi erialanõukogudena või ühingutena föderatiivsel printsiibil

ühendav organisatsioon. See võimaldas säilitada Eesti Kooriühingu, millise likvideerimine oli juba põhimõtteliselt otsustatud. See oli utmiskursi üks esimesi suuremaid ja põhimõttelisemaid läbimurdeid meie kultuurielus. Peaaegu aasta enne ajaloolist Eesti loominguliste liitude ühispleenumit Toompeal...

Eesti Muusikaühingu põhikirja föderatsioonisäte võimaldas tõsiselt kaaluda peale kooriinimeste ka teiste žanrite esindajatel oma ühingu või seltsi loomise vajadust. Rahvatantsujuhid tegid seda eelmise aasta suvel Haapsalus oma vabariiklikul kokkutulekul. Otsustati asuda oma Seltsi loomisele.

Käesoleva aasta suvel Keila-Joal toimunud järjekordsel tantsujuhtide vabariiklikul kokkutulekul, millest võttis osa üle 100 inimese kõigist vabariigi rajoonidest ja linnadest, arutati tulevase seltsi loomise põhialuseid; valiti algatustoimkond. Seal vaeti ka rahvamuusikutega ühinemise otstarbekust. Otsustati pöörduda nende poole vastava üleskutsega, mis ilmus peagi "Maalehes" ja leidis paljude rahvamuusikute poolt toetust. Seltsi algatustoimkonnaga liitusid rahvamuusikute praegused liidrid.

Meie seltsi loomisprotsessi on kindlasti mõjutanud tema ajaline kokkulangemine "laulva revolutsiooni" aastaga, meie rahva teise ärkamisajaga. See on andnud meile optimismi ja tegutsemisjulgust aga teisalt ka arendanud kriitikameelt. Mis aga kõige tähtsam, poliitilise situatsiooni kiire muutumine demokraatia ja vabaduse rohkenemise suunas annab meile palju vabamad käed oma asju ajada.

Selleks, et määratleda täna loodava seltsi tegevuse mõtted, peaksime heitma pilgu korraks ka tagasi, püüdma fikseerida rahvatantsu- ja rahvamuusikaelu hetkeseisu.

Meie kunsti (kultuuri) põhialus on kaheldamatult rahvalooming, mis eelkõige tähendab omaalgatust ja ühistegevust ning mis kindlustab esteetiliste/ eetiliste põhimõtete edasikandumise põlvest põlve. Isegi sajandivahetuse ja XX sajandi linnastumisprotsess, mis suuresti mõjutas/muutis talupojakultuuri, ei suutnud algatusvõimet kustutada. Ent viimaste aastakümnete ühtlustamispoliitika, mis tegelikult toetas rahvuskultuuride omapära kaotamist, andis hoobi just kultuuritraditsioonide edasiviimisel olulisele omaalgatusele.

Kuid isegi neil keerukail aastail leidis inimesi, kes – mõnikord lausa papa–jansenlikult kompromissile minnes, suutsid hoida elavana huvi rahvatantsu ja rahvamuusika vastu nende kõigi mitmekesisemate avaldusvormides, suutsid säilitada rahvarõivaste pidupäeval kandmise tava. Oleme tunnetanud seda vabariiklikel tantsupidudel, kus pealtvaatajad toimuvat tähelepanu ja hardumusega jälgivad, raatsimata lahkuda ka kohe

peale peo lõppu. Muidugi oli oma osa ka sellel, et suured ülemaailmsed tantsupeod ja rahvamuusikapeod said nagu laulupeodki neil aastail peaaegu ainsaks legaalseks võimaluseks rahva küünarnukitundele.

Nagu asjaolude kiuste tugevnesid rahvatantsu- ja rahvamuusikažanrid ja võitsid poolehoidu. Kuid viimastel aastatel on järjest tugevamini tunda andnud teadmine, et rahvaloomingužanrite praegune seis meie kultuuri- ja kunstielus, eriti aga järjepidevuse tagamine ja arenguperspektiivid, nõuavad laiemat ühiskondlikku kandepinda, töö teistsugust organiseerimist, kui see siiski on olnud. Senised töövormid on end paljusi ammandanud.

Et mitte üksteisest edaspidi mööda rääkida, sõnake terminoloogiast. Võrreldes möödunud sajandiga, kus mõisted rahvakunst ja rahvalooming tegelikult tundmatud olid, niisiis võrreldes 19. sajandiga, kus rahvatants tähendas eelkõige talupojatantsu, on tänapäeva igapäevases kõnekeelses tähenduses see mõiste palju avaramaks muutunud. Nüüd ta hõlmab folkloorse tantsu, traditsioonilise rahvatantsu ja rahvamuusika, rahvaliku tantsu ja -muusika, aga ka talupojatantsu ning pilliloo seadmise–töötlemise–stiliseerimise, samuti folklorisminähtused. Siiski ei peaks me täna terminoloogiasse takerduma. Jäägu sellealaste probleemide lahendamine edaspidiseks. Käsitlegem täna mõisteid rahvamuusika ja rahvatants nende kõige laiemas igapäevases kõnekeelses tähenduses, nagu neid mõistavad tänased taitlejad.

Milline on siis praegune seis? Teame, et tegutsevad autentsust ja folklorismi taotlevad rahvatantsu- ja rahvamuusikarühmad, töödeldud tantsu rühmad ja stiliseeritud või autoritantsu ja muusikat harrastavad rühmad, aga ka niisugused rühmad, millised on võimelised erinevaks eneseväljenduseks. Võttes selle teadmiseks, räägime siiski rühmade ja tantsijate/rahvamuusikute koguarvust igapäevases elus välja kujunenud klassifikatsiooni kohaselt, st. tantsu puhul liites 1-2kl., 3-4., 5-6., 7-8., keskastmerühmade, ansamblite B ja C segarühmade, naisrühmade jne. arvud. See on ümmarguselt 900 rühma ligikaudu 16.500 tantsijaga (siinjuures ei arvesta me mudilasi ega veteranidest tantsijaid). Rühmi juhendab ligemale 400 tantsujuhti.

Rahvamuusikud on orkestritesse ja –ansamblitesse, pereansamblitesse ja külakapellidesse (kokku üle 150 kollektiivi) koondunud ligemale 1500. Neid juhendab 150 muusikajuhti.

Selles tantsu- ja muusikajuhtide kogumis on eri põlvkonnad, eri haridustase, eri arusaamad, ka töö eri tasustamine.

Kõik see teeb nende tegevuse koordineerimise küllalt keerukaks, tunda annab paljude juhtide teadmiste/oskuste vähesus, teisalt on aga igal rühmal oma nägu.

Ligemale 400-st tantsujuhist on umbes pooltel kõrgharidus. Paraku küll mitte tantsualane.

Tantsualane kõrgharidus on kirjade järgi 69 inimesel, õieti on nad tantsu lisaerialaga klubitöötajad, kes lõpetanud Tallinna Pedagoogilise Instituudi aastatel 1980-1988. Tantsu juhi lisaerialaga keskeriharidust on võimalik saada Viljandi Kultuurikoolis, ka vennasvabariikides õppinud on enamasti tantsu lisaerialaga (neid on kümnekond). Tantsujuhtimise alaseid algteadmisi on võimalik omandada rahvaloomingukeskuses ja nüüd kultuuritöötajate kvalifikatsioonitõstmise kursuse poolt korraldatavas 2-3 aastases kaugõppekoolis. Esimene taoline kool organiseeriti 1953. aastal. (Tänaseks on selle lõpetanud ligemalt 215 õppurit). Ja huvilisi üha jätkub – tuleval aastal tööd alustavasse kaugõppekooli pretendeerib juba 110 kandidaati.

Keerukas on olukord rahvamuusikas. Lastemuusikakoolides on võimalik õppida mängima küll mitmeid rahvamuusikaorkestreis kasutatavaid pille (akordionit, viiulit, vähesel määral kannelt). Rahvamuusikakollektiivide juhte ei valmista aga ette ükski kool. Seega on praktiliselt kõik muusikajuhid iseõppijad. Paljud neist ei valda noodikirja, kogu töö käib kuulmise järgi. Muusikajuhtide lünklike teadmisi ja oskusi on püütud rahvaloomingukeskuse poolt täiendada igasuvistel 2-nädalastel täienduskursustel.

Tänaselt tantsujuhilt/muusikajuhtilt nõuame palju – eesti folkloori tundmise kõrval ka kogu pagasi omandamist, mis kogunenud Anna Raudkatsi ja Juhan Zeigeri aegadest peale. Ta peab olema haritud/intelligentne, laia silmaringiga paljunäinud ja –käinud spetsialist, kellel oma töökspidamised/arusaamad ning otsustusvõime. Tegeliikkuses niisuguse tantsu juhi või muusikajuhi kujundamine/ kasvatamine veel päris reaalne pole. Vajalik on põhjalikult läbi analüüsida rida momente, milledest sõltub nimetatud spetsialistide ettevalmistamine ja nende efektiivne rakendamine. Näiteks kas on võimalusi/vajadust kõrgkoolides põhialalaga rahvatantsujuhtide/rahvamuusikajuhtide ettevalmistamiseks. Milline peaks olema õppeprogramm, kas jätkuks õppejõude. Kuhu on lõpetajaid võimalik tööle suunata, kui suur hulk neist leiaksid täiskoormusega erialalist rakendust jne.

Lahendusteede otsimise üheks võimaluseks on tantsu juhi/muusikajuhi töö ja isiksuse põhjalik uurimine, s.t. selts peab siin abi otsima haridus- ja kultuurikomiteelt ning mitmete erialade teadurilt. Esimesed sammud on siin juba astunud rahvaloomingukeskuse teadusosakonna poolt kompleksuurimuse “Kollektiiv. Kollektiivi juht. Repertuaar” näol. Tuleb astuda järgmised.

Senisest enam tuleks seltsil koostöös haridus- ja kultuurikomiteega leida võimalusi huviliste õppima suunamiseks ja stažeerimiseks väljaspool Eestit, näiteks Lätis, Leedus, Soomes.

Põhjalikku ümberkorraldamist vajab ka täiendus- ja väljaõppesüsteem neil, kes soovivad tantsu- või muusikajuhtimisega tegeleda oma võimete piires muu põhitöö (näiteks õpetajaameti) kõrvalt. Ilmselt peame grupiviisiliste õppevormide kõrval enam rakendama individuaaltöö vorme, stuudiovorme, andma soovijatele võimaluse valida õppejõude, kelle tundi nad soovivad kuulata. Et tõsta mõlema poole vastutustunnet, tuleks korraldada tasulisi kursusi (seltsi liikmetel peaks siin olema soodustusi).

Paljud head plaanid on jäänud ja võivad jääda ka edaspidi ellu viimata, kuni meil puuduvad nõuetele vastavad ja vajaliku tehnikaga varustatud õpperuumid.

Ei ole neid praegu ei TPI kultuuriharidustöö kateedril, ei kultuuritöötajate kvalifikatsioonitõstmise kursustel, ei rahvaloomingukeskusel. Ometigi reaalne lahendus on – leiate selle resolutsiooni nr. 5 projektist. Vaja on ainult vabariigi juhtorganite head tahet, mida, ma usun, oskavad kümned ja sajad tuhanded rahvakunstisõbrad ka vääriliselt hinnata.

Erialalist ettevalmistust või enesetäiendamist käsitledes oleme rahvatantsule või rahvamuusikale lähenenud eelkõige tantsujuhi või muusikajuhi vaatevinklist, vähem oleme tähelepanu pööranud folkloorile. Ilmselt on aga just siin nii tantsu- kui muusikajuhtide, nii tantsijate kui pillimeeste – kõigi rahvatantsu ja rahvamuusika harrastajate teadmised ja arusaamad kõige lünklikumad. Usume aga, et meie rahvalaulu poeetilise keele, meie vana kultuuri võimalikult parem mõistmine, meie rahvatraditsioonide ja –kõmmete võimalikult põhjalikum tundmine avardaks mõõtnatult kõigi meie taidluskollektiivide loomingulisi võimalusi, võiks senisest enam olla ammendamatuks inspiratsiooni-allikaks tantsuloojatele ja rahvakunstipidude lavastajatele.

Vahendajaks/abistajaks saavad siin eelkõige olla folkloristid. Nii lektoritena õppeüritustel kui ka esmaste abistajatena rikkalikest arhiividest vana kultuuri rariteetide päevalvalgele toomisel, rahvale kättesaadavaks ja mõistetavaks tegemisel. Teatud pööre on siin juba ka toimunud vabariiklikul folkloori kaugõppekooli avamise näol. Ka tantsujuhtide kaugõppekooli programmis on suurendatud folkloori osa. Selles valdkonnas peaks kujunema kahe seltsi – ERRS-i ja EFS-i kõige esmasem ja kõige tähtsam ühistegevuse platvorm.

ERRS-i ja EFS-il, ühiselt teiste asjaomaste seltside, liitude ja haridusorganitega tuleks moodustada töögrupp kooliprogrammide

läbivaatamiseks, et õpilastel kujuneks kogu õppeaja vältel eri distsipliinide (ajalugu, laulmine, emakeel ja kirjandus jne.) vahendusel terviklik ettekujutus rahvaloomingust, rahvatraditsioonidest ja –kommetest, et neis tekiks sisemine vajadus osata rahvalaule, tantsida rahvatantse, mängida rahvapille, et tekiks soov musitseerimiseks ja tantsimiseks.

Ei ole saladus ka see, et siiani on üldhariduskool jätnud noore inimese kehalise kasvatuse ta. Meie abiturient enamasti ei valda ei elementaarset koordineerimist ega ilusat rühti. Ei osata kõndida ega joosta, mis siis rääkida mõne tantsusammu omandamisest. Seda on kurb tõdeda, teades, et läbi aegade on haritud/kultuurse inimese endastmõistetavate oskuste hulka kuulunud tantsu-, laulu- ja pillimänguoskus.

ERRS ei tohi jääda kõrvaltvaatajaks oma liikmete – tantsujuhtide / muusikajuhtide / folkloristide töö stimuleerimise küsimustes. Teame ju, et nende ennastalgav entusiastlik tegevus on kompenseeritud palgaga, mis on 2-3 korda madalam tootmissfääri töötaja keskmisest töötasust. Väga raske olukorras on paljud pensionärid – endised tantsu- ja muusikajuhid. Peame koos kõigi kultuuritöötajate ja ametiühinguga seisma kindlamalt oma õiguste eest. Rahvatantsusse tänase suhtumise juured ulatuvad meil sajandi kahekümnendaisse aastaisse. Siis alustati rahvatantsu taaselustamist teda laval esitades.

Nagu mujal Euroopas, nii ka meil rahvatantsu rolli, stiili ja lavalise esituse kontseptsioon muutus sõltuvalt ajaloolise ja ühiskondliku elu arengu etappidest. Kultuuripildis on tants ju alluvusrollis. Sotsiaalsete muutustega kaasnes traditsioonilise talupojatantsu järkjärguline muutmine lavatantsuks. Tants oli välja kistud nende ühiskonnagruppide igapäevaelust, kust ta algselt pärines. Niisugust protsessi ohutas meil ka nn. natsionalismi kartus ja rahvakunsti nõukogulik kontseptsioon. Õnneks hoidis selle protsessi äärmused meil ära riikliku tantsuansambli puudumine. Omanäolise riikliku tantsuansambli teke oleks meil olnud kaheldav, üleliidulise malli järgi töötav ansambel oleks aga tahestatmata mõjutanud teisi meie tantsurühmi. Nõnda oleme näiteks vältinud jalgade klassikalisi positsioone ja liigset tehnikismi. Naabritel leedulastel ja lätlastel pole see päriselt korda läinud. Niisiis äärmusse kaldumise juhud on meil üksikud. Ometi tuli sellele nivelleerivale suunale 60-datel aastatel kontraliikumine, mis on täheldatav paljudes maailma maades. Meil oli sellel liikumisel ehk kergem ilmuda, kuna meie ülemaalistel tantsupidudel säilis rahvaloomingu prioriteet autori-tantsu ees (muuhulgas on neil kaasa teinud setu leelokoovid, "Leegajus" jne. erandiks on olnud IV Koolinoorte tantsupidu.) Meie pidudel on esitatud ajavahemikul 1947-1985 45 erinevat eesti tantsu. Paljusid neist korduvalt.

Kontraliikumise toeks sai kaheldamatult ka Kihnu ja Setu traditsioon hoida au sees emaemade tantsu- ja lauluvara, kombeid ja tavasid. Liikumine aga tähendas huvi süttimist folkloori vastu ja seda ka noorte linlaste seas. Niisiis tekkis tendents tuua tagasi originaalsus ja koloriit meie aja ülestandardiseeritud universaalsesse kultuuri. Nii avaldus vastukaalu otsimine kaasaja üldistele moevooludele. Folkloorilipu kandjateks said meil "Leigarid", "Leegajus", hiljem "Hellero", "Piibarid" jt., kuni jõudsimel läbi setu leelopäevade, rahvapillimeeste võistumängimiste ka esimeste suuremate folklooriüritusteni, mis sündisid rahvatantsujuhtide initsiatiivil.

Esimesena mainisime "Viru Säru", mis näitas, et ettevalmistatud rahvatantsurühmad ja muud kollektiivid saavad püstitada ka puht folkloorseid eesmärke. Äsja lõppesid folklooripäevad, mis valmistavad ette tulevasuvist rahvusvahelist folkloorifestivali "Baltica 89" Tallinnas. Mitukümmend päevadest osavõtnud gruppi näitas, et rahvalaulu alal on ehk hoopis rohkem probleeme kui tantsu ja rahvamuusika alal.

Niisiis märkame taidlustantsuelus ja rahvamuusikas mitut põhisuundumust. Kordame need veelkord üle:

- autentse/usaldusväärse materjali poole püüdlevad rühmad (kellest paljud oma tantsude ja pillilugudega püüdlevad ikkagi pealtvaatajate ette ega lepi ainult iseenese rõõmuks taidlemisega);
- seatud ja töödeldud tantsu ja muusika rühmad;
- autoritantsu ja –muusika harrastajad;
- mitut laadi viljelevad rühmad.

Neist viimased kolm gruppi arvestatavad teadlikult pealtvaatajate ees esinemist.

Sooviksime, et kasvaks veendumus – kõigil neil suundumustel on XX sajandi lõpukümnendil eluõigus. Vähemalt on see nii teistes Euroopa maades. Ei ole mingit tarvet ühe suunaga peksta teist. Las huviline valib talle sobiva!

Huvi oma juurte vastu, aluspõhja otsimine peab tulema loomulikult. Teisiti talitades poleks me kraadigi paremad rahvaste "sundsõpruse" ideoloogiast.

Muidugi peame jõudma selleni, et kõik kultuurielujuhid ja klubitöötajad saaksid selgeks, et kabareeshows omal kohal olevat ei sobi tuua kiigeplatsile talupojatantsu pähe ja autoritantsu ei nimetataks rahvatantsuks. Iga asi olgu oma õige nimega.

Samuti peame arvestama, et kunstiline lavastuslik lahendus, mis sobib ülemaailisel tantsupeol suurele rahvahulgale vaatamiseks, ei sobi külapeol

väikeses seltsimajas esitamiseks ja ka vastupidi. Ka sellist õpetust peab seltsi vahendusel saama!

Meie selts peaks esmaseks ülesandeks võtma paikkondade seltsielu elavdamise. Just siin peab tõusma esiplaanile seltsi iga üksikliikme omaalgatuslik tegevus. Peame soodustama sellise õhkkonna kujunemist, mis vabastaks rahva mälu kammitsaist, mis aitaks meil kõigil vabaneda kaasalaulmise või –tantsimise võltshäbit. Peame seadma endale eesmärgiks taasväärtustada rahvatraditsioonid, taasseostada maarahva elukulu loomisega looduses (Mikk Sarve sõnutsi: “Loomise ringiga looduses”) rahvalaulude, -tantsude ja –kommete taaselustamise teel ja vahendusel.

Peame püüdlema selles suunas, et igaüks meist nii kodu- kui välis-Eestis teaks, millisest vallast või kihelkonnast meie ise ja meie esivanemad pärit on, millal ja milliseid laule seal lauldi ning tantse tantsiti. Selleni võime jõuda ühiselt teiste kultuuriseltsidega, eelkõige folkloristide ja muinsuskaitse seltsiga.

Selle teadmise kaudu jõuame kollektiivse mälu tunnetamiseni, tasandini, kus subjektiks on kogu Eestimaa.

Sel tasandil on ERRS-I ülesandeks leida kõige õigemad teed ja vahendid eesti rahvatantsu, eesti rahvalaulu, eesti rahvamuusika kui meie rahvakultuuri olulise osa väärtustamiseks, meie kõige andekamate rahvamuusikute, -lauljate ja tantsuloojate ning pillimeistrite toetamiseks, vastastikuseks infovahetuseks ja õppimisvõimaluste loomiseks, üle Eestiliste rahvatantsu- ja rahvamuusikapidude traditsioonide rikastamiseks ja jätkamiseks. Üheks oluliseks ülesandeks (eriti üksiktantsija ja pillimängija seisukohalt) on eri piirkondade algüksuste omavaheliste kontaktide soodustamine, samuti regulaarsete kontaktide loomine rahvatantsu- ja rahvamuusikasõpradega üle kogu maailma ja seda igal tasandil, alates lihtkollektiividest kuni ERRS-i ühinemiseni rahvusvaheliste organisatsioonidega. Erilisele kohale peavad meil tõusma suhted kõigi väliseestlastega nii Nõukogude Liidu piires kui ka kaugemal. Peame vastavalt oma võimalustele aitama neil säilitada oma keelt ja kultuuri. “Eestlane olen ja eestlaseks jään!” saagu juhtlauseks igale eestlasele nii kodu kui välismaal.

Eelöeldu olgu ühtlasi toetuseks seisukohale, et meie seltsi mõistab otsustavalt hukka suurriikliku kultuurilise assimilatsioonipoliitika, mis taotleb rahvuskultuuride mehhaanilist segamist. Meie valdkonnas on see väljendunud eelkõige senises repertuaaripoliitikas. Kahtlemata hakkame ka edaspidi laulma teiste rahvaste laule ja tantsima teiste rahvaste tantse. Aga jätame siin igaühele vabad käed ise otsustada ja ise valida. Samuti toetame

igati kõigi teiste eestimaalaste püüdlusi saavutada oma kultuuriautonoomia, ning oleme alati valmis abistama Eestimaal elavate rahvusrühmade rahvatantsu ja rahvamuusikakollektiive ning oleme ka nõus neid vastu võtma oma seltsi.

Niisiis, reaalsuses on olemas suur hulk tantsuhuvilisi ja pillimehi, kes tegelikkuses on korduvalt näidanud, et võidakse olla üks pere, vaatamata küllaltki erinevatele huvidele. Loodav selts peab aitama seda ühe pere tunnet veelgi süvendada. Et iga ERRS-i liige tunnetaks oma kohta ja vajalikkust seltsis.

ERRS-i sisemine mehhanism peab toimima selliselt, et ta stimuleeriks iseregulatsiooni nii kohalikul/paikkondlikul kui vabariiklikul tasandil. Sellise mehhanismi loomisel mängivad olulist rolli eelkõige inimesed, kellele volinike poolt usaldatakse seltsi juhtimine, aga ka ERRS-i tulevane struktuur ja põhidokumendid, milledele ERRS oma tegevuses tugineb.

Kõik nende dokumentide projektid olid kohtadel arutusel. Põhiosas leidsid nad heakskiidu.

Protokolliliselt esitati täiendusi ja parendusi:

- põhikirja osas: Tallinnast, Tartu linnast ja rajoonist, Viljandist;
- struktuuri osas: Viljandist, Rakverest, Tallinnast.

Omapoolseid arvamusi saime ka üksikollektiivide esindajatelt (“Tallinna Polütehnikumi” rahvatantsurühmast, ansamblistest “Sõprus” ja “Kullaketrajad”, ETKVL Keskuse rahvamuusikaansamblist).

Kõige enam vaidlusi põhjustasid aukohus (põhikirja punkt 5) ja auesimehe statuut (põhikirja lisa1). Kahesuguseid ettepanekuid on ka ERRS-i esinduskogude volituste aja osas (p.4., 23) – kas kaks-kolm või viis aastat. On ka vaidlusi selle ümber, kas teha esinduskogud kahekojalisena või mitte. Need küsimused tuleb meil ilmselt täna eraldi hääletamisele panna. Nagu ka programmi projekti punkt 3.5. s.o. Eesti NSV Üldlaulupeo ja Üldtantsupeo eri aastatel toimumise küsimus.

On vaieldud programmi punkti 3.2. sõnastuse üle. Palju vastaseid on liitumisele Eesti Muusikaühinguga. ERRS-i algatustoimkond on seisukohal, et ERRS on iseseisev, oma põhikirja alusel tegutsev vabatahtlik organisatsioon, kuid osalemine liidulepingu alusel Eesti Muusikaühingu töös oleks vastastikku siiski kasulik ja põhjendatud. Teeme ettepaneku usaldada selle küsimuse lõplik lahendamine ja liidulepingu koostamine täna valitavale volikogule. Seda võimaldab ka põhikirja punkt 4.7.3.

On ettepanekuid noorte osa konkreetsemaks fikseerimiseks põhikirjas ja struktuuris. Kuna meie põhikiri võimaldab seltsi raames kõikvõimalike formeeringute teket, kõige erinevama iseseisvuse astmega,

igas vanuses liikmete igasuguste erihuvide või probleemide lahendamiseks, ei ole noorte nõukogu eraldi fikseerimine vast vajalik. Küll aga oleks õige volikogul valitavas eestseisuses reserveerida vähemalt koht noorte esindajale.

Meilt on küsitud, miks oleme lülitanud ERRS-i programmi ehitusküsimused. Aga sellepärast, et seista vastu sellisele raha ja vahendite ebaotstarbekale kasutamisele, nagu seda tehti Paide Rajooni kultuurimaja puhul, kus näiteks folklooriõhtut või balli või pereklubu üritust praktiliselt korraldada ei saa sobivate ruumide puudumise tõttu, rääkimata normaalsest harjatusruumist tantsukollektiividele. Muuseas, sellele objektile on omistatud 1987.a. vabariigi parima ehitise tiitel!

Elavat huvi on tuntud ERRS-i tegevuse majandusliku aluse suhtes. On ju selge, et ERRS-i algüksuste edukas tegevus oleneb paljustki nende majanduslikest võimalustest, nii materiaaletest (riietuse, pillide, jalatsite jm. säärase näol) kui ka rahalistest. ERRS-i eesmärgiks on rohkendada vastavaid võimalusi. ERRS-i vahendite moodustamise allikad võiks põhiliselt jaotada neljaks:

- sisseastumis- ja liikmemaksud
- ERRS-i enda majanduslik tegevus
- riiklik toetus
- sponsorite toetus

On paljude tarkade inimeste poolt tõestatud, et kultuur ei saa olla isemajandav, seetõttu on selge, et ka ERRS ei sea endale taolist eesmärki. Me püüame tegutseda nii, et säiliks kõik senised meie algüksuste finantseerimisallikad, nii riiklik toetus kui peremeesorganisatsioonidelt saadavad vahendid. Kuna aga nendest ei piisa seltsi normaalseks funktsioneerimiseks, on vaja ka meil endil vaeva näha ja arendada oma majanduslikku tegevust ükskõik millises vormis, sealhulgas koostöös Eesti Muusikaühinguga. Et stimuleerida taolist tegevust ka kohtadel, teeb ERRS-i algatustoimkond ettepaneku fikseerida põhikirjas punkt 7.2., mille kohaselt linnade/rajoonide osakondade käsutusse jääks sisseastumis- ja liikmemaksudest 50%, muudest rahalistest sissetulekutest aga 70%.

Algatustoimkond on saanud volinikelt huvitavaid ettepanekuid seltsi majandusliku tegevuse arendamiseks, mis kõik vajavad realiseerimist.

Põhidokumentide arutelu käigus tehtud ettepanekud on algatustoimkonna poolt põhjalikult läbi analüüsitud ning põhidokumentide projektidesse on sisse viidud palju täiendusi ja parandusi muuseas (muutuste paremaks jälgimiseks on projektides sõnastuse muudatused tähistatud pidevjoonega, väljajäetud teksti-osad punktiirjoontega sulgudes).

Algatustoimkond tänab kõiki, kes ei säästnud oma aega ja vaeva ühist tegevust suunavate dokumentide täiustamise nimel.

Oleme fikseerinud ka rida esmaseid ja konkreetseid ülesandeid täna valitavale volikogule lahendamiseks. Nii on Viljandi, Pärnu linna ja rajooni volinikelt ettepanek organiseerida seltsi juures rahvarõivakomplektide ja jalatsite ning rahvapillide tellimuste keskne vastuvõtu-, info- ja konsultatsioonipunkt. Samuti vajab elluviimist ettepanek esmajärjekorras organiseerida tehnilise teenistuse toimkond, kes looks rahvamuusika fonoteegi, rahvatantsu ja rahvamuusika repertuaarikogu, ning kes kindlustaks repertuaari operatiivpaljunduse ja muusika kvaliteetse ümberhindistuse.

On ka rida teisi ettepanekuid, mis meil ühiste jõududega tuleb ellu viia. Olgu see siis "Infolehe" asutamine, rahvapillide küsimus, rahvarõivaste hinnapoliitika ja kvaliteet või tantsuväljaku ehitamise ning seltsi oma kodu loomine.

Kui edukalt suudab Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts kõik planeeritu ellu viia, milline saab olema tema autoriteet, prestiiž, läbilöögijõud – see sõltub meist endist, igast ERRS-i liikmest. Öeldakse, kett on seda tugevam, mida tugevam on tema kõige nõrgem lüli. Võib öelda ka nii: ERRS on seda tugevam, mida tugevam ja teovõimelisem on iga tema allüksus ja liige. Ja tegutsema peaksime nii, nagu on kirja pandud "Vaimuvaka" ühes mõtteteras: "KUHU PANED OMA KÄED, SINNA PANE SÜDA KAI!"

Rein Sikk: Küsimused ettekande kohta palume esitada kirjalikult. Läheme nüüd rajoonide platvormide esitamise juurde. Ma loodan, et eelkõige hakkab meie tänane jutt käima selle üle, kuidas me oma asjad siin seltsis paika paneme ja mismoodi konkreetselt seda on vaja teha. Ootame asjalikke konkreetseid sõnavõtte. Sõnavõtu pikkus on viis minutit. Kui on neli minutit räägitud, on meil siin väike tehniline ime: lamp kustub ära või hakkab plinkima. Siis on aega sõnavõtu lõpetamiseks üks minut.

Alustuseks saab sõna Raivo Riim Rakvere platvormi esitamiseks.

Raivo Riim: Ilus tere Virumaalt! Täna päeva Eestimaa lentsõna on poliitika, IME, konstitutsioon, juhid. Ma püüan oma väikese sõnavõtu ka siis selliste märksõnade raamidesse panna. Kõigepealt siis poliitikast, see on üks pop asi praegu. Võtkem siis ERRS-i homset rolli Eesti kultuurielus ka poliitiliselt. Eesmärk olgu Eesti elu tervikuna meie jaoks. Ja vältimatult tuleb meil selleks hakata tegelema just poliitikaga. Läbi poliitilise tegevuse suudame aidata kaasa kultuuripoliitika kujundamisele taas rahvakultuurisõbralikuks. Poliitilise teotamisega suudame Eesti rahvakultuuri ja kogu Eesti rahva kultuuri vabastada liitunud ERRS-iks, siis ei tohi me end lasta heidutada sisepoliitika heitlikkusest. Oma seltsi hoida, rahvakultuuri

edasi viia tuleb igal juhul, oludest hoolimata, sise- ja välistuuletõmbusest hoolimata.

Teiseks IME ehk Isemõtlev Eesti. Rakvere mõtteid siia: tantsu- ja laulu-pidusid korraldatagu eri aastatel. Tantsupidudel tuleb taitlejatele tagasi anda peo peategelase roll. Ta ei tohi enam olla poliitiliste massimanipulatsioonide vahend. Eriti peab peol tõusma rahvamuusikute osa. Pidudele peaks pääsema enam kollektiive, see aga eeldab senise rühmadejaotuse muutumist. Iga rühm otsustab ise, millise raskustega tantse ta tantsib, mida ta õpib. Muidugi olgu alaliselt tegutseval rühmal eelis vaid peo tarbeks kokku kutsutud rühma ees.

Seltsi volikogu istungid olgu põhikirjaliselt avalikud, et neist saaks vaatajana-kuulajana osa võtta iga rahvatantsu- ja rahvamuusikahuviline. Volikogu istungid ei tohiks jääda Tallinna müüride vahele. Avalikul istungil rajoonikeskuses näiteks on kindlasti virgutav mõju piirkonna kultuurielule. Nii oleme Rakveres valmis esimese istungi maha pidama. Peame õigeks, et seltsi esinduskogude liikmeid valitakse eelkõige inimese tänase rolli järgi meie rahvatantsu- ja rahvamuusikaelus. Valimine sinna üksi kõrge ametikoha pärast – n.ö. elukutselised presiidiumisistujad – see on end ammendanud tee. Leiame samuti, et viis aastat ERRS-i suuroktoodide vahelise ajana on liiga pikk. Õigem oleks kaks, see tagaks enam sisulist tööd. Teeme ERRS-i asutavale kogule ettepaneku määrata üksnes seltsi liikmemaksu alammäär, see võiks 2 rubla olla. Enamat võib ka maksta. Ja muidugi pool rahast jäägu rajooniorganite käsutusse.

Kolmandaks – konstitutsioonist. Meie riigis ei saa inimene oma eetilisi õigusi õieti kaitsta. Keegi ei võta mind jutulegi. On asju, mida ajalehe kaudu ei saa paika panna, n.ö. oma musta pesu avalikult pesta. Tõesti, sõna “au” on meil kõnepruugiski hakanud üha harvemini kõlama. Au mõistet paljud ei teagi, see on ühiskonnast kadumas. Ja kui sajandi alguses USA psühholoogid asutasid usaldustelefoni, siis oli see just rahva, inimeste vaimse tervise huvides. Ka meil tuleks oma inimesi kaitsta, nende vaimset tervist. Nii et aukohus igal juhul.

Võib tekkida mõte: kas ja miks. Mõned näited, kus oleks aukohus aidanud asja ajada. Läbi aegade on käidud ju meil kõrgete aukandjate juures endale aunimetusi kauplemas, palju pahandusi ja pingeid on tekitanud välissõidud. Ka siin oleks aukohus oma kohal olnud. On esinenud loomingu varastamist, seda tuleks ära hoida. Ja ka tantsijad ja pillimehed olgu kaitstud juhtide ebaeetilisuse eest, ka siin aitaks aukohus ühtteist kindlasti paika panna. Nii et aukohus olgu rahvatantsu ja rahvamuusika konstitutsioonikohus. Kui see ühiskonnas puudub, siis meil võiks ta olla. Ideaalne oleks muidugi aukohus ilma tööta.

Juhtidest. Kaks võimalust, kas panna lihtsalt esimees, kes tegelikku tööd ei tee ja teised teevad, n.ö. auesimees. Või siis panna töoesimees, kellel aga aura puudub. Aga mis oleks nii – esimees pluss auesimees. Auesimehe funktsioon oleks eelkõige esindusfunktsioon, see on seltsi jaoks väga oluline. Esinemised, sõnavõttud, festivalide, pidude, juubelite avamine – ta on seltsi elav väljund. Temas olgu koos nii eakus, elutarkus kui oskus sõna seada ja võtta. Virulased näevad selleks praegu ainult ühte daami Eestimaal. Kes siis muu kui Helju Mikk, kellele Anna Raudkats juba 65. aastal oma sõrmuse pärandas. Meie kandidaat ERRS-i esimehe kohale on Andi Kalamees. Üks õige kalal käija mees on tark, järjekindlalt püsiv, visa, ka kaval, kui vaja, kannatlik. Neid omadusi Andi Kalamehel minu meelest on.

Kui kunagi Juhan Smuul ohkas, et pärast surma ta saab oma laeva – jah, laeva ta ju sai – siis Andi Kalamehel ei tuleks oma maise teekonna lõppu oodata, et millal oma tantsu saab. Kalamees on ammu loodud. Ootas siiamaani õiget Kalameest.

(Aplaus.)

Jüri Padu: Tervitame seda meeldivat peret meie pisikese Hiiumaa delegatsiooni poolt. Laul ütleb: eestlane olen ja eestlaseks jään. Mina ütlen: hiidlane olen ja hiidlaseks jään. Nii saab öelda oma maakonda ära märkides meist igaüks, sõltub ainult, mis tundega seda keegi väljendab, kas rõõmu ja uhkusega või nukruse ja teatud häbigagi. Need tunded väljendavad maa suhet oma rahvaga, elukorraldust, kultuuri või kultuuritust, tema ajalugu ja rahvatraditsioone, kombeid ning nende järjepidevust. Ei ole väike osa selles seoses rahvatantsul ja rahvamuusikal, sest need on asjad, mis on iidsetest aegadest andnud meile tunde, mida ei asenda mingisugused materiaalsed väärtused, mis on loodud. See on rahva tunne. Tahaksin väljendada meie pisikese maa austust ja tänu sel puhul nendele aktiivsetele entusiastidele, kes sellist suurt kogu nüüd looma on kutsunud ning selle suure töö ära teinud. Ning ärge sel väarikal tööl olgu sellist saatust ja kampaanialikkust, mida meie põlvkond palju on üle elanud. Olgu maa suur või pisike, kuid oma mured ja rõõmud käivad ikka käsikäes ja üks seda ole ka hiidlastel.

Need põhikirja projektid, seltsi loomise ideed, mida me oleme nüüd selle sügise jooksul korduvalt näinud erinevates redaktsioonides ja pidevates parandustes, peaks kahtlemata paljudes asjades andma selgust ja lahendust. Ka meie tahaksime, et meil taastuksid uuesti kiige- ja tantsuplatsid, meie kadakases rannapildis. Praegused kultuuriosakonnad sellega hakkama ei ole saanud kas tahtmatuse või saamatuse pärast.

Ka meie tahaksime, et suurtel pidudel kannaksid iga maakonna tantsijad ja pillimehed oma rahvariiet, sest väga piinlik on hiidlastel ja saarlastel, kui suured väljad on neid täis, aga kui meid tegelikult on pisku.

Väga solvav on kindlasti selle maakonna inimestele, kelle rahvariie ei ole mitte inetum, vaid võib-olla palju ilusam kui meie oma, aga tema riiet seal platsi peal ei ole. Sellepärast väga oluline on see punkt, et ERRS-il oleks oma rahvariideosakond.

Loodame, et kaovad ära vaidlused rahvatantsu üle, kus on poolusteks autentne ja autoritants. Sest kes me oleme – me oleme taidlejad, me oleme inimene tööpingi tagant. Me armastame oma rahvariie, me paneme ta selga ja tantsime just neid tantse, mis meile parasjagu meeldib ja kahtlemata seal, kus neid sobib tantsida. Veelkord loodame, et aur ei kulukuks vilele.

Arvet Toom: Palavad tervitused teile Pärnumaalt. On ütlemata tore, et me täna siin koos oleme ja on ütlemata hea meel, et saab olema Eestimaa Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts. Ükskord ometi.

Pärnumaa tegemistes ja toimetustes on palju rõõmustavat. Aga ega see ei tähenda, et meil muresid üleüldse ei ole. Rõõmustab see, et meil igas kihelkonnas tuntakse rõõmu rahvatantsust ja rahvamuusikast, et meil on oma talvised tantsupäevad ja, et rahvamuusikud leiavad aega ja mahti koos ühiselt pillilugusid lüüa. On tore, et meie Pärnumaa kollektiivid nagu “Kajakas”, “Linnutajad”, Tori rahvamuusikud on saanud ka kodust kaugele ära käia ja et nad on saanud tõestada, et Läänemere ääres on selline väike maa nagu Eestimaa. Teeb aga kurvaks see, et Pärnumaal ei ole veel sellist kohta, sellist platsi, kus me saaksime, kõik rahvamuusikud ja rahvatantsijad korralikult ja koos ühe suure peo maha pidada. Lõppude lõpuks staadionid on ikkagi ju spordi tegemiseks ja lauluväljak on ikkagi ju lauljatele laulmiseks. Aga meie mõtted sinnapoole liiguvad ja loodame, et me nendes asjades ka õige varsti selget sotti saame. Rõõmu teeb ka see, et oleme ära lammutanud Hiina müüri Pärnu linna ja Pärnu rajooni vahel, me oleme hakanud oma asju nüüd koos ajama ja see on väga rõõmustav.

Me istusime hiljuti koos ja arutasime neid küsimusi, mis puudutavad Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsi ja ka muid muresid, mis meid iga päev saadavad. Meie, Pärnumaa inimesed leidsime: miks ERRS peab saama olema liidulepingu alusel Muusikaühingus. Me tahame iseseisvad olla! Kurv näide on Kooriühingu näol juba olemas. Ja kui see liidulepingu säte jääb paika, siis tuleb see liiduleping ka konkreetselt, pikemalt ja laiemalt lahti mõtestada.

Leidsime, et seltsi liikmepilet peab andma teatud eelised. Ja seltsil peab olema kindlasti oma kodumaja, kus on korralik raamatukogu, korralik noodikogu ja korralik fonoteek. Seltsil peab saama olema oma tantsuväljak ja seda ilmtingimata Tallinnas. Kui need kaks asja saab paika, siis on selts ka paigas.

Veidi muredest, mis meid on saatnud suurte tantsupidude ettevalmistamisel. Sest on ju meie tantsijatele, juhtidele ja rahvamuusikutele vabariiklik tantsupidu ju oodatud sündmus. Me ei ole sellega rahul, et ettevalmistuse käigus kirjeldused väga hilja ilmuvad, et nendes tehakse väga kaua parandusi. Fonogrammide on väga kehvad. Kui žürii hindab - hindamine peab olema avalikustatud, žüriis peab olema vähemalt viis liiget. Täiskasvanute pidudel peaks ära kaduma kaua aega pahameelt tekitanud neidude ja naisrühmade vahe. Kui võimalik, edaspidi ka tantsusaated orkestreerida.

ERRS-i juurde tuleb luua selline toimikond, kes hakkab rahvariiete küsimusega tegelema. Senine olukord, et me seelikud tellime Läänemaalt, pastlad saame Mulgimaalt ja sõled Võrumaalt, ei rahulda. Seltsi juures peaks olema selline toimikond, kus ma saan täieliku informatsiooni, mis puudutab riideid pealaest jalatallani. Ma tellin, tulen ja ostan.

Nüüd on sellised kolm nähtust: ERRS, koreograafiaosakond ja laulupeo büroo. Mis siis nendest saab? Loodan, et saame täna paljudele küsimustele väga tugeva vastuse.

Aitäh!

Urve Kilk: Head aatekaaslased! Meile Kohtla-Järve eestlastele on ERRS-i väga vaja. Kui ei ole tunda oma rahvuse toetavat õlga, julgustavat pilku ega sooja sõna mujalt vabariigist, on meil seal Eestimaa katastroofipiirkonnas väga raske. Ja ka meie ei saa muud tõdeda kui ainult seda, et kohtlajärvelasteks jääme. Sellepärast oleme väga tänulikud seltsi algatustoimikonnale, eriti Andi Kalamehele ja Helju Mikkelle, kes on teinud ära väga mahuka töö seltsi dokumentide ettevalmistamisel. Kiidame põhikirja ja projekti programmid heaks ja nendest probleemidest, mis juba eespool olid, millele me kahe käega alla kirjutame, ma ei hakka enam aega raiskama. Räägin ainult sellest, millest ei ole räägitud. Millal siiski hakata pidusid pidama, kas laulupeoga ühel ajal või erineval – selge on see, et teisel ajal oleks parem. Aga kas siis kõik kaugetest Eestimaa nurkadest lauljad ka tantsupidu nägema saavad, kas nendel on aega ja võimalust sõita meie tantsupidusid vaatama? Võib-olla ka tantsijatel laulupidude suhtes samasugune probleem. Ehk oleks võimalik ühitada neid pidusid selle põhimõttega, et kontsertide ajad saada nii, et ükski tantsija ei jäänud laulupeost ilma.

Arvan, et tantsujuhtide töö tasustamine tuleks panna võrdsetele alustele koorijuhtidega. Miks ei võiks ka tantsurühmad endale välja tantsida kategooriaid, millega kaasnevad diferentseeritud ja mitte põrmugi tühised palgalisad. Koolinoorte-tantsijate heaolu eest seisjana tahaksin öelda seda, et ka koolinoortest tantsijatele peaks korraldama suurte tantsupidude

vahelistel aegadel eri vabariiklikke või piirkondlikke üritusi. Tänu ja kiitus Valdo Rebasele ja 19.Kutsekoolile, kes juba 7 aastat on korraldanud keskkooli segarühmadele võistutantsimist "Noorus tantsib". Oleks väga tarvis midagi taolist ka 5.-9. klassi noortele. Arvan, et eeloleval 90. aasta peol ei peaks neidude rühmi laskma konkureerima täiskasvanutest koosnevatest naisrühmadega. Koolinoorte tantsupidusid tuleks aga hakata ette valmistama palju varem kui seni. Et tellida uusi tantse, mille loomiseks, vastuvõtmiseks ja kirjastamiseks jääks piisavalt aega, on ülim aeg juba praegu asuda VII peo stsenaariumi koostamisele. Siis saaksid ehk kooliõpetajadki tantsuentusiastid esimesele seminarile tulles kätte nii tantsukirjelduse kui ka muusika, nagu said selle osaliseks 90. aasta peoks ettevalmistajad.

Nüüd ma loaksin ette Kohtla-Järve pioneeride maja eesti rahvatantsuringi tantsijate mõtet.

Meie, Kohtla-Järve pioneeride maja eesti rahvatantsijate ringi tantsijad, toetame igati mõtet luua ERRS ja soovime kuuluda ka sellesse seltsi noorliikmetena. Seltsilt loodame esiteks abi sidemete loomisel teiste rühmadega ning esinemisvõimalust reisidel. Oleme proovinud sidemeid luua omal käel, kuid me ei tea ju, kust omaealisi huvikaaslasi vabariigis võiks otsida. Ja meile Kohtla-Järvele ei tahete ka külla tulla.

Ainukesed julged on seni olnud Paide pioneeride maja tantsijad. Teiseks tahame saada rohkem teavet rahvariiete kohta. On ju tore, kui võime rahvariiete järgi ära tunda, kust kandi rahvaga tegemist on. Samuti tahame väga muretseda endale oma paikkonna riideid ja seda mõistliku hinna eest. Tahaksime ka ise riiete valmistamisel abiks olla, selleks on tarvis aga head juhendajat. Tahame, et selts võtaks kiiresti käsile ka repertuaari küsimuse, eriti selle osa, mis puudutab lapsi. Meie teada pole viimase 20 aasta jooksul välja antud ühtegi kogumikku laste tantsudest. Ka on kindlasti iga ringijuhth sundolukorra tõttu teinud ise tantse ja hea oleks neid seltsi kaudu vahetada. Loodame, väga, et selts ei hakka tegelema ainult täiskasvanutega, vaid võtaks oma tiiva alla ka lapsed. Selleks soovime, et selts tõuseks lendu tugevatel tiibadel ning, et tal jätkuks jõudu lennata hästi kaugelt.

(Aplaus.)

V A H E A E G

Tiiu Laurimaa (Rapla rajoon): Ajaloo tuuled on meie kodu raputanud. 700 aastat orjust, mitmed sõjad, mitmed vallutajad. Oleme suutnud püsima jääda. Meie karm põhjamaa on meile toeks olnud. Tema tuhanded järved, tema metsade vaikus, põldude avarus, mere rahutus – kõik see annab jõudu edasi kesta. Selliste mõtetega tuli raplamaalane linna,

kindlas usus, et rahvamuusikud ja rahvatantsijad sobivad ühte seltsi. Arvame, et me suudame teineteist täiendada. On momente, mille nimel kokku tullakse ja koos ollakse. Tänapäev on meeldiv, et osa saab ka taidleja, pillimängija ja rahvatantsija, mitte ainult juhid. Taidlejaga peaks rohkem arvestama. Sagedased ülevaatused muudavad ebaloosult närviliseks kooskäimine. Üle kahe aasta on ülevaatused erinevates süsteemides, küll EKE, kooperatiiv, ATK. Enamus meie rajooni kollektiividest käis koos üks kord nädalas, sellisel juhul ei jõuagi eriti muud õppida kui kohustuslikku repertuaari. Kooskäimine ei tohiks muutuda tuimaks tööks. Erilises valguses näeme seltsielu, üldiselt on esinemisvõimalusi vähe. Arvame, et vabariigis, rajoonis käib külalisi, tuleks anda rohkem võimalusi erinevatel kollektiividel neid rõõmustada oma kunstiga. Raskus on seegi, et rajoonikeskuses ei ole oma tantsusaatekapelli. Muusikakoolis on kandeleeriala sellest aastast. Lootus kasvab vahest ehk reaalsuseks. Rajoonis ei ole tegutsevaid spetsiaalset õpet saanud tantsujuhte. Kindlasti oleks võimalus nende olemasolu korral kasutada neid alaliste täiendusseminaride läbiviimiseks.

Plaanisime hakata läbi viima kokkusaamisi aastaringi, vanarahva kalendri tähtpäevade tundmaõppimiseks. Nende sisuliseks avamiseks on suur vajadus. Pisut puudutan ka kooli ja asutuse juures asuvate rühmade töö ja tasu erinevust. Mõlemal pool seda tööd tehes on selge, et lastega on tänuväärne tegeleda, aga võrreldes täiskasvanutega on mudilaste juhi koormus palju-palju suurem, tasu aga väga oluliselt väiksem. Koolis on tantsualased programmitäiendused välja mõeldud hästi. Aga tegelikusse rakendades on paljus küsimärk. Meil on Raplas uus kool. Seal töötades olen selgusele jõudnud, et ülekoormatud võimla ei luba realiseerida niisugust mõtet kehalise kasvatuse tunni ajal.

Võimlas toimuvad paralleelselt tunnid – ühes otsas tüdrukud, teises otsas poisid. Või erinevad klassid. Tantsu tuleks muusika saatel teha – kuhu see veel mahub? Võib ju üheks korraks kokku panna, aga mis see üks kord annab. Mõeldav oleks kasu saamine, et korduvalt tundide mingi osa täidaks tants. Sellisena näen omandamise võimalikkust. Küllap meilgi rajoonis väiksemates koolides on see teostatavam.

Mõni mõte vabariigi suurpidudest. Tuleks püüda vältida repertuaari kordamist, v.a. traditsioonilised numbrid. Stsenariumite konkurss peaks eelnema, huvitatus tõuseks. Väärt ideid laekuks igast kavast. Võib-olla võiks olla rohkem ja erinevaid lavastajaid. Viimatigi on niisugusteks vägitegudeks veel paljud inimesed vabariigist kasutamata. Lehitsesin tantsupidude raamatuid ja leidsin, et võin niisuguse mõtte välja ütelda: üldjuhtide vahetamine rikastaks meie pidusid. Eriti mõtlen siin noortele meestele eneseteostuse võimaluse andmist. Ei taha siin kellelegi konkreetselt vihjata,

aga ikkagi pisut imelik, et ainult naisvägi on eri rühmalike üldjuhtideks. Kus on meie mehed?

Lõpetuseks tahan tänada organiseerimiskomiteed, kes palju tänase päeva pärast on muretsenud.

Ega meil rajoonis ainult raskusi pole. Sel sügisel tuli minu juurde ühe majandi juht palvega: leidku ma aega tema majandi kooli tarvis. "Ma tahaksin" ta ütles, "ma tahaksin, et nad kõik lugu peaksid tantsust ja õpiksid tantsima." Olgu tervitatud tulevikule mõtlevad juhid! Sulle, rahvatantsija, rahvamuusik saalis, ütlen: hari seda põldu, sest see on ainuke. Ela seda elu, sest teist sul ei ole. Tantsi seda tantsu, sest kes siis tantsiks, kui sina ei tahaks. Mängi oma pilli, et tal oleks sõbra hääl, sest see on kosutav.

(Aplaus.)

Andi Kalamees: Tahaks ühe sedeli teile ette lugeda. On ettepanek saata ERRS-i Asutava Kogu poolt tervitus või tervitustelegramm Gustav Ernesaksale ülehomsa juubeli puhul.

(Aplaus.)

Nii. Kõik on selge. Ma arvan, et selle ülesande peaks konkreetselt lahendama täna õhtul valitav Volikogu oma õhtusel istungil. Kes siis otsustab, kes läheb seda tervitust üle andma. Nõus.

Olga Sepp: Tere teile, kallid tantsurahvas, Harju rajooni poolt.

Kas on siis nii absoluutseid positiivseid inimesi, kes aukohtunikeks täisväärt kohtunikud oleksid? (Aplaus.) Sellepärast Harju rajooni koosolek tegi ettepaneku panna hääletamisele siin tänases saalis, kas mitte maha võtta see aukohtuniku staatus üldse projektist. Nii et palun seda hääletada. Aitäh.

(Aplaus.)

Ilma Adamson: Pealinna tervitus teile, kallid aatekaaslased. Minu mõtted võib-olla mõneti lähevad lahku eelkõnelejatest, kuid kuulates oma südametunnistuse häält, lubatagu mul siiski nad avaldada.

Meie rahvakunsti rikkus avaldub just erinevates avaldusvormides, mis rahvaloomingu elavas ajakoldes omandab üha uusi palgejooni inimkonna ning ühiskonna dialektilises arengus. Suveräniteet lubab ka loomingut igaühel avaldada vastavalt oma nägemusele, võimetele ja võimalustele. Oleme kogunenud täna siia, pidulikult rüütatud, et teha otsustav samm koondumiseks ümber rahvatantsu ja rahvamuusika püramiidi, ühise suure müsi alla Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsiks. Kõik me toetame seda mõtet ning loodame uusi tuuli ERRS-i argiellu. Kuid olgem ausad, enne üheksa korda mõõda ja siis löika. Seltsi moodustamise masin sai õige hoo sisse alles sel sügisel. Järgnesid kohe kihutuskosolekud, põhidokumentide arutelud, kuid kuidas? Tallinna volinike üldkoosolekust võttis osa 35 allüksuse esindajaid. Omapoolseid

ettepanekuid ning arvamusi oli vähestel, vaid kahel. Pole kahtlust, et ebapiisav on olnud aeg põhidokumentide sügavuti läbiarutamiseks, täiendamiseks ja isegi mõistmiseks. Mitmekordses väljaandes on need olnud ülemääraselt mahukad, ülepaisutatud ning täis kultuurilisi suunitusi, sekka vähesel määral ka eriala puudutavaid konkreetseid sätteid. Tulemuseks kohati on aga nürimeelsed käetõstmised kelle või mille poolt või vastu. Tundub, et oleme lunastanud pileti rongile, mille sihtjaam on teadmata. Sellise galopi ja kihutamisega ei saa tekkida ühte kuuluvustunnet, kindlusega õlatunnetust. Tuletagem siinkohal meelde Muusikaühingu loomislugu, mis tekitas pingeid ülevalt alla surve avaldamise puhul. Küll aga on ERRS-i algatav kogu ära teinud suure töö põhidokumentide ettevalmistamisel. Selle eest neile suur ja sügav tänu.

Saalis on täna tantsijad, pillimehed ja muusikajuhid. Tantsijad vajavad neid ühendavaid seoseid, aktiivset seltsitegevust, seltsiohtuid ja kokkutulekuid. Neile on võõrad ja teadmata kitsaskohad neist ülevalpool. Muusikutel on omad spetsiifilised iseärasused, tantsujuhid rühmituvad omakorda mitmesse astmesse. Ühed, kes teenivad selle tööga leiba, nn. professionaalid, kes kõige rohkem on haaratud ja ümbritsetud kõikvõimalikest nende ümber pöörlevatest erinevate stiilide, loometaotluste ja muude probleemide poolt ja vastu vaidlemisest. Teised, kes teevad seda tänuväärset tööd oma põhitöö kõrvalt harrastustegevusena, olgu ta siis õpetaja, keemik, füüsik, lukksepp või treial – nendele kuulub meie kõigi suur ja sügav lugupidamine, need on meie C, B, N ja lasterühmade juhid, ilma kellela ei oleks meil rahvatantsu suurpidusid. Seepärast loogilisem oleks ju konsolideerumise seisukohalt alustada väiksematest rühmitustest, et koonduda iga koondis või seltsikene oma omaks võetud tavade või peretundega üheks suureks meid kõiki ühendavaks vaimsus kandvaks seltsiks kuni kas või Tantsuühinguni välja, kus igal liikmel on vaba eneseteostuse võimalus. ERRS on põhimääruse järgi juriidiliste õigustega, ta omab pitsatit ja jooksvad arved, võib võtta tööle ja vabastada töölt ERRS-i töötajaid, seega on isemajandav ettevõtte. Samal ajal loeme üldsõnaliselt välja, et ta soodustab, hoolitseb, abistab, aitab arendada, taotleb, toetab ja nii edasi. Nagu polekski päris selge pilt, millised on konkreetsetel tema pädevuse piirid. ERRS-ilt ootame aga otsustavaid tegusid ja kordasaatmisi, mis kardinaalselt muudaks seni kehtinud rahvatantsu juhtimissüsteemi meile kõigile vastuvõetavaks. ERRS peab olema ühendus, kuhu tuled heameelega, tahad olla ning oma rahvale endast anda. Kui ERRS ka täna luuakse (ja ta luuakse), olgu üheks esmaseks ülesandeks rahvatantsualase konverentsi kokkukutsumine kitsamas ringis, kus leiaks aset erinevate suundade, erinevalt mõtleivate inimeste arusaamade koondamine ja selgeks

vaidlemine, terminoloogiliste küsimuste lahendamine, repertuaari probleemid. Samas tuleks kokkuvõtteid teha senisest tegevusest, rääkida oma saavutustest ja kordasaatmistest, tuues esile ka puudusi meie töös.

Järgnevalt avaldaksin mõned põhimõttelised seisukohad põhimääruse kohta Tallinna algatuskogu poolt. Vaidluse all on aukohtu rakendamine ja auesimehe statuut. Esimese puhul leiame, et ei ole kunstlikult vaja sünnitada organit, kes hakkaks lahendama eetilisel pinnal tekkinud konflikte või probleeme, mis on seotud eneseväarikuse ja loominguvabaduse kaitsega. Kas tõesti me muidu hakkama ei saa, et peame rõhutatult alla kriipsutama oma nõrkusi. Kui ERRS-i juhtkond saab olema autoriteetne, oma ala põhjalikult tundev ning ausa-meelne, kaovad ka taolised nähtused iseenesest. Kes olekski see kohtunik, kes hakkaks inimestevahelistes suhetes seda tõde ja õigust jalule seadma? Ja kas pahatihti eestlase kadedusekasukas lubabki õiglusel ja aususel põue pageda, kui poleks selleks vastavat kodeksit. Seega on ettepanek põhimäärusest punkt 5 täiesti välja jätta. Sellega seoses ka punkt 4.5.5, mis räägib aukohtu esimehe ja liikmete valimisest. Mõneti eitav seisukoht oli ka auesimehe valimise puhul, vähemalt rahvatantsu alal. Hetkeseisus on meil mitmed teenekad rahvatantsutegelased, meie tantsukultuuri edasiarendajad, tantsupidude üldjuhid, kelle loometööst on osa saanud kümned aastad nii tantsijad kui pealtvaatajad. Üpris raske oleks asetada vaekausile nende teened meie rahvatantsuliikumises. Eks ole ju töö see, mis inimese üles tõstab. Vaevalt ka täna siinoliijad suudaks õiglaselt hääletada ja otsustada, et mitte kellelegi ülekohut teha. Küll aga olgu kõik pärjatud auliikmena.

Lähtudes eelpooltoodust aukohtu esimehe, liikmete ja auesimehe kandidaate Tallinna rahvatantsu alal ei esitanud. Tänan siinjuures kõiki linnade ja rajoonide esindajaid, kes olid minu kandidatuuri üles seadnud ERRS-i esimehe austavale ametikohale. Vabandan ja võtsin selle tagasi. Peamiseks põhjuseks loen, et nii suure kaksikseltsi kui seda on Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts – ei ole ma piisavalt pädev lülituma ega süvenema spetsiifilistesse probleemidesse rahvamuusika alal. Ja tulen välja niisuguse ketserliku mõttega, et täna otsustada, võib-olla valida ERRS-i juhtkonnaks esimeeste koda. Kellel oleks võrdsed õigused. Esimees rahvatantsu alal, esimees rahvamuusika alal ja esimees-asjaajaja, mäenedžer nii-öelda, kes selle kahe seltsi vahel hakkab siis sidet pidama. Tänan tähelepanu eest.

Richard Tõnnus: Kõigepealt informatsioon. Olgugi et komisjon on juba laiali, on pöördunud mitu delegaati minu poole palvega – ma olen väga meelitatud – et ma vastaks siit küsimusele, kas on ka varem Eestis eksisteerinud taolisi organisatsioone. Eestis rahvatantsu juhtis Võimlejate

Liit. 20. novembril 1937. aastal käputäis rahvatantsu- ja võimlemisjuhte tegid väikese rahvatantsu- ja võimlemisjuhtide seltsi. Valiti 7 liikmeline juhatus eesotsas Järvega Viljandis. Aga mingit tegevust see selts ei avaldanud. 1940. aastal ÜNÜ püüdis organiseerida rahvatantsujuhtide seltsi, laekus 200 avaldust, võeti kõigilt pildid ja siis tulid juunipäevad. Need pildid seisavad praegugi Muusikamuuseumis, mustandnimekiri on minu kodus. Kas ehk ÜNÜ ei olnud väärikas organisatsioon esindama rahvatantsu - ei olnud. ÜNÜ kvalitatiivne väärtus on suur, aga kvantitatiivselt ei ole tema rahvatantsijate arv eesti rahvatantsijate üldarvust kunagi ületanud 20%. Samuti ÜNÜ-s endas ei ole liikmetest olnud kunagi üle 20% rahvatantsijaid.

Nüüd võib aja käima panna, ma võtan sõna.

(Naerukihinad.)

Ma ei taha midagi maha võtta, ma tahan hea sõnaga kosta ühte paragrahvi siin.

4.peatükk 7.punkt , mis käib minu hinge kohta. Kui ma olin rahvatantsu õpetanud juba nii kaua, et ma arvasin, et aitab, sellest on ka juba 30 aastat tagasi, siis ma mõtlesin, et nüüd ma hakkam teaduslikku tööd tegema. Hakkam rahvatantsu uurima. Ja varsti olen ma seda 40 aastat teinud. Kui ma olin kolm aastat otsinud, siis ma avastasin ÜNÜ arhiivi. Ja nende kolme aasta jooksul ma leidsin albumeid Anna Raudkatsi piltidega. Ma olen pidanud sajad inimesed läbi käima, olen kõik Eestis ilmunud lehed läbi lapanud ja teinud sealt väljakirjutisi. Kõik aeg olen ma kirunud mõttes, et ei ole ühtegi asutust, kuhu oleksin võinud minna ja saada informatsiooni. Nüüd siis on otsustatud selline luua. Aastad teevad oma, 71 ei ole 17 ja ma olen pidanud mitu korda mõtlema, mis saab sellest varast, mis on mul 30 aasta jooksul kogunenud. Pärisk hea patakas. Et ergutada juhatust, selleks mõtlesin ma välja väikese nipi: kui sellest muuseumist lähema 5 aasta jooksul teovõimas organ saab, siis titelusikaks või kuidas seda nimetada, annan sinna üle ühteist oma arhiivist. Kohustus on ka olemas, ma jätan selle... Kõik.

(Aplaus.)

Andi Kalamees: Ma arvan, et see väärisk praegu ettelugemist.

„Rahvamuseumile tema tööle hakkamisel üleantavad arhiivimaterjalid minu arhiivist. Kehtiv 10. detsembrini 1993 a. Pisitrükiseid, kirju ja ajalehe-väljalõikeid arvata mitusada, märkmeid rahvatantsu ajaloost kartoteegikaartidel 17 000 üksust. Fototeek 3500 fotot, tantsukollektiivide kroonikaid 20, käsikirjalisi uurimusi 300 lehel – 20. Negatiive 2263, heilinte 30, tantsukirjeldusi 1500. laulu- ja tantsupidude märke ja rosette 80, erialalist kirjandust 300 köidet, aukirju ja diplomeid 50.“

(Pikk aplaus.)

Nii et sisuliselt üks programmi punkt on nagu täidetud. Muuseumi materjalid on olemas. Ja muidugi see varandus, mis Richard Tõnnusel on, on tõesti hindamatu. Ja kes on teda juhtunud kuulma, kuidas ta seda varandust suudab lahti mõtestada ja edasi anda – ma arvan, et kõik linnad ja rajoonid peaksid oma rahva ette ta tooma.

Milvi Link: Tere, Põhjamaa, mu sünnimaa. Sel aastal on seda eesti rahvast nii kõvasti ärkvele raputanud. Meie tänane seltsi asutamise koosolek on meie rahvatantsijatele ja rahvapillimängijatele samasugune suur äratus ja suur ühteliitmine, millest me seni ajani puudust tundsim.

Tartu linna ja rajooni rahvatantsijad, rahvapillimängijad ja nende juhendajad on väga õnnelikud, et on olemas meil Eestis niisugused ärksad inimesed, kes selle suure ettevalmistustöö enda peale võtsid ja toetame väga nii välja töötatud programmi kui ka põhikirja projekti. Kuigi me ka mõned parandused, mis me arvasime õiged olema, sinna lisasime. Tartu linn ja rajoon meil töötavad käsikäes, selle koha pealt nagu probleeme ei ole. Küll on aga probleeme selle poole pealt, et meil oleks vaja toetust ja meie sõnadele - tegudele kaalu ja me loodame, et selts seda annab. Sest senimaani on nii, et kui on mingisugune suur pidustus, kus esinevad nii rahvatantsijad kui pillimehed ja kui siis linna-isad meid kokku võtavad, et tänusõnu öelda, siis öeldakse ikka nii, et aitäh teile, koorijuhid.

Meile meeldivad kõik eelnevad sõnavõttud, väga palju häid mõtteid on välja öeldud. Juurde me lisaksime niisugused mõtted. Peaks olema tantsimise võimalus, suur tantsuplats mitte ainult Tallinnas, vaid peaks neid vabariigis rohkem olema. Tartus võiks olla üks suur tantsuplats, kus me võiksime pidada arvatavasti mitte küll vabariiklikke, aga vähemalt liigi rahvatantsupidusid või Lõuna-Eesti piirkonna tantsupidusid. Või kui me näiteks liitume vana maakonna järgi – Tartumaa pidusid. Sellest ka Pärnu rääkis, nemad tahaksid, et kui me läheme linnaisade juurde ja selts on meie seljataga, et siis meid võetakse palju paremini kuulda.

Samuti arvame, et Tartus võiks olla üks seltsi Lõuna-Eesti keskusi. Miks? Sest meil on Eesti Rahva Muuseum, Kirjandusmuuseum. Saaksime neid kaasa tõmmata, nad aitaksid meid rahvariiete valikul, nende käes on suured kogud vanu rahvatraditsioone, vanu rahvakombeid, rahvalaule ja isegi ka tantse, mis ei ole veel ilmunud, aga mille kallal praegu Kristjan Torop pingsalt töötab ja ootame neid ka trükis näha. Selline võimalus oleks meil, mida saaksid kasutada mitte ainult tartlased, vaid ka inimesed vabariigist. Et seltsi tegevus oleks muuseumite tegevusega ühendatud.

Aitäh. Palun, tegutseme edasi üksmeelselt.

(Aplaus.)

Virve Kurbel: Tere, austatud kolleegid, tantsijad ja rahvamuusikud. Tervitan teid TPI tantsueriala vilistlaste ja tudengite algüksuse poolt, mille me eile õhtul moodustasime. Soovin teile palju teravat mõistust tänaste probleemide lahendamisel, ise aga püüan lühidalt analüüsida meie vabariigi kõrgharidusega tantsujuhtide probleeme, mis on kõige enam hingel.

Tantsuõpetajad teavad kõik, kui nõudliku alaga me tegeleme. Kuna on tegemist taidlusega, vajame väga palju teadmisi oma erialast, mis võimaldaksid lühikeste õhtutundide jooksul kiiresti ja väikese vaevaga anda oma tantsijatele vajaliku kehakooli ning valmistada ette esinemisi ning programme. Samas vastutame iga taidleja füüsilise eest, treeningud peame oskama läbi viia nii, et ei oleks ei traumasid tantsija tegevuse ajal ega hiljem tüsistusi. See kõik nõuab oma eriala tundmist väga sügavalt ja laiahaardeliselt, mida Pedagoogilise Instituudi õppeprogramm igal alal siiski ei võimalda. Mõtlen praegu teadmisi anatoomiast, biomehhanikast ja nii edasi lisaks erialale. Kollektiivi juht on üheaegselt ballettmeister, repetiitor, pedagoog, organisator, mänedžer ja kes kõik jõuab üles lugeda neid ameteid. Nii et tegevust selle väikese raha eest jätkub kuhjaga. Meie diplomi pealt võib lugeda aga "kultuuriharidustöötaja, taidlus- ja tantsujuht". Oleme seisukohal, et meie vabariik vajab tantsupedagooge ilma sellele eelnenud tiitlita. Klubitöö ja tantsukollektiiviga töötamine on kaks väga erinevat, kohati vastandlikku mõistet. Nii instituudis õppimise ajal kui ka pärastises töös ei ole paratamatult võimalik end võrdselt pühendada mõlemale alale ja miski jääb siiski tegemata. Praeguseni lõpetanud 69 tantsujuhist on alla 20 saanud suunamise puhtalt tantsutööle. See on väga väike osa. Samas on koolides suur vajadus tantsuõpetajate järele, kes nagu muusikaõpetajad võiksid ära teha suure töö meie järeltuleva põlvkonna füüsilisel ja vaimsel arendamisel, nende maitse kasvatamisel. Sama probleem on lasteaedadega.

Ka seal võiksid meie lõpetajad ära teha suure töö. Jääb üle teha ettepanek Hariduskomiteele jt. komiteedele, kellest sõltub vahendite leidmine, et meie lõpetajad saaksid töötada nendel aladel täie hingega. Nad võiksid seda teha, sest inimese tervisest, tema healust, tema rühist, tema välimusest sõltub tema tulevane töö ja me võiksimme siin väga palju aidata.

Järgmine asi, millest ma tahaksin rääkida, on loomingu probleem. Leiame, et väga kiiresti oleks vaja paika panna terminoloogia. Praegu on see üsna segane, kes kuhu gruppi kuulub ja tihti tekivad konfliktid sellel teemal. On olemas rahvusvahelised põhimõtted ja need võiks võimalikult kiiresti avaldada. Ma tean, et see töö käib. Oleks hea, kui see võimalikult kiiresti valmis saab.

Tahaks öelda, et me austame kõiki vanu juhte, teie teeneid, folkloriste ja üldse kõiki inimesi, kes teevad loomingut väga rasketes

tingimustes, enamus oma põhitöö kõrvalt. Aga me tahame, et te mõistate ka meid, kui me läheme edasi. Sest seda te ei peaks meile pahaks panema, kui me teeme midagi teistmoodi, vaid seda, kui me ei teeks, kui me ei otsiks oma teid. Sest siis jääks kõik nagu paigale.

Ja meil on veel selliseid ettepanekuid, et konkursse loomingu suhtes tuleks väga varakult välja kuulutada. Et kõik seda teada saaksid, et nendest osa võtta. Samuti oleks vaja vaadata üle tarifitseerimise probleemid, eriti just kõrgharidusega tantsujuhtide osas, kes teevad loomingulist tööd.

Väga valusad on probleemid harrastustingimustega seoses. Ei ole ilusaid saale. Aga selleks, et teha tasemel tantsu, on vaja siiski tingimusi. Ei ole saada treeningriietust, ei ole susse. Nii et seda peaks selts väga kiires korras lahendama.

Tõnu Pomerants: Tere päevast. Kaks aastat tagasi rahvatantsujuhtide seminaril tehti ettepanek luua tantsuühing. Möödunud suvel Keila-Joal tulid Rahvaloomingu Maja töötajad välja mitte ainult ettepanekuga, vaid ka põhikirja projektiga. Adressaat oli konkreetne: inimestele, kes kohal. See oli Eesti Rahvatantsuseltsi põhikirja projekt, kus oli kirjas, et selts saab kuuluma Tantsuühingu alla, mis omakorda Muusikaühingu alla. Projekti arutelu oli elav, tehti ettepanek kutsuda ka rahvamuusikud oma seltsi. Sügisel jõudis rahvani põhikirja kolmas variant, kus Tantsuühingust ei sõnagi. Kuhu kadus mõte, mis avalikul arutelul vastulauset ei leidnud? Kas kabinettide otsustustesse või uutesse ideedesse? Selles selgusele jõudmine polegi praegu kõige tähtsam. Tekib vaid küsimus, kas nii hakkabki see uus ilus asi tööle, et avalikult räägime ühest, pärast räägime aga teist?

28.oktoobril toimunud Peda tantsueriala vilistlaste kokkutulekul, kus põhiteemaks oli ERRS-i ja noortetoimkonna loomine, esitati algatustoimkonna liikmele Andi Kalamehele küsimus: mis saab tantsuühingust? Vastuse mõte oli järgmine: pole praegu reaalne, teised zanrid pole ühinemiseks valmis. Millest selline mõte? Ei ole näinud ühtegi üleskutset üheski lehes ega teleris, pole kuulnud raadiost. ERRS-i puhul võis ometigi lehest lugeda. Meid oli koos erinevate tantsuvoolude esindajaid, kuid samas jagus palju ühiseid probleeme. Nii sai alguse üleskutse, mis oli 6.novembri "Õhtulehes" ja 8.novembri "Kultuurikajas".

Samas jõudsimme ka järeldusele, et neid voolusid omaette moodustades läheks vähemalt paar aastat aega. Meie rahvatants on oma loomult juba rohkem organiseerunud tantsuzanr. Kuid samas oleme hooletusse jätnud kõik teised tantsusuunad. Ja Peda lõpetajad, kes me seal koos olime, leidsime, et kuskilt mingit tuge antud hetkel leida ei ole. Ja jõudsimme sellisele tulemusele, et eile õhtul moodustasime väikese grupiga

Eesti Noorte Tantsujuhtide Ühenduse. Selles grupis on praegu 11 inimest. Kellel selles suhtes pärast huvi või küsimusi, oleme valmis puhvetipoole peal selgitama oma mõtteid.

Praegu oleme aga ERRS-i loomise juures. Ja palusime hoolikalt mõelda sellele küsimusele, kas me teeme selle seltsi asjahuvilistele või asjaga tegelejatele. Või kas vähemalt seltsi astudes peaks saama asjahuvilisest asjaga tegeleja? Sellest mõttekäigust jätaks välja vaid meie lugupeetud staažikad tantsu- ja muusikajuhid, kes oma elu parimad aastad ja kallid õhtused vabad ajad ja oma hinge on andnud sellele tegevusele.

Lugedes seda põhikirja, tekkis mõte, et see põhikiri on loodud suurokogule, siis ametiasutustele ja viimases järjekorras liikmele, kes seltsi astub. Kui selts on liikmete jaoks, siis peaks põhikiri olema kõigepealt seltsi liikmetele hästi loetav ja loogilises järjestuses, nii et ta saaks oma funktsioonist algusest lõpuni aru.

(Aplaus.)

Praegu näeme, et seltsi liikmeks võivad astuda kõik kodanikud, kes tunnistavad põhikirja ja programmi. Järgmiseks tähtsamaks punktiks, tuleb põhikirjast välja, on raha maksmine. Siis tulevad õigused ja kohustused. Kui struktuuri juurde minna, siis meil oleks ettepanek valimissüsteemi muuta. Me ei pea demokraatlikuks valida ainult volikogu, et volikogu pärast kõik otsustaks meie eest. Kas me siis tõesti ei usalda oma seltsi liikmeid? Siia on ju tulnud kollektiivide esindajad. Me peame ju kõik mõtlema oma ühise asja üle. Aga muidu me läheme tagasi oma kollektiivide juurde, küsitakse: kelle eest hääletasite, mis seal tehti? – Ah, nad jäid sinna edasi otsustama. Kui me ka täna otsustaksime midagi valesti, siis järgmiseks korra on meil kogemus, me oleme sunnitud mõtlema või meie asemel valitakse teised inimesed. Aga kui me täna lähtume sellest põhimõttest, siis me läheme täpselt sedasama vana rada mööda, mida on käidud aastaid. Me oleme seltsi loomise ideega täielikult päri, kuid struktuurilises plaanis pakuksime välja kolmest esimehest koosnevat koda. Rahvatantsu esimees, rahvamuusika esimees pluss siis organisatsiooniline.

Põhikirjas punkt 3.1. kolmas lõik, kus suurokogu või volikogu eri otsusega võib ERRS-i liikmeks võtta ka kodanikke, algüksusi, algüksuste ühendusi... kui me siin võtame vastu liikmeid, kuidas me saame siis väljastpoolt vastu võtta kõigepealt üksusi. Me peame kõigepealt nad liikmeks vastu võtma, siis nad võivad omi üksusi moodustada.

Programmist – kui me vaatame loomingulise tegevuse punkti, siis loomingulise tegevuse punkt 3.6. hakkab peale “abistab pillimeistrid nende oskuste ja teadmiste edasiandmisel noortele”. Ja punkt 3.7. “taotleb rahvarõivaste ja sobivate jalatsite tootmise laiendamist kombinatides ARS

ja "Uku" – meie arusaamist mööda need ei ole loomingulise tegevuse punktid, vaid kuuluvad harrastustegevuse alla.

Villu Valgi: Lugupeetud asutav kogu! Tahaksin rääkida meie nägemusest programmi sõnastusest. Programmis peaksid olema konkreetset välja toodud põhieesmärgid ja nende saavutamise teed. Programm ei ole üldsõnaline ega ilukõneline jutustus selle kohta, mida me toetame ja taotleme. Vaid see peab olema selgelt välja öeldud, mida me konkreetset tahame saavutada ning mis me selleks tegema hakkame. Praeguse programmi projekti sõnastuse põhjal saab järeldada, et seltsi eest otsustatakse põhiküsimused kusagil mujal, selts ainult toetab neid. Seepärast teeme ettepaneku programm veelkord põhjalikult redigeerida, et seda konkreetsemaks muuta.

(Aplaus.)

Ma loeksin ette TPI tantsueriala üliõpilaste ja vilistlaste ühisplatvormi ERRS-i asutavale suurokogule 10.detsembril 1988.aastal. Platvorm on vastu võetud 9.detsembril 1988.aastal.

Esiteks. Oleme seisukohal, et sellist kaksikseltsi ei saa juhtida üks inimene. Tekib erialase pädevuse probleem. Teeme ettepaneku: seltsi juhtigu kolmest esimehest koosnev esimeeste koda. Üks esimees rahvatantsu alal, üks esimees rahvamuusika alal, üks esimees seltsi tegevuse alal.

Teiseks. Oleme seisukohal, et seltsi juhtorganite valimissüsteem on osaliselt ebademokraatlik. Teeme ettepaneku, et suurokogul valitakse nii esimehed, volikogu, eestseisus ja keskrevisjoni toimikond.

Kolmandaks. Arvame, et aukohtu ellukutsumine on põhjendamatu. Põhikirjaliste eksimuste lahendamine jäägu revisjonikomisjonile.

Neljandaks. Teeme ettepaneku põhikirjast välja jätta auesimehe staatus. Me peaksime olema juba ammu üle saanud juhikultusest ning ühe inimese kummardamisest. Eriti austust väärivad inimesed võivad olla võrdsete õigustega auliikmed.

(Aplaus.)

Viiendaks. Teeme ettepaneku eestseisusesse mitte valida Rahvaloomingu ja Kultuuritöö Metoodilise Keskuse töötajaid, vältimaks kaksikvõimu teket. Edaspidiseks välja selgitada koreograafiasektori töö funktsioonid. Oleme seisukohal, et selts ja koreograafiasektor ei tohi teineteise tööd dubleerida. Teeme ettepaneku lisada programmi järgmine punkt: ERRS aitab oma tegevusega kaasa Eesti Tantsuühingu loomisele.

Mõni sõna põhiettekandest. Tekkisid mõned mõtted. Esiteks miks pidi tekkima kontraliikumine, millest oli juttu? See oli sellise poliitika tulemus, mis soodustas enam ühe tantsu- või muusikasuuuna arengut, samal ajal teise

kõrvale jätmist. Kes aga olid sellise poliitika elluvijateks, selle joone keskuseks? Endine Kultuuriministeerium koordineeriva keskusega Rahvaloomingu Majas, elluvijaks koreograafiasektor, milline on säilinud tänaseni muutumatul kujul. (Aplaus.) Kui tahame minna uut teed pidi, kas siis ei peaks tõsiselt mõtlema Rahvaloomingu Maja ja koreograafiasektori kapitaalset ümberehitusest, vältides ainult kosmeetilist laadi ravi.

Põhiettekandes sai kinnitust põhikirja ja programmi läbitöötamisel jäänud mulje, et meil vabariigis ei nähta tantsu kõrgkultuuri osana. Ometi on see enamikus arenenud maades nii. Kõikjal on olemas professionaalsed kollektiivid, puudu ainult Eestis. Proffkollektiivi ei tohi vaadelda kui stagnatsioonija kultuuripoliitika jäänust.

Proffkollektiiv kätkeb endas tantsu arengut soodustatud tingimustel. Seal on inimesed, kes on ennast pühendanud just tantsu propageerimisele rahva seas meil ja mujal. See ei ole lihtne äraelamisvõimalus, see on raske töö. Miks me taunime tantsu arengut, tema tehnilise külje täiustamist? Me ei pöördu ju tagasi harkadra ja aurumasina juurde, ei lähe elama rehetallu ega nõua matriarhaati. On õige, et meie rahva haridus rahvatantsu alal on madal, teda tuleb harida. Tantsupisik tuleb viia igasse külasse. Kuid me ei saa piirduda ainult oma väikese maalapiga. Kultuur on ideaalne vahend enda tutvustamiseks ja teadvustamiseks laiale maailmale. See toimub läbi kontsertide, tihti ka läbi lava. Lava nõuab aga kehakooli, lavakultuuri, seega haritust.

Lõpetuseks. Suurim puudus, mis praegu tantsuvallas valitseb, on info puudus. Sellest peame vabanema. "Sirp ja Vasar" on loominguliste liitude häälekandja, ometigi kajastab ta tihti ka koorilaulusündmusi. Kas tants on siis halvem? Ilmselt ei ole olnud järjekindlal tantsuelu kajastamisel. Aitäh.

(Aplaus.)

Mikk Sarv: Tervitus teile Rapla PIRGU Arenduskeskuselt. Kuna viimane sõnavõtt oli küllaltki terav, siis tahaksin alustada sellest, et meie keelele ja sealtkaudu ka meie meelele on iseloomulik dünaamilises arenguseisundis püsimine ja selle taotlemine igas situatsioonis. Alates meie kihelkondlikust struktuurist ja meie maa jagunemisest me võime igal pool täheldada kahe vastandliku pooluse tekkimist. Nii on Põhja-Eesti ja Lõuna-Eesti olnud omavahel üksteist täiendavad. Samuti on kirjandusest teada Andres ja Pearu, kes ilma teineteiseta tegelikult ka läbi ei saa. Edasi ajaloos järjest kuni tänase päevani näeme Pätsi ja Tõnissoni, Hurta ja Jakobsoni, kuni tänapäeva Interrinde ja Rahvarinde ja lõpuks siis Töö-kollektiivide Ühendnõukogu ja Töökollektiivide Liiduni. Ja nüüd on küsimus ainult selles, kuidas me selle n.ö. vastuolu lahendame. Meie algne maajaotuspõhimõte on olnud selline, et on ühendunud kihelkonnad paariti omavahel. Nii on olnud

kunagises Nurmekunna maakonnas Kolga-Jaani ja Pilistvere kihelkonnad. Üks on metsasem, teine on kuivem ja kõrgem maa. Ja ühendumise mõte on olnud selles, et ei ole alati olnud ühtemoodi võimalik head saaki saada samadelt aladelt. Me teame, milline on meie maa ilm, mõni aasta märg, teine kuiv. Ja päris kõrvuti asuvad alad võivad olla väga erinevates tingimustes. Ja nõndamoodi moodustades teineteist täiendavad paarid, me saame lõpuks sellise olukorra, kes me suudame kesta ka kõigil muutlikel ja kehvadel aegadel üle.

Sama on ka põhjuseks, miks meil on rahvaloominguliikumises vaja kahte poolt, nii folklooriseltsi kui ka rahvatantsu ja rahvamuusikaseltsi. Nagu Andi Kalamees ütles oma sissejuhatavas sõnavõtus, on folkloorne liikumine eelkõige enda eesmärgiks seadnud loodusläheduse ja põhikultuuri edasiandmise, vahendamise. Ja samuti inimeseläheduse. Teisena on tema juures oluline ka lavalisus, toimuvad mitmed kontserdid. Teiselt poolt võib öelda, et ERRS-i liikumise põhiväljundiks on lavalisus, see on lavaline vaadeldavus kõigil tasanditel alates kolhoosipeost kuni kogu Eesti tasandini. Ja teisena ei ole välistatud inimeselähedus ja looduslähedus. Ja kujutangi ette, et edasises arengus võivad mõlemad seltsid üksteist täiendada ja on loomulik, et on terve rida kollektiive, kes kuuluvad mõlemasse seltsi. Näidetena “Leigarid”, “Tarvanpää”, kellel on suuri teeneid meie pärimusliku põliskultuuri edendamisel.

Siin tahaksin natuke rääkida folklooriseltsi põhimõtetest ja nendest, mida me Pirgu Arenduskeskuses oleme tajunud. Nimelt läbi aastate kogu aeg eelistades lavalist vaadeldavust me oleme üsna suure karuteene teinud tihtipeale meie paikkondlikule eripärale. Ja tulemuseks on see, et ka meie folklooriansamblite kavad meenutavad helikiirusega lendamist Kuusalust Setumaale, Setumaalt Muhumaale, sealt Kodaverre ja nii edasi. Teen ettepaneku, et ka kõigis lavalistes esinemistes püüda võimalikult püsida ühes kindlas maakonnas ja hoida seda.

Viimase ettepanekuna pakuksin välja – väga kena oli kuulda, et kõik maakonnad tahavad teha endale oma rahvariided, kuid kõik need tantsurühmad, kes praegu kannavad näiteks Muhu või Hiiumaa või Jämaja rahvariideid, võiksid korra ERRS-i eestvõtmisel tulla kokku kõik Hiiumaa inimesed Hiiumaale ja aidata Hiiumaa edendamisele kaasa, kõik Muhu riietes inimesed Muhu päevale. Sest me teame, et need maad ei ole meil praegu eriti hästi arenenud. Muhu on kunagi olnud Lääne-Eesti osas oluline ja suur kultuurikeskus, aga praegu on ta üsna tühjaks jäänud. Nõndamoodi me saaksime aidata kaasa nende piirkondade elule ja samal ajal õpiksime vähegi tundma seda kultuuri, mille riideid me kanname, mille osa me kõigile nähtavalt oleme.

(Aplaus.)

Rein Sikk: Vahepeal on tulnud saalist uitmõte: äkki selts loob võimaluse rahvariiete vahetuseks. Kus saab vale kihelkonna riided endalt anda sinna, kuhu nad kuuluvad ja ehk on võimalik vahetusena endale õiget saada. Kui soovitav komplekt on kallim, siis on ju võimalik peale maksta. Probleem: mida teha valgete riietega. Ehk leiame lahenduse.

Pill Luht: Austatud ERRS-i asutava kogu volinikud, austatud külalised. Mandaatkomisjon, vaadanud läbi laekunud volikirjad ja teinud kokkuvõtted registreerumisest, teatab järgmist:

ERRS-i asutava kogu ettevalmistamise käigus on kuni detsembri alguseni moodustatud: **366** loodava seltsi tugirühma **5536** liikmega. Nendest 366 tugirühmast on muusikakollektiive 52, 568 liikmega. Tantsukollektiive 314, 4968 liikmega. Millest omakorda on laste tugirühmi 52. Enam on meie seltsi liikumisega kaasa tulnud järgmised linnad ja rajoonid: Tallinnas on moodustatud 55 tugirühma 1050 liikmega, Harjus 42 tugirühma 514 liikmega, Viljandis 39 tugirühma 480 liikmega. Eraldi tuleb märkida Jõgeva rajooni, kus seltsi tegevusse on liitunud kõige rohkem lasterühmi – 28. Tugirühmi on üldse kokku 52. Eraldi tuleb märkida ka Põlva rajooni, kus seltsi loomine pole toetust leidnud, kust esinejad asutaval kogul on vaid külalistena. Vastavalt hääleõiguslike volinike valimise korral, mille kohaselt iga 40 liikme kohta võis valida kuni kaks volinikku, on volikirjad antud 796 volinikule, kellest praeguseks on kohale jõudnud 497. Neist registreerimisel tehtud küsitluse tulemusel tantsijaid 417, muusikuid 78 ja kaks sellist inimest, kes peavad ennast kultuurijuhtideks või ei toeta, eelista kumbagi suunda.

Meie asutavat kogu austab oma kohalviibimisega rida külalisi. Meil on heameel tervitada kolleege Riiast, Vilniusest ja Leningradist. (Aplaus) Vaatamata pingelisele tööle on leidnud võimaluse meie tööst osa võtta esindajad Kultuurikomiteest, Hariduskomiteest, Eesti Muusikaühingust, Plaanikomiteest, Kultuuriosakondadest, ajakirjandusest.

Teen mandaatkomisjoni nimel kolm ettepanekut. Esiteks tunnistada kõigi volinike mandaadid kehtivaks.

Andi Kalamees: On ettepanek tunnistada kehtivaks meie kõigi mandaadid. Palun hääletame.

(Hääletatakse)

Pill Luht: Teiseks. Lisaks delegeeritud volinikele anda välja mandaat number 797 Märt Kubole, Kultuurikomitee esimehe asetäitja. Mandaat number 798 Ilmar Mossile, Plaanikomitee osakonnajuhataja. Mandaat number 799 Vilja Toomile, kauaaegne muusikaõpetaja, austatud Ullo Toomi abikaasa. (Aplaus)

(Hääletamast loobutakse)

Kolmandaks, kinnitada mandaatkomisjoni aruanne.

(Hääletatakse, kinnitatakse)

Ülo Luht: Mina tahan algatustoimkonna nimel, ma kuulun ka sellesse seltskonda, tänada noori nii aktiivsete ja nii julgete sõnavõtude eest.

Ütlen paar omapoolset mõtet. Tallinna platvormi esitamisel öeldud mõtte kohta tahan öelda nii, et loome seltsi küll, aga tegelikult on selts juba hulk aega olnud oma kõikide seksioonide ja tööga. Ainukene, et see vorm on ära elanud, otsime uut, edumeelsemat vormi. Ja loodame, et äkki saab selleks selts.

Kaksikseltsi me teha ei tohi. Kui me tegime rahvamuusikutele ettepaneku, et lähme ühte seltsi, siis lähme ühte seltsi. Kui me tekitame kojad või midagi niisugust – ka see ei ole õige. Mina näen selles volikogus, mis valitakse, ajustrusti ja üldiselt asja edasinihutajat. Igasuguste loominguiliste ja spetsiifiliste küsimuste jaoks moodustatakse eritoimkonnad ja töö käib edasi nii, nagu on käinud ja vaja oleks muidugi paremini.

Aukohut pole vaja – olen nõus. Auesimeest pole vaja – olen nõus. Eestseisusesse Rahvaloomingu Maja töötajaid mitte – jään erapooletuks, peaksin mõtlema, enne kui ütlen. Koreograafiasektor ümber valida – olen nõus. Ammu palub Heino Aassalu ennast hullumeelsest mürgisest tööst vabastada, et saaks hakata meie jaoks kirjutama.

Proffkollektiiv – tantsu areng, täitsa õige. Võin toetada teie mõtet valida eestseisus ja esimehed ja kõik suurokogul. Kuid selleks kulub aega vähemalt kuus tundi. Ja kui me usaldame niimoodi valida, siis ma arvan, me valime volikogusse ikkagi need – ma ütlen nüüd sõna "tüüp", et mitte öelda "mees" või "naine" – need tüübid, keda me usaldame, siis ma loodan, et need tüübid ka volikogus oskavad need samad inimesed valida, keda me valiksime siin. Ma kardan, et see läheb hääletusele. Tänan.

(Aplaus)

Linda Raus: Küünlakuu 27. päev Rapla Kultuurimajas tantsutaadi tänutunnil. Küünlaleek, sa soojuse ja valguse sümbol, vii meid mälestustemaale, tantsutaadi tagakambrisse, Ullo Toomi õuele. Sa olid kui mesilane, kes lendas paigast paika, korjas kokku tantsukeerud, tassis tasapisi taresse, pani kõik siis paberisse, raius kokku raamatusse, oma maa ja rahva rinda igaveseks elama. Tantsutaimi, tõuse, kasva kas või pilve piirini! Tantsutaadi tänukesi, Eestimaa ja rahva rõõmukesi. Tantsutaat hämarusse kaasa võttis. Meie hulgas on aga Vilja Toomi. Tule Vilja, ma tahaksin sulle üle anda selle väikese meenutuse, et sa tunneksid, et raplamaa rahvas ei ole unustanud oma paremat poega. Olgu see sulle alati

teadmiseks, vaatamiseks, et me mäletame ja austame tantsutaati ka peale seda, kui ta hämaruses on. Tule, Vilja.

(Vilja Toomi tuleb ja tänab)

Andi Kalamees: Aitäh Linda Rausile soojade sõnade eest.

VAHEAEG.

Ingrida Saulieta (Lätist, räägib vene keeles) : Tere päevast, kallid naabrid! Mind on siia delegeerinud ka meie teised naabrid, nad palusid mind koos tervitustega Lätist edasi anda ka tervitused Leedust ja Leningradist. Südamlikud tervitused! (Aplaus)

Enda poolt võin öelda - kui avameelselt kõnelda - siis meie Lätist sõitsime siia spioneerima. sest meie elu on ikka seotud riiklikus mastaabis suurte asjadega - igasuguseid pööreid tuleb ette - ja samasugused lained liiguvad meie isetegevuses. Kui teil juba toimub asutav kongress, siis meie alles valmistume selleks. Ja meie mõtleme ja vaidleme palju ja - ma paari sõnaga räägin - mõtleme seda teha kui tantsuühingut muusikaühingu juures ja selles ühingus oleksid erinevad sektsioonid. Nii meil arvatakse. Vaatame, kuidas teie siin seda teete ja siis me mõtleme... Ise arvan, et kõige tähtsam on see, et oleks nii, et sellised ühendused tõesti ühendaksid kõiki tantsijaid, mitte ei lahutaks. Siis ei ole sellisel ettevõtmisel ei mõtet ega tulemusi. Me ei tohiks unustada, et meie rahvatantsukunst stagnaajal - nagu meile meeldib seda nimetada - siiski arenes ja arenes väga mitmekülgset, paljuharuliselt. JA et me ei teeks nii, et selle suure puu küljest ühe oksaharu ära raiume. Ma arvan, et kõik, mis meil on , see on suur varandus. Seda kõike on tarvis hoida ühes. (Aplaus)

Tahan teile soovida, et kõik teie kavatsused... ees seisab suur töö. See, mida enne võisid teha ainult Kultuuriministeerium ja Rahvaloomingu Maja, muidugi mitte ilma teie abita, kogu aeg töötasid kultuurijuhid rajoonides, erinevad sektsioonid. Kuid praegu on teid koos rohkem.

Lubage mul jätta uuele juhatusele, ma ei tea, kes selleks saab, aga presiidiumile mälestuseks sellised väikesed kaaned, mille vahele saab panna kõik uued ideed. Kaante vahel on harilikult klambrid, siin neid pole - ma arvan, et siis Teie ideed viiakse kiiremini ellu.

(Aplaus)

Heino Jäger: Austatud Eestimaa saadikud! Ma loeksin ette Kohtla-Järve platvormi.

Me toetame kõiki ilusaid üritusi, mis Eestimaa poliitilises elus toimumas. Loodame ERRS-ilt, et ta toetab ja abistab kultuuriosakonna poolt läbiviidavaid üritusi ja tegutseb omaalgatuslikult, korraldab ühiselt

rahvapidusid ja videvikuõhtuid, rahvakalendri tähtpäevi. Elustab vanu rahvatraditsioone ja kombeid, loob pillimeestele ja tantsijatele kursusi, õppusi ja rahvaülikoole. Eriti on see rahvaülikoolide loomine vajalik Kohtla-Järvel, kuna seal sissesõitnud ei tea meist suuremat midagi. Loob ja abistab käsitööringe oma paikkonna rahvariiete valmistamisel. Sellest on siin palju räägitud. Ei unusta rahvatantsu ja rahvamuusika veterane - me peame silmas praegu mitte kõigile tuntud tippveterane. Aga kohalikud veteranid on kõigile täielikult unustatud.

Oleme seisukohal, et iga rahvatantsu ja -muusika harrastaja väärib täit tunnustust, kõigi asutuste toetust nii sooja sõna kui ka materiaalse tunnustuse näol. Loob suhteid väljapoole kodurajooni ja vabariiki, teiste liiduvabariikide ja samuti väliseestlastega. Hakkab koguma rahvatantsu, -muusikat ja -laulu.

Meil on Jõhvis kultuurimaja juba amortiseerumise äärel. Kuna Ida-Virumaa on nagu eelpost sissetulevatele jõududele, oleks mõeldav sinna ehitada suur kultuurikompleks, mis oleks ühtlasi rajooni kultuurimaja, kus oleks suur saal. Et seal leiaksid koha mõned vabariiklikud täienduskursused, näitused. Põlevkivimuuseumist koliks üle koduloomuuseum ja saaks täie õiguse ja oleks üldse polüfunktsionaalne. Et saaksid vabariigi tippkollektiivid ka suvel veidi lähedamas õhus olla, on Toila parki vaja tantsuväljakut kiikede ja lõkkeplatsidega ja nii edasi.

Taastada on vaja väikesed külakoolid ja rahvamajad, eeskätt alustada on vaja Ida-Virumaalt, kuna seal tekib inimjõu defitsiit. Ja siis üle Eesti.

Lauluväljaku juurde tõepoolest tuleb ehitada tantsuväljak, siis on üks kompleks.

Kuna siin on hästi palju räägitud rahvatantsijatest, mina olen pillimees, jääb mulje, nagu oleks see üritus ainult tantsijatele. Pillimehi nagu ei olekski, räägitakse, aga keegi nende seisukohti ei kaitse. Praegu on pillimeestel võib-olla muresid veel rohkem kui tantsijatel. Häid pille ei saa: ei, see on limiidiga, see pill sularahaga, see ülekandega.

Repertuaarid, mis välja töötame, keegi meid ei tasusta. Honorari jaoks pole lihtsalt rahasid. Sellepärast on see igauhe oma hobi, kas ta teeb või ei tee.

Liikmemaksust peaks jääma rajooni käsutusse 60 %. Meie arvamus. Ja kõik muu, mis rajoon või selts korraldab, peaks jääma täielikult, v.a. need summad, mis peavad minema honorarideks.

Ma olen Ida-Virumaalt, minu ema elab poolteist kilomeetrit "Estonia" kaevanduse põlengust. Nädal otsa oli põleng toimunud, käisin ema juures, küsisin, mis seal toimub. Käib kuulujutt, et tuleb juba hakata evakueeruma.

Ei tea midagi, keegi pole rääkinud. Ainult ühele talule oli tehtud ettepanek, et kas te saaks kuhugi minna. See oli mõnisada meetrit sealt kõige suuremast, ohtlikumast kohast. Kaevuvesi sülitä kohe suust välja, tuuakse tsisternidega juba aastaid kohale. Mul on omal küll kraanis halb vesi, aga see vesi ei kannata üldse võrdlust. Tekib küsimusi, on siis meil odavam põlevkivi, kas ei maksa inimesed midagi.

Folkloori kohta – ma teen sügava kummarduse igale inimesele, kes on folkloori korjanud ja korjab edaspidi ja muretseb folkloori eest. Kuid minu arust on väga halb see, kui folkloor on niivõrd eelisolukorras, et teised mehed üldse lõõgile ei pääse. Ma kardan seda, et kui tuleb folklooripidu, siis näitame oma kunsti ainult ühekülgsest. Ainult folkloor. Tõsi küll, ta mõjub väliskülalistele väga igavalt, (aplauus) sest kaua sa ikka tammud ja sabatantsu teed. Väliskülaliste lihtsalt ta on üksluine. Aga meil on olemas tippkollektiivid, need tahaks end näidata. Kui ei saa folkloorifestivali raames, siis kutsume kokku, teeme üks pidu Linnahalli laval või kus saab või mahub, paneme kõik külalised vaatama. Las nad tõesti ütlevad, et meie oleme Euroopa tasemel.

(Aplauus)

Tõnis Kivila: Kombeks on külalistele kingitus üle anda, proovisin enne paari stepisammu, siin lava peal hästi ei tule välja. Ma püüan sõnaliselt selle stepi-poolse kingituse üle anda. Kõigepealt muidugi tere päevast. Alustaksin mõningate mõtetega tantsukultuurist ja kultuurtantsust.

Kallid tantsijad! Tantsukultuur on arenenud tantsuhuviliste ja oskajate eneseväljenduse vajadusest, mis on tuntud–teatud kehalise tegevusena, nn. rahvusliku tantsuna. Seda kogu maailma etnoste juures täheldatud nähtust kasutame ja tunneme tänapäeval. Tänapäev aga tunneb ka kultuurtantsu, tants rituaalina, kombena, ka kaubana. Hiljaaegu jõudis steptants meie vabariiki, steptantsuklubi eksisteerib 85.aasta maikuust. Aga me ei ole eriti elujõulised ja üks oluline virelemise punkt on see, et me ei leia omale korralikke harjutusruume. Ja me ei ole leidnud endale toetajat.

Eriti rõõmustas mind Peda noorte tantsijate ühenduse ülesastumine. Kui tõepoolest tänane kogu leiab, et on tantsuühinguna siiski mõttekam välja astuda, siis sinna juurde mahuksime ka meie ja me väga vajaksime seda. Rahvatantsu ja rahvamuusika seltsi juures meil eriti kohta ei ole. Liiatigi kuna me muusikat eriti ei vaja, meie liikumine ise on musikaalne. Ja eesti rahvale steptants on võõras. Nüüd oma tantsulise tegevuse kogemusest võin aga julgelt väita, et hea rahvatantsukooliga võib ka steptantsus edukalt läbi lüüa. Ja nad on teineteist vastastikku väga tugevalt täiendavad. Steptants võib aga anda ka rahvatantsule üldkehalise kultuuri väga kõrgel tasemel. Seetõttu leian, et tuleks ka niisugustele kehalise eneseväljenduse liikidele nagu

steptants suuremat tähelepanu pöörata. Eriti sobib ta karaktertantsuna nii individuaalse, paaris kui ka rühmatantsuna. Ta on tõesti universaalne.

Eelolnud sõnavõtjatele tahaksin lisada seda, et tantsulise tegevuse uurimine on suhteliselt soikus. Tantsulise tegevuse uurimist peaks mitmes, nii teaduslikus kui sotsiaalses plaanis üles tõstma. Ja selle koha pealt toetaksin Virve Kurbeli sõnu siin, nii anatoomilise, füsioloogilise kui ka kõrgema närvitegevuse ergutajana on tantsuline tegevus asendamatu ja arendajana väga vajalik nähtus.

Praegu olen ma steptantsu patrioot, see ei tähenda, et ma rahvatantsu eitaksin, ma tantsin ka rahvatantsu edasi.

Loodan, et tantsuline liit kõikide tantsuliikide vahel saab teoks. Sooviks seda väga.

Andi Kalamees: siin ei ole muud teed kui peavad teiste tantsužanrite esindajad ka oma jõud kokku võtma, oma organisatsiooni looma ja siis kas ja kuidas peab tekkima tantsuühing. Kõik oleneb iga žanri esindajatest endast.

Uno Veenre: Tere päevast kõigile! Mul on rõõm tervitada pillimehi, tantsijaid ja kõiki, kes tegelevad meie rahvakunsti viljelemisega. On hea meel, et niisugune suur foorum on kokku tulnud, et ühiselt alus panna seltsile, mis ühendaks meid kõiki. On päris selge, et kaks põhirühma selles suures seltsis, üks muusika ja teine tants, peavad omama omaette sektsiooni või osakonda, kuna terve rida probleeme on sellised, mis lahendatakse ainult omas huveringis ja omas vajadustes. Muidugi on see ette nähtud ka põhikirjas, igasuguste sektsioonide ja osakondade moodustamine, kuid see projekti parandusettepanek näeks ette juba nüüd kohe luua kaks põhilist osakonda, nad vist siin on praegu ette nähtus kodade nime all. Millega oleks kohe alus pandud kahele põhilisele sektsioonile, mis omakorda võivad asutada erialaseid..... näiteks võib-olla pillimehed teevad kanneldajate sektsiooni või muu osakonna. Samuti tantsijad teevad võib-olla noorterühmade sektsiooni ja nii edasi.

Seoses sellega kerkis ka probleem üles – saadikute või delegaatide valimine volikogusse. Ja ma palun seda väga mõistvalt võtta, on päris selge, et tantsijad valivad oma seast omad esindajad ja muusikainimesed valivad oma seast. Sest paraku on ikka nii, et omavahel teatakse ja tuntakse oma inimesi rohkem, teatakse, keda valida. Nii et ma palun sellesse mõistvalt suhtuda, loodan Teie head arusaamist selles suhtes.

Niisugune vorm on ka varem eksisteerinud, see ei ole uus asi, et me moodustame need osakonnad või sektsioonid või kojad. See on ju eksisteerinud aastaid. On olnud meil rahvatantsu nõukogu ja rahvamuusika nõukogu, kes on väga edukalt tulnud oma asjadega toime. Terve rea

vabariigi suurütuste repertuaari küsimused, organisatsioonilised küsimused – need on kõik leidnud lahendamist. Ühineda üheks seltsiks on siiski minu arvates väga õige ja mõttekas, sest on väga palju ühiseid probleeme. Ja just need ühiseid probleeme lahendab volikogu ja seltsi eestseisus. Meie, muusikud, loodame väga, et see selts aitaks meil ka omavahel tihedaid kontakte hoida tantsijate ja pillimeeste vahel, kõikide kollektiivide ja igasuguste stiilide vahel, samuti head läbisaamist folkloristidega. Ma pean ütleva, et senine meie rahvamuusika sektsioon ei ole kunagi suhtunud põlastavalt või halvustavalt folklooriliikumisse. Kahjuks on ilmnenud viimasel ajal mõningaid tendentse, mõningad folkloristid püüavad asja liialt teravaks ajada, mida ei ole tarvis.

(Aplaus)

Me elame praegu väga pöördelisel ja tähtsal ajal ja me peame hoidma ühte.

Mis puutub aukohtusse - ma isiklikult arvan, et see ei ole vajalik. Seda võib lahendada juhatus. Ja kui on erilised küsimused, siis juhatusel on õigus alati komplekteerida inimesi sinna juurde. Aga me pole veel hakanud tööle ja juba hakkame ette nägema suuri tüliküsimusi, kus on auga tegemist.

(Aplaus.)

Loodame, et edaspidi leiavad seltsi poolt toetust meie senised ettevõtmised nagu rahvamuusikapeod, suvekursused, pillimeeste ülevaatused. Loodame, et selts saab kaasa aidata pillide muretsemisele, parandustöökoja loomisele. Ja ka võibolla etnograafiliste pillide valmistamisele, võibolla tuleks siin mingi kooperatiiv luua. Täna tähelepanu eest.

Heiki Arro: Head saatusekaaslased! Olen mulk ja mulgiks jään. Traditsiooni kohaselt, nii nagu meie sõbrad Hiiumaalt ja mujalt alustasid oma sõnavõttu.

Oleme väike maa ja väike rahvas. Ise olen tantsinud juba 1959. aastast ja võtsin osa 1960. aasta tantsupeost. Ja nii kuni tänaseni. Olen tantsinud "Kuljuses" 1966-1971 ja tundub, et pool saali on mulle täna siin tuttavad. Meelde on jäänud igasugused festivalid, ülevaatused ja nende lõpp. Küllalt tihti oli näha meie lugupeetud tantsujuhte pisarais kui nad ei saanud endale planeeritud kohta. Ka viimase festivali ajal oli halb kuulata juhtide repliike: küll oli žürii valesti valitud jne. Meie, tantsijad, oleme kõik oma juhi nägu ja tahaks, et me kõik oleks head nägu. Tundub, et ka täna siin saalis on näha nagu mingisugust lõhet, mulle isiklikult tundub. Meil kõigil on tarvis minna ühise asja eest. Kui me ainult vaidleme, siis kaob aeg ja tulemust ei ole võibolla. Usun, et täna valitav nõukogu ja eestseisus oskab asjad kõigile meelepärastelt paika panna. Maal juhid ja rahvakultuuri viljelejad on alati

kokku hoidnud, ootame seda ka linna omadelt. Kui täna kuulud eile öösel moodustatud noorteühing tahab käia kõigiga ühte jalga, siis on ta teretunud. Aga kui hakkab käima teist jalga, nii nagu praegu on poliitikast teada, siis on see muidugi halb. Aga noorte ideed on alati teretunud ja kui ta on õige asja eest, siis oleme selle poolt. Tahame, et me kõik oleksime Eestimaa nägu. Viljandimaa esindajana toetan Ülo Luhti ettepanekut valida siin volikogu esimees, asetäitjad ja muud asjamehed volikogul enesel. Muidu tõesti see päev läheb nii pikaks, et me ühe päevaga ei saa hakkama. Arvan, et me võiksimus usaldada seda volikogu ja võibolla valida ka see esialgu tõesti paariks aastaks. Uus asi ja enne tuleb sisse elada, kui me saame asjad paika. Tulevasele volikogule ja eestseisusele suurt ja tugevat tervist ja head tahet, et meie eesti rahvakultuur elaks veel kaua-kaua ja me otsiksimus üles kõik oma esiisade ja esiemade kultuuriväärtused. Jõudu teile.

(Aplaus.)

Sirje Ossipova (Pärnumaalt) : Head tantsijad, head juhid, minul ei olnud täna plaanis sõna võtta. Arvet Toom meie nimel juba esines. Aga kuulates neid sõnavõtte siin saalis tuli siiski niisugune mõte ja ma tahaksin küsida, kas me räägime tõesti rahvatantsu ja rahvamuusika seltsist kui eesti rahvatantsu ja rahvamuusika säilitamise, ka kogumise ja edasiarendamise ja kollektiivide seltsielu edendamise seisukohast, või orienteerudes tippkollektiividele. Meie kollektiivide põhimass asub ju rajoonides ja põhiliselt maal. Ja täna me teame, et ka meie Eesti valitsuse poliitika praegusel momendil on orienteeritud maale. Ma räägin maakollektiivide seisukohast sellepärast, et ma töötan Pärnu rajooni klubitöö vanemmetoodikuna. Meil on 35 klubi, neist 34 asuvad maal. Meil on praegu 26 täiskasvanute segarahvatantsurühma, 12 täiskasvanute naisrahvatantsurühma. Lastekollektiivid on kõik maal. Nendest 38 täiskasvanute rühmast asub linnas ainult 4. Ja maa-rahvatantsurühmade probleemid on väga teravad. Kõigepealt tantsujuhtide koolitamine. Keda koolitab TPedl - vabariigi kultuurijuhtkond peaks selle endale selgeks tegema, meie teada koolitab Pedagoogiline Instituut üldse kultuurijuhte. Kui nad on orienteeritud ringijuhtimisele, siis palun orienteeruge täielikult ringijuhtimisele. Ja vaat siis oleme sellega nõus, et tõesti Viljandisse asutada niisugune kultuuriinstituut, mis on orienteeritud maa-kultuuritöötajate väljakoolitamisele. (Aplaus.) Aga praegusel juhul enamus Pedagoogilise Instituudi lõpetanuid jääb linna tööle, põhiliselt Tallinna. Ja nii nagu öeldi viimasel osakonnajuhatajate seminaril, et alates järgmisest aastast saavad kõik lõpetajad vabasunamise, 18 lõpetajat. Neist 10 tahab jääda Tallinna. Mida me siis ootame sellelt Pedagoogiliselt Instituudilt, kes tahab minna maale meie rahvast harima? Me teame, et ka maal külaelu vaimsus on praegu langenud. Ja see on uuesti

vaja tõsta. Ei ole koolides muusikaõpetajaid, rääkimata tantsujuhtidest. Kui palju on tantsujuhte Pedagoogilisest Instituudist maale läinud? Väga raske on koolitada oma jõududega tantsujuhte. Sest ka need, kes tulevad õpetama, tahavad oma tasu saada. Loota praegu ühing "Teadusele", kes maksab, andke andeks, näljakopikaid lektorile, kui me ta kutsume, ühing "Teaduse" kaudu tasustame. Sellegi pärast läheb sealt pool kaduma. Ja see inimene, kes tuleb meile õppusi läbi viima, ei teagi, mille eest ta oma raha saab, kuna ta saab selle kolm-neli kuud hiljem kätte. Ja ta on juba ammu unustanud, kuskohal ta sel ajal käis või mille eest ta selle raha saab. Meie otsustasime oma rahvaülikoolide või kultuuriülikoolide töö ümber korraldada Pärnu rajoonis ja alates esimesest jaanuarist on meil rahvahariduse ühendus, me ei tea täpselt veel, kuidas seda nimetame. Nimetus on tal "pirand", mis tähendab mitmest peerutulest koosnevat tuld, kuna seesama ühendus hakkab harima inimesi nii, nagu me tahtsime omal ajal, et kultuuriülikoolid hariksid inimesi. Me loobume igasugusest rahakandmisest siia Tallinnasse Kultuuri- ja rahvaülikoolide arvele, meil saab olema hoiupangas oma arveldusarve. Ja me hakkame tasustama oma lektoreid vastavalt nende tasemele. Ja maksma samal päeval kohe selle tasu välja. Ja me tahame hakata koolitama tantsujuhte, me saame hakata ABC'st oma tantsujuhtidega, meil on staažikaid tantsujuhte. Ja tahame avada ka folkloorikooli. Kui meil ei oleks rahvatantse ja rahvamuusikat, siis meil ei oleks tänapäeval ka tippkollektiive.

(Koputatakse, aeg on täis.)

Ma räägin ruttu veel mõne probleemi. Tähendab Pedagoogiline Instituut meid ei rahulda. Kaugõppekool, mis välja kuulutati.....

Andi Kalamees: Sirje, ma väga vabandan, aeg on läbi.

Sirje Ossipova: Kas ma võin ruttu öelda need maaelu probleemid ära?

(Saalist mühin "jaa" .)

Sirje Ossipova: kaugõppekool, mis järjekordselt välja kuulutati – nad kutsutakse kokku ja tehakse nendega vestlus. Me oleme väga õnnelikud, et me leidsime niisugused inimesed, kes on huvitatud tantsujuhiks õppimisest. Aga tase praegu võib-olla ei vasta sellele, mida siin tippjuhid hakkavad välja valima. Ja see väikene maakoht, kus praegu on juba 12 paari segarühma tantsijaid ja neil ei ole juhti ja inimene on nõus siia kooli tulema ja tema äkki siia kooli ei saa. Lubage, aga kui rajoon suunab, siis ta teab, kuhu kohta seda juhti on vaja.

(Aplaus)

Teie siin seda ei tea.

Mina toetan seda mõtet, et tantsupidu ja laulupidu eraldi teha. Sest nagu ma aru saan, igal peol antakse osavõtjatele liimit. Vaat kui palju inimesi rajoonist saab ja minu arusaamist mööda on see seotud majutamise ja toitlustamisega. Kui teeme tantsu- ja laulupeo eraldi, ei tule meil probleeme, et me ei saa korraga kõiki neid inimesi ära majutada ja toitlustada. Ja võib-olla oleks siis ka võimalik kõigil maa-rühmadel tulla välja. Nad teevad puhtast entusiasmist praegu oma tööd ja teevad enda jaoks, aga üks kord viie aasta jooksul võiks neil ka helgem moment olla. Sest kõik ei jõua tasemele, aga olgu see meie Eestimaa (aplauus katkestab) rahvatantsupidu tõesti. Et kõik, kes tahavad tantsida, saavad osa võtta. See, et me paneme nad ülevaatusele ritta – see ei ole mitte midagi. Sest see, kui kõrgele ta tõstab oma jala seal tantsuväljakul, kas 60 või 45 kraadi, see enam välja ei paista. Pealegi need tantsud, mis me näitame ülevaatusel žüriile ära, tehakse kõik tantsuväljakul ringi. Nii et me mitte üks ei oska tantsida, kui me sinna tantsuväljakule läheme. Kui ta on meie rahvatantsupidu, siis olgu ta kõigile kollektiividele tõesti, et iga tantsija saaks sellest osa.

Ja tasustamine muidugi ka - kes see noor tantsujuht siin ütles, need on kõik linnainimesed, kes tõstavad probleemi rahvatantsujuhtide tasustamisest. Teate, mismoodi teeb maainimene - rahvatantsujuht tööd? Ta ei saa mitte kopikatki. Minu kõrval istub praegu ühe meie kooli õpetaja, kellel on seitse kollektiivi ja ta saab 15 rubla selle eest kuus. Aga meil on ka klubides niisuguseid tantsujuhte, kes on aastakümneid teinud ilma ühegi kopikata oma tööd. Sest meie maa väikesed kultuurimajad on sada korda hullemad kui selle maja WC. See on tõsi.

(Pikk aplaus) Aitäh.

Heino Aassalu: Soovin teile kõikidele head tahet ette võetud üritus võiduka lõpuni viia. Juba praegu, kui see selts veel loodud ei ole, tuleb seda öelda, et midagi olulist on meie tantsuelus muutunud. Alates augustikuust, kui käib ettevalmistustöö selle asutava kogu kokkutulemiseks, on meil väga ja väga aktiivseks läinud nii tantsijad kui tantsujuhid. Sama käib ka muusikameeste kohta. Võib-olla selle eelmise perioodi suurimaid hädasid oligi passiivsus kohtadel. Ma ei taha hakata üle rääkima seda, mis on kirja pandud põhidokumentidesse, seal peaks olema probleemid küllalt selgelt paika pandud. Teine asi, millest mul on hea meel: ollakse aru saanud sellest tohutust töökoormast, mis on olnud koreograafiasektoril. Probleemide maht on tõesti päratult suur, aga mõned asjad ma kriipsutaksin alla. Kõigepealt see, et terve rida funktsioone tantsu alal on koondatud väga väikese grupi inimeste kätte. On olemas Heliloojate Liit ja Kirjanike Liit, tantsuloojate liitu ei ole terves Nõukogude Liidus ja praegu tundub nii, et seda veel hulgal ajal

näha ei ole. Sest selle liidu moodustamine hakkab ikka peale üleliidulisel tasandil. Kui palju aega võttis meie teatriühingu muutumine teatriliiduks! Aga need loomeprobleemid, need on kõik tarvis lahendada. Töötasu autoritega, uue repertuaari saamine, selle kirjastamine ja nii edasi. Omamoodi on meil ka konservatooriumi funktsioonid, sest Pedagoogilises Instituudis ja Viljandi kultuurikoolis valmistatakse ette ikkagi klubi- ja kultuuritöötajaid. Ainult lisaerialaga. Ja selle tõttu on veel pikka aega vaja muud teed mööda ette valmistada rahvatantsujuhte. Huvi selle vastu on väga suur.

Koreograafiasektoril on palju probleeme, mis on lahendamata laulupeobüroo poolt. Seal teatavasti tantsuspetsialiste ei ole. Nii jääb terve rida probleeme kestma ka siis, kui saab moodustatud see selts. Mulle tundub, et terve rida esinejaid ei ole endale aru andnud väga erinevatest süsteemidest. Ja minu arust on siiski nii, e mida rohkem süsteeme annab oma osa rahvamuusika ja rahvatantsu - ma tarvitan neid sõnu väga laias mõistes - ürituse õnnestumiseks, siis see tuleb asjale kasuks. Me ei tohi seda lubada, et kustutame koreograafiasektori ära ja võtame kultuurikomiteest maha vastava spetsialisti. Meil on vaja võimalikult rohkem vahendeid saada oma ürituse käsutusse. Ja kui see selts luuakse, tingimata peab olema esialgu ainujuhtimine. Sest ei ole mõtet korrata neid vigu, mida ajalugu tunneb juba Caesari ajast peale, edasi Prantsuse direktoriumid ja alles äsja Draamateater elas selle läbi - mitmevalitsuse. See ei vii kuskile. Sest esialgu on väga palju organisatsioonilise töö küsimusi. Väga hea, et on neutraalne inimene selleks.

Ja tuleb endale aru anda, et see selts saab sündida praegu ainult Muusikaühingu mütsi all, mitte kuidagi teistmoodi ta sündida ei saa. Ja need sidemed peavad olema väga tugevad sellepärast, et see, mida me taotleme sellelt seltsilt, see nõuab raha, see nõuab majanduslikku tugevust. Ja seda me saame ainult Muusikaühingu vahendusel. Ja siis veel kui me läheme põhidokumentide juurde, arvestame sellega, et need on juriidilised dokumendid eelkõige, seal peab olema juriidiliselt kõik paika pandud. Selle tõttu võib-olla sõnastus vahel ka mitte kõnekeelne ja tunduda võõras, aga uskuge mind, on ära tehtud väga suur töö alates augustikuust ja väga suur hulk inimesi on kaasa tõmmatud, on toimunud korduvad kokkutulekud linnades, rajoonides. Ja ma usun selletõttu, et dokument, mis on teile esitatud, on ikka palju rohkem läbi mõeldud kui see, mis meile esitati siin eile õhtuse mõttetöö tulemusena. Siin oli juttu sellest, et see oleks nagu Pedagoogilise Instituudi lõpetanute ühine platvorm. Ma seda kuidagi moodi ei saa uskuda, sest lõpetajaid on teil 69 olnud, ja teie siiski kõikide nimel ei tohi sõna võtta, keegi pole teid volitanud. Aga need ettepanekud, mis on siin

ilusad ja aitavad ühisüritusele kaasa, need saavad olla ainult teretulnud. Tänan tähelepanu eest.

(Aplaus.)

Age Raa (Eesti Raadio) : Austatud rahvakunstikandjad. On maid ja rahvaid ja kuningaid ja vürste, vallutusi ja võite. Meie oleme väikese rahva lapsed, kellele esivanemad võinud jätta vaid töö-, tantsu- ja muusikaarmastuse. Seda suurem rikkus see on ja seda suurim austus neile inimestele, kes seda väärtust on suutnud meie päevi kanda. Olen oma elust rohkem kui kaks aastakümnet tantsinud, tean, millist rõõmu võib see pakkuda. See oli aeg, mil ei jagatud tantsijaid saavutuste järgi rangelt eri lahtritesse. Olime üks ühine eesti rahvatantsijate pere, kes oskasid tunda rõõmu tantsust ja tantsimisest, kelle suurpäevaks oli harjutustunnid ja pärlipäevadeks, nagu ütleb Helju Mikkel, rahvatantsupidu. Aeg, see igavesti tõttav, on toonud uusi tuuli meie ellu. Elutempo ja areng on konkreetselt selekteerinud ka meie tantsijad vastavalt tantsijate võimetele ja rühmajuhi võitlusvõimele. Seda ei saa taunida, muidu poleks ju edasiminekut. Iga edasimineku on areng oma ajas ja küll on hea, kui sellega samaaegselt käiks kaasas ka oskus oma ajast veidi ette näha. Auväärt Ullo Toomi, kes minu jaoks oli ja on ikka olnud varamu, rõhutas alati, et iga juht peab olema asju üdini tundes ja neid ka ette nähes tark. Kas on aga meie heade organisaatorlike võimetega nii rahvatantsu, kui rahvamuusikat üdini tundvat juhti, on minule, raadiosaadet ettevalmistavale reporterile ja meie rahvakunsti käekäigule siiralt kaasaelajale küsimus. Loodan saada tarka vastust tänaselt asutavalt kogult.

Rahvatantsijail ja rahvamuusikul on oma rolliline tegevus, omad probleemid, oma juhid ja oma traditsioonid. Kas on ka selliseid inimesi, kes sobiksid esindama ühise seltsi auesimehe staatuses mõlemat üksust? Küll on aga nimetada auliikmeks sobivaid lugupeetud juhte, sellepärast mõelge selle üle enne, kui oma sõna ütlete, ja ärge laske end haarata massisühhoosist. Seda on meie elus juba niigi palju.

Minu õpetaja Alfred Raadik on mulle maast-madalast suur rahvatantsutraditsiooniga Pelgulinna koolis sisendanud, et au on mõiste, mis kaunistab igaüht. Kuid kas sõna "au" liitsõnas "aukohus" ka kellelegi au teeb, on küsitav. Kas siis tõesti meie, kes me lööme enesele vastu rinda ja hõiskame: "Eestlane olen ja eestlaseks jään!" ei suuda end seesmiselt nii kokku võtta, et austuses ja lugupidamises koos eksisteerida ja oma must pesu ise ära pesta. Miks peab veel praegu, kahekümnenda sajandi lõpul kahtlema ja üksteisele kaikaid ette loopima - või milleks seda aukohust vaja on? (Aplaus.) Pange käsi südamele ja küsige eelkõige iseendalt, kas meil tõesti pole niipalju eetilisi arusaamisi ja tõekspidamisi, et omavahel

sõbralikult üksteisele ja meie rahvale au ja kuulsust toovatest saavutustest rõõmu tunda ja edasi elada igasugu kohtu, olgu või aukohututa? Minu jaoks need kaks mõistet, andke andeks, kokkukirjutatuna tekitab küsimuse harituse ja intelligentsi olemasolust.

Eestimaa oma arengus on jõudnud etappi, kus kõike, ka kõige pisemat sammu, tuleb teha targalt. Kuuldes täna siit neid ettepanekuid ja sõnavõtte, tahaksin ma siiski teid üles kutsuda: mõelgem noorte ettepanekutele! Nende aeg on käes ja ees! (Aplaus.) Neil on huvitavaid, ajaga kaasaskäivaid ideid ja ettepanekuid, mida täna siitki puldist alla öeldi.

Ma olen mõelnud väga palju loodavale seltsile ja mul on väga palju küsimusi. Ma ei saa aru sellest, miks siiski meil peab olema ühisselts? Miks ei võiks rahvamuusikud - kogu asutuses teie ees - kuuluda Muusikaühingusse ja miks ei või rahvatantsijatel olla oma ühing? Kes siis seda elu juhtima hakkab? Minu teada jäävad ju praegused juhtosakonnad rahvaloomingu keskuses alles. Milleks on meil vaja seltsi, millel on kaksikujuhimine? Ma loodan, et te olete minust targemad, aga palun teadvustagem enestele, et kõik, mis me siin täna teeme, on homme meie maa ja rahva ajalugu. Ja küll on kena, kui see on nii aus ja puhas, et seda pole vaja hiljem ümber teha. Et see pakuks huvitavat materjali kuulamiseks ja lugemiseks ka neile, kes on kõrvalseisjad. Seepärast mõelge enne, kui te ühe või teise ettepaneku puhul oma käe tõstate. Edu teile ja aitäh tähelepanu eest!

(Aplaus.)

Urmas Leisalu: Tere. Mõned mõtted täienduseks eelöeldule. Praegusel ajahetkel me peame igaüks enesele selgeks tegema - ega me ei loo ühte bürokraatlikku juhtorganit juurde lisaks olemasolevatele, kes piirab, takistab, reglementeerib meie tegemisi, olemisi. Kõik, kes kavatsevad astuda Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsi, peavad olema kindlalt veendunud antud ettevõtmise vajalikkuses ja kasulikkuses nii rahvatantsu ja muusika jaoks laiemas mõttes kui iga kollektiivi ja isiku jaoks eraldi. Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts peab andma konkreetset tuge ja abi kõigile rahvatantsu ja -muusikaga tegelejatele, et kõik liikmed tunnetaksid, et see on tema selts, mille heaks ja hüvanguks ta töötab ja tegutseb. Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts peab olema tõeliselt aktiivne ja elujõuline meie rahvapärandi väärtustamisel. Lähtudes ülaltoodust, tuleb meil hoolega läbi kaaluda põhikirja projektid toodud nn. seadusandlike kogude, suurorgu, volikogu, eesesisuse struktuur ja ülesanded. Samuti täidesaatvate organite, need on siis palgalised ja muud toimkonnad, kes peavad seadusandlike üksuste poolt tõstatatud ülesanded täide viima. Täidesaatvad organid peavad tagama kõigi suurorgu ja volikogu poolt püstitatud

ülesannete kiire, korrektse, operatiivse ja täpse täitmise. Ühe variandina nende ülesannete täitmiseks pakun välja moodustada arengukeskus, kes võtaks enda peale paljude põhikirjas toodud ja siin öeldud ülesannete konkreetse lahendamise. Ta võiks olla vahendajaks lepingute sõlmimisel, finantsoperatsioonide teostamisel. Võiks olla nn. pank, kus oleks nii rahvusvaheliste kui meie vabariigis toimuvate sündmuste kohta ülevaade, saaks laenutada riideid. Või oleks isegi niisugune võimalus, et ... on olemas 15 liiduvabariiki, kui mõnel kollektiivil on vabad, et sealt saab laenata. Kindlasti oleks väga vajalik koht, kus saaks paljundada materjale; mille kaudu saale üürida; muud tehnilised küsimused lahendada, sest pillimehena ma tean, et võimenduse küsimus on tõeline SOS praegu. Ja muud sarnased küsimused võiks jääda arengukeskuse peale.

Lisaks teen veel ettepaneku põhikirja punkti 8.2.2 panna veel sisse, et selts võib sõlmida ka lepinguid välispartneritega. Ma usun, et kui meile antakse vabad käed, siis neid välistehinguid ja käimisi saab märksa rohkem olema. Samuti võib kaaluda niisugust varianti, et kuna töö käigus edaspidi tuleb palju nüansse, mida tuleks muuta, siis võtta praegu vastu ajutine põhikirja ja see siis järgmisel suurokogul parandustega vastu võtta. Samuti tasub kaaluda seda võimalust, et korraldada laulu- ja tantsupidu üksteisele järgnevatel nädalavahetustel, mis tagaks ühtse rahvapeo tunde. Suureks küsimärgiks on jäänud liiduleping Muusikaühinguga - milleks ta meid kohustab, mis õigused annab, see on praeguses põhikirjas jäänud täiesti fikseerimata. Või on meil võimalik eksisteerida iseseisvalt? Siin on kindlasti taga, ma arvan, juriidilised küsimused.

Virve Kurbel: Ma tahtsin vastata kahele inimesele, kes siin nüüd saalis vahepeal esinesid. Esiteks Heino Aassalule. Ma ütlesin oma ettekande alguses, et meie kolmekesi esineme Eduard Vilde nim. Pedagoogilise Instituudi tantsueriala vilistlaste ning tudengite algüksuse nimel, see ei ole mitte kõikide nimel. Teiseks Sirje Ossipova. Praegu te ei ole ilmselt mõistnud seda, mis ma päriselt ütlesin. Selle jutu mõte oli selline, et kuidas kasutada Pedagoogilise Instituudi tantsueriala lõpetajaid paremini ära. Kas nad lähevad linna või maale, igal pool on koolid, lasteaiad - et neile võimaldataks täiskoht, et nad saaksid seal töötada. Igal pool, mitte ainult linnas, sest maal on täpselt samamoodi neid vaja kui linnas. Siin ei ole mingit vahet.

(Saalist vahele hüüded.)

Seda on vaja lihtsalt niimoodi organiseerida, praegu mina ise ei tööta Pedagoogilises Instituudis, ma ei tea täpselt, miks see probleem on, aga järelikult peab seda ka selts aitama lahendada.

Ja teiseks tarifitseerimine on vajalik kõigile, mitte ainult meile. Me austame väga inimesi, kes peaaegu tasuta teevad tööd. Kõiki austame, siin

ei ole midagi niisugust, et me ainult endale privileege oleks tahtnud - ei olnud sellist mõtet. Aitäh.

Els Roode: Kallid rahvatantsijad ja rahvamuusikud! Mina olen aru saanud niimoodi, et meie siin loome nagu üht uut keha. Aga igal kehal on üks pea, seal ei saa mitut olla ja sellepärast ka saab meil olla ainult üks juht. Aga igal kehal on kaks kätt ja siin olgu tantsijad ja olgu muusikud. Miks ei võiks me siis koos olla? (Aplaus.) Siin tekkis küsimus eestseisusesse valitavuse kohta. Nimelt arvati, et rahvaloomingukeskuse töötajad ei tohiks sinna kuuluda. Miks? Esiteks see oleks väga jäme demokraatia rikkumine. Seatakse ju üles kandidaadid. Kelle hulgast, see pole üldse oluline. Aga valib juba volikogu. Kas ta neid valib või ei vali, seda näitab lihtsalt valimine. Teiseks, kui meie teadlikult need inimesed eemale jätame, kes selle töö eest palka saavad, see on ju väga kurb. Teised võtavad endale veel poole suurema koormuse ja tekib ikkagi kaksikjuhtimine. Kasutame ära selle kaadri, mis meil on, ja aitame neid. Ainult siis me saame koos heade tulemusteni jõuda.

Nüüd hoopis teistlaadi küsimus. Meil olid koos rahvamuusikaorkestrite juhid ja ühesõnaga rahvamuusikaga tegelevad inimesed üle vabariigi, instruktorid. Ma olen volitatud nende nimel esitama avaldise folkloori komisjonile ja Kultuurikomiteele, nimelt eelseisva "Baltica '89" osas. Me sügavalt peame lugu tõsiusklikest folkloristidest, nende suurest ja sügavast tööst. Aga me sugugi ei taha nõus olla, et teisi rahvamuusikaga tegelejaid täielikult ignoreeritakse ja eemale jäetakse. Meie poolt on niisugune ettepanek, kahjuks oleme seda juba paar korda ette kandnud ja see on tühja jooksnud, aga ikkagi me visalt kordame: meie paluksime siiski võimalust esineda rahvamuusikaorkestriga Raekoja platsis ühe tunni aja jooksul lihtsate polkade, valsside, muude tantsudega, tantsumuusikaga kogu rahvale. (Aplaus.) Kaasa võiksid sealsamas tantsida tantsurühmad, kes haaraksid kaasa publiku. Miks ei võiks seesama tants loogelda läbi Voorimehe tänava, läbi Kinga ja Kullasepa tänava, Saiakangi, eesotsas loomulikult ka folkloristidega. Miks me peame ehitama suure ja paksu Hiina müüri meie vahele? Püüame koos teha, uskuge, see ei ole mitte meie egoismist. Me tahaksime ka natukene kaasa lüüa. Paljud ütlevad nii: ei ole iial olnud neid suuri orkestreid vanasti! Aga tuletame meelde ajaloo, kuidas tulid Pirita kloostri juurde kokku kui mitusada torupillimängijat, et kokku mängida - on niisugune pakt ajaloo! Aitäh tähelepanu eest. (Aplaus.)

Ülo Luht: Täna oleme siin selleks, et luua Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts. Asi liigub ja nii peabki edasi minema. Tahan algatustoimkonna ja teie loal, ka asutava kogu nimel tänada Elmet Vaaksi. EKE Tehnokeskuse teadusteabe osakonna juhatajat, endist tantsijat,

noortekollektiivi "Lee" kuraatorit panuse eest seltsi loomisel - trükkis külaliste kutsed kingituseks. (Aplaus.) Praegu kodus haige ja tervitab meid: "Tervitan kõiki eesti rahvatantsijaid ja muusikuid seltsi loomise puhul. Kahetsen oma sunnitud kõrvale jäämist üritusest. Head tulevast koostööd soovides Elmet Vaaks!" (Aplaus.); Arvi Kaabel - "Mehise" direktori asetäitja, endine tantsija - trükkis mandaadid kingituseks asutavale kogule ja on nõus sponsoriks olema asutava kogu kulude katteks. (Aplaus.) Lubage avaldada laimust kõrval teenindavale puhvetile, teenindustevõttele, kes seda teeb ja paluda volikogu kohe täna koostada märgukiri antud ettevõttele. (Aplaus.)

Repliik üks: programm, mida arutatakse, mida olete lugenud, on üldprogramm. Täpsustatud tööprogrammi peab vastu võtma volikogu.

Repliik kaks: ERRS - tema liikumissuund on tantsuühing. Tänan! (Aplaus.)

Märt Kubo: Lugupeetavad asutava kogu liikmed! Mul on hea meel täna siin saalis tervitada teid kõiki, aga eriti rõõmustab kultuurikomiteed see, et siin on nii palju noori inimesi. Meil on veel palju jõudu ja lootust edaspidiseks.

Kõigepealt lõhenemisest. Seda lõhenemist täheldati juba 30-ndatel aastatel ja Oskar Loorits kirjutas, et käib lausa kodusõda kahe suuna vahel. Ma arvan, et me võiksime olla täna targemad ja vältida selle kodusõja tulemusena lõhenemist. Väljapääsu sellest, ma arvan, täheldas ka väga hästi Oskar Loorist, kes kirjutas nii: "Senised nurjumised on tungitud suurel määral ka sellest, et elustama ja liigmehehaaniliselt kopeerima on tükitud ikka enam välispidiseid kultuurivorme, kuna küllaldaselt võimeliste jõudude puudusel peaaegu veel täitsa läbi töötamata on jäetud meie aastatuhandeid vana vaimne kultuur, eeskätt rahva esteetiline ja eetiline looming, õiguslikud ja ühiskondlikud arusaamad, maalimavaade, mõtteviis, elutunne ja kommetesse, kui ka vanasõnadesse, lauludesse, juttudesse kristalliseerunud elutarkus üldse, mille elujõus ja otse eluvajalikkuses ei ole ometi vähematki kahtlust ja millel saab olema isegi oluline rahvusvaheline osatähtsus, kui sellega aja jooksul enam tutvuma hakatakse."

Ma arvan, et Mikk Sarve platvorm vastab kõige enam sellele, et meie mõlemasse suunda on vaja rohkem vaimsust. Seda tõesti meie maast, ajaloost, territooriumist talletatud elutarkust, ilma milleta me ei lahenda praegu oma erakordselt raskeid olukordi ja ei lähe edasi ühtset rahvuslikku meelt. Kuid ma arvan siinjuures ka, et me liialt kardame, et areng on lineaarne, otsesuunas minev ja selleks annavad mõlemad suunad põhjust. Ühed, kes ütlevad, et nüüd hakkab autentne folkloor, ja teised, kes nagu püüavad kaitsta endisi positsioone. Ma arvan, et areng ei ole lineaarne. Areng muutub ajas ja ruumis, ometi praegu mulle tundub, pärast neid pikki

aastakümneid, kus meid õpetati lineaarses suunas minema, on vaja praegu minna sügavuti rahvakultuuri õppima, on vaja käega katsuda rahvakultuuri põhja, on uuesti vaja vanad vormid avaldada ja selleks on meil vaja ka võib-olla eraldi spetsiaalseid üritusi. Kui "Baltica" teenib autentse folkloori ülesandeid, siis selles ei näe Kultuurikomitee midagi paha. See ei tähenda, et see festival vastandab ennast teistele vormidele. Me arvame, et õiged on need ettepanekud siin täna, et sellel festivalil saaksid osaleda - selle üle võib arutleda, millises vormis – ka teised kollektiivid, kes vahetult autentset folkloori ei viljele. Põhimõtteliselt, ma arvan, õigus on selles, et rohkem meie eesti vaimsust, eesti mõtteviisi, seda, mis on iseloomulik soome-ugri rahvastele. Seoses sellega ma tahaks toetada seda suunda, mis praegu ilmneb, et meie oleme, vähemalt enda arvates, terve kultuurirahvas ja me peame toetama kõiki soome rahvaid. Sealjuures väikerahvaid, kes elavad meist ida pool ja andma neile elujõudu, eluusku ja kutsuma neid oma pidudele ja olema siin tõesti üheks keskuseks. Kõige selle juures arvan ma ometigi, et põhiline probleem ei ole mitte selles, millise hoone me täna püstitame. Mulle tundub paberite järgi, et kui me oleme niisuguse hoone püstitanud, siis seisab meil mõne aasta pärast suur rõõm teda hakata rekonstrueerima või reorganiseerima, nii nagu seda kultuuriministeeriumiga on tehtud. Põhiline keskne lüli, millest täna on vähe räägitud, on fikseeritud põhieesmärkide punktis 1.8, mis ütleb nii: selts tegutseb selle nimel, et Eestimaa eri piirkondades oleksid võrdsed võimalused täisväärtuslikuks kultuurieluks, et säiliks ja areneks iga piirkonna kultuuriline omapära. Ma arvan, et ennekõike allüksuste ja osakondade tegevus, kohalike seltside tegevus peab olema meie edasise mõtlemise ja organiseerimise eelduseks. See, et me teeme Tallinnasse tantsuväljaku ja tantsukeskuse, kõiksugu ilusad ja suured asjad - siis jõuame veelgi lähemale sellele olukorrale, mida kirjeldas Sirje Ossipova. Ma arvan, et me peame tõsiselt mõtlema nende asjade üle.

Teine oluline, keskne probleem seltsi edasises tegevuses on haridusprobleem. Neid on täna siin püstitatud ja nende püstutuse asetus mulle meeldib, ma arvan, et tulevasel eestseisusel ja ka volikogul tuleb nendega kõige tõsisemalt tegeleda. Sest see, millise haridussüsteemi me täna paika paneme, sellest oleneb väga pikaks ajaks, kas ja kuidas meie rahvakunst areneb ja millistes suundades.

Siis arvan ma, et Kultuurikomitee ülesanne ja ka meie Vabariigi Valitsuse teiste juhtorganite ülesanne on kahtlemata väga tõsiselt kaasa aidata seltsi materiaalse arengu tekkimisele ja üldse meie rahvakultuuri edasisele arengule. Siin lootusi väga suuri ei ole, sest kui me tahame majandust ümber korraldada, meie rahad ja vahendid lähevad paljuski sinna.

Kuid meie ülesanne on kõigi jõududega vähemalt säilitada see olukord, mis praegu on, ja ikkagi vähehaaval juurde tekitada..... Muidugi ei ole mõeldav, et Kultuurikomitee või kultuuriosakond tuleb kohapeale külla tegema kiike või midagi muud taolist, see tuleb ikka ise kohapeal teha. Nii on seda alati tehtud ja peremees omal maal ei lähe laenama ega küsima kuskile kaugele. Kui tal on õigusi, siis ta teeb seda ise.

Lõpetuseks ma tahaks arvata, et paber eriti ei aita. Pabereid on ette valmistatud päris palju ja selle ettevalmistustöö eest tuleb tänada neid, kes seda tegid. Kuid pabereid on minu meelest liiga palju, aga ärgem täna selle üle pahandagem. Kui me tuleme kokku järgmisel kordadel, ma arvan, et jõuame lõpuks põhidokumentide niisuguse viimistluseni, et meil piisab kahest-kolmest leheküljest olulistest paberitest ja meil ei ole vaja siis kohtuid ega muid asju. Aeg ise näitab, mis jääb elama ja mis sureb välja. Ma arvan, et mul on juba täievolilise hääleõigusega kohalolijana teha ettepanek tunnistada asutav kogu siiski otsustusvõimeliseks, hoolimata kui palju meid siin koos on. Kui me tulime kokku Eestimaalt selleks päevaks ja kulutasime oma aega, viime kõik oma teod ja otsused täna lõpuni ja valime ära need, keda tuleb valida. Kui me oleme tulnud siia täna kokku, mitte et teha ühte ministeeriumi Tallinna juurde, vaid arendada paikonna kultuurielu, siis on täiesti loomulik, et me oleme täna siin koos, pillimehed, tantsijad, lauljad, ja kui aeg näitab, et me peaksime lahku minema, siis seda aega on meil piisavalt.

Täna tähelepanu eest!

Helju Mikkel: Mõnda “Vaimuvaka” saamisloost. Praegune “Vaimuvakk” on esimene osa. Ta võiks kasvada niikaua, kuni elab ERRS. Kaheksakümne seitsmest esitatud terast valis algatustoimkond kakskümmend viis. Soovide, arvamuste ja ettepanekute eest täna algatustoimkonda. Jäned Kooli 5. klassi tantsulapsi, Rakvere ja Viljandi rahvast ja Sirje Ossipovat. Nemad on oma ettepanekud ja oma arvamused avaldanud, teised ei. Pakutud nimede hulgast valisime “Vaimuvaka”. See ettepanek tuli Tõrva Keskkooli ajalooõpetajalt Salme Sepalt. Millised on järgmised terad, kui sageli neid vakka pannakse või kas üldse – see oleneb juba teist. On küsitud, milleks “Vaimuvakka” praktiliselt kasutada. Mina omal ajal, kui veel olin praktiline tantsujuht, kasutasin neid tundides. Me alustasime oma rahvatantsutunde nende mõtteteteradega ja tegime sellepärast, et süvendada inimestes neid mõtteid, mis nendes mõtteteterades olid. Me jätsime seekordsesse “vaimuvakka” siiski rohkem neid teri just sellepärast, et valiku võimalused oleksid suuremad. Igaüks teist oma kollektiivis teab, mida teile oleks kõige rohkem vaja ja ka veel sellepärast, et oleks valida lähedase sisu erinevate sõnastuste vahel. Aitäh kuulamast!

(Aplaus)

Rein Sikk: Hääd inimesed, mul on häbi. Mul on häbi vaadata talvetuules siniseks külmunud rahvarõivastes neiusid. Häbi on vaadata neid külmetavaid neiusid lennujaamades ja piiridel tähtsatele külalistele lilli viimas. Siiski pole ükski külaline seda väärt, et tema pärast mängida ilusa eesti naise tervisega. On kena, kui külalisi tervitavad rahvariites neid, kuid samas on rumal ja popsilik, kui meil pole talviste külaliste vastuvõtuks korralikke naiste talveriideid. Küsimus on tegelikult selline: kas rahvariides inimest vaadatakse kui nipsasjakest ja suveniiri või suhtutakse temasse eelkõige kui inimesse, kui eestlasesse. Igatahes paari aasta eest nägi meie ajakirjandus rahvariides inimest enamjagu vaid suveniirina. Tõsi küll, mõnede väga meeldivate eranditega.

Üldjuhul siiski rahvariite taga eriti palju rahvakultuuri ei nähtud. Meist vaadati mööda kui kultuurivälisest nähtusest, rahvariite see ka inimest ei nähtud. Pruukis vaid kõlada tantsupeo avatakt, kui reporterite hulk tõttas ülistama seelikute ilu ja sõõride võlu, et peagi see kõik jälle unustada. Kes on selles olukorras süüdi? Süüdi oleme meie ise. Ajakirjandus otsib sündmust. Aga kui paljud meie rahvakultuuri ettevõtmistest saavad sisulisteks sündmusteks vähemasti rajooni jaoks, kui mitte Eesti jaoks? Ajakirjandus otsib fakti. Aga kui paljud meist on võimelised faktiderohkelt rääkima meie rahvakultuuri tänasest seisust, meie rahvakultuuri ajaloost? Kui paljud meist on sule pihku võtnud selleks, et ise ajakirjandusele tehtust teada anda? Kui paljud meist on sinasõbrad oma rajoonilehe kultuuriosakonna juhatajaga? Siiski on muutused saabumas: seltsi loomiseks tehtud sisuline töö leidis kajastamist mitmes väljaandes. Ja siit tuleb edasi minna. Millised oleksid siis tingimused edasiminekuks ajakirjanduse abil ja toel? Me peaksime targaks saama ja seepärast jätkugu meil tahtmist Eesti asjasse süvitsi minna, iga tund oma vaimu harida! Me peame saavutama kõrge moraali ja sihtide kindluse! Meist peab saama kultuuripoliitika arvestatav jõud! Seepärast on tark luua seltsi aukohus, mis hälbed välistaks, aukohus, mis tüli majast välja ei laseks. Me peame leidma esindusliku ja auväärse inimese, kellest saaks seltsi sümbol. Ja seepärast on tark valida auesimees. Valigem siis Helju Mikk, Anna Raudkasti sõrmuse kandja. Me peame tagama, et seltsi juhid ikka meie nimel tegutseks, et neil võim üle pea ei kasvaks. Ja seepärast on tark määrata suurkogude vaheliseks ajaks mitte üle kolme aasta. Aga eelkõige peame alustama otsakohe sisulist tööd isamaa hüvanguks. Seepärast on tark endalt ikka küsida, kas see mida ma teen, on isamaa pärast või hoopis ülemuste pärast või arguse pärast....

Kui tõrvatungalt tuleleek sind rabab,
nii üle elad sa neid raskeid aegu

veel teadmata, kas saad sa peagi vabaks
 või kaotad sellegi, mis on sul praegu.
 Kas järele jääb sust tuhk või kadu,
 Mis tormirajus langeb sügavikku.
 Või tekib teemant alla tuhasadu
 Ja heidab sinust kiire igavikku!
 Aitäh!
 (Aplaus)

Andi Kalamees: Kui lubate, algatustoimkonna nimel veel paar sõna selgituseks, sest ma tunnen, et paljudel sõnavõtjatel on südamevalu ja nad tõsiselt mõtlevad selle üle, millisena see selts peaks sündima. Kas ikka tasub nagu vägisi muusikuid ja rahvatantsijaid kokku viia. Ma võin öelda, et me algatustoimkonnas ja paljude inimestega küll üksikult, küll grupiviisiliselt oleme neid asju arutanud. Kõigi nende dokumentide ettevalmistamisel. Nagu te näete, mõnel on kolmas või neljas variant või projekti number peale kirjutatud. See tähendab seda, et kõik need inimesed, kes meid on aidanud, on tõsiselt mõelnud ja oma osa konkreetse ettepaneku näol andnud. Ja mis puutub tantsijatesse, muusikutesse - ma arvan, et selle seltsi raames on nendel kahel liikumisel rohkem ühist kui seda, mis neid lahutab. Ühine on see, mis peaks olema ühine kõikidele eestlastele - edasi viia meie kultuuri. Aga need kaks žanri saavad seda läbi viia põhiliselt ühiselt, muidugi eelkõige tantsijad, aga ka muusikutel on vaja tantsijat kõrvale. Kui me tuletame meelde ühte momenti, mida ka Märt Kubo välja tõi, et eelkõige meie selts peab aitama paikkonna kultuurielu arendada. Siis seal kohapeal on meil kõige tähtsam, et seal kiige peal oleks nii pillimees kui tantsija. Üks ilma teiseta ei saa. Ja seda rahvakunsti me makilindi järgi ikka tegema ei peaks.

Mis puudutab nüüd suhteid Muusikaühinguga, ma arvan, et siin me peame mõistvalt asjast aru saama. Eelkõige sellepärast, et meie selts loodetavasti sünnib täna. Aga selleks, et seltsile elu sisse puhuda, on eelkõige vaja oma materiaalselt baasi, võimalusi seda välja arendada. Aga esialgu neid ei ole kuskil. Kõrgemal pool isegi mitte registreeritud, sest seltsi veel ei ole. Muusikaühingul kui sellisel on juba praegu väga palju võimalusi. Kas või näiteks üks pisisasi, mis ei ole sugugi vähetähtis: Muusikaühing on vabastatud kõikvõimalikest maksudest. See tähendab seda, et meil on võimalus meie endi huvides ühiselt Muusikaühinguga rakendada tööle mitmeid väikeettevõtteid või kooperative, kes võib-olla läbi meie ja Muusikaühingu maksavad vähem makse - seetõttu on nad meist huvitatud. Reatantsija jaoks esialgu kümnendajärguline küsimus, aga seltsi kui terviku jaoks väga tähtis küsimus. Lisaks sellele tuleb Muusikaühingut mõista kui koordineerivat üksust, sest selle all tegutsev Eesti Kooriühing tegutseb ju

täiesti omapead, ta ise otsustab, mis ta teeb.. Nii hakkame ka meie ise otsustama, mis me teeme. Aga on terve rida küsimusi, mis meil tuleb koordineerida ka kooriinimestega, ka kõigi teiste muusikainimestega ja koreograafiainimestega. Need ajad on möödas, ma loodan, kus ülevalt midagi ette dikteeritakse. Te saite juba komiteepoolsest sõnavõtust aru. Kui me mäletame, aastaid on ikka kõrgemalseisvad organid öelnud, et vaat seda tohib nii teha ja seda tohib teistmoodi teha. Aga nüüd oli ju sõnavõtt, et palun mõtelge, elu näitab, mis ennast õigustab, mis mitte. Mis puudutab tantsuühingut, siis siin ei ole tõesti keegi keelanud meil seda teha. Võib-olla Tõnu Pomerants sai sellest mõttest lihtsalt valesti aru. Iga asi tekib omal ajal. Selleks et ta tekiks, peab ta tõepoolset altpoolt tekkima. See selts tekkis, ma arvan selletõttu kõige esimesena, kuna see žanr on kõige enam organiseeritud olnud ja kõige monoliitsem. Teiste tantsužanritega on olukord teisem, ühtset peret neil veel ei ole, aga ma tean, et need žanrid tõsiselt selles suunas mõtleavad, et liituda omavahel. Ja siis, kui on võib-olla levitantsu föderatsiooni või kuidas nad tahavad ennast nimetada.... Ma usun, et see, mis noored eile otsustasid, et nad hakkavad noorte tantsujuhtide ühendust tegema, seda tuleb ainult tervitada. JA me loodame, et siit kasvab meil õige organisatsioon välja. Tantsuühing tulevikus - see on minu isiklik nägemus. See on umbes sama, mis praegu Muusikaühing - koordineeriv organ, kes lahendab need küsimused, mis meil kõik on ühised. Kui me ette valmistame kõrgkoolis spetsialiste, siis me peame mõtlema kõikide žanrite peale, sest meil ei ole võimalik niimoodi, et on ainult rahvatantsu jaoks kõrgkool või ainult estraaditantsu jaoks kõrgkool. Ma arvan, et kõik need ühingud, kui nad on vajalikud, tekivad siis, kui on olemas selleks initsiatiivikad inimesed, kes loovad.

Aitäh kõigile sõnavõtjatele mõtete eest! Redaktsioonikomisjon läheb viimast korda nõu pidama.

VAHEAEG

Rein Sikk: See, mida ma nüüd siin rääkima hakkam, on redaktsioonikomisjoni ühine seisukoht. Me töötasime, ausalt öeldes, väga normaalselt ja solidaarselt. Miks on meil resolutsioonid A ja B seejärel 1, 2, 3, 4, 5? Lihtsalt sellepärast, et resolutsioonid 1, 2, 3, 4, 5 olid enne valmis ja sellepärast tuleb nende ette A ja B.

(Hääletatakse, võetakse vastu resolutsioon A. **ERRS sai asutatud 10.12.1988 kell 16.53.** Võetakse vastu resolutsioon B.)

Rein Sikk: Nüüd läheme täienduste ja paranduste juurde põhikirjas. Redaktsioonitoimkond paneb ette jätta välja sõnad "kirjaliku avaldusega".

Jääb järele lihtsalt: "Pöördumine ERRS-i selle üksuse poole, mille juures ta soovib tegutseda." Jätame bürokraatiat vähemaks.

3.8. ERRS-ist lahkunud või välja heidetud isikule sisseastumis- ja liikmemaksu ei tagastata. - leidsime, et kuna täna on inimsõbralikkus väga palju jutuks olnud, siis asendada "välja heidetud" siin "välja arvatud" ning teha seda ka edaspidi. Kuigi punktis 3.7 jääb "väljaheitmiseni", sest see on äärmuslik võimalus, mida üks kord on vaja fikseerida, aga üldjuhul toimub "väljaarvamine".

4.3. - see puudutab seda, kui tihti hakkab koos käima meie suurkogu. Alguses oli kaks varianti. 2 - 3 või siis 5 aasta järel. Redaktsioonikomisjon pakub välja kaks korda viie aasta jooksul.

Andi Kalamees: Niisugune seletus juurde, et püüaksime oma suurkogud viia ühte tsüklisse meie jaoks kõige tähtsama üritusega - tantsupeoga. Et pool või kolmveerand aastat peale tantsupidu tuleks suurkogu kokku. Ja teine kokkusaamine oleks siis vastavalt vajadusele. Põhikiri võimaldab alati erakorralist suurkogu kokku kutsuda. Aga tsükel mitte harvem kui kaks korda viie aasta jooksul.

(Hääletatakse. Võetakse nii vastu.)

Rein Sikk: Sellega seonduvalt tekib kohe küsimus ERRS-i esimehe volituste aja pikkusest. Kui meil oli määratud viie aastaga, siis oli määratud mitte üle kahe aja, see tähendab kokku 10 aastat. Nüüd on ettepanek anda esimehele aega siiski töötada mitte üle nelja volitusaja järjest. See teeb kokku samuti 10 aastat.

Andi Kalamees: See ei puuduta esimeest ainult. See puudutab kõiki esinduskogude liikmeid.

Rein Sikk: Sõnastus muutub, aga sisu jääb samaks.

Minu mõte on nii: kaks korda käib suurkogu koos viie aasta jooksul, aga see ei tähenda, et teisel korral ka peab uued organid moodustama.

Andi Kalamees: Põhimõtteliselt küsimus on selles, et saaks ka uued organid moodustada.

Rein Sikk: Asi on selles, et kaks ja pool aastat on paras aeg inimesel, ta näitab ennast, kas ta on võimekas või mitte. Ja kui on vaja, siis tuleb kindlasti muutusi teha.

Andi Kalamees: Rein Sikk, siin pole küsimus esinduskogu juhtide osas, vaid meil on 4.2.3 - me ei saa sõnastada nii, nagu me eelmises punktides sõnastasime. Peame jääma siis ikka selle variandi juurde. Kaks - kolm aastat. Teen ettepaneku eelmine otsus tühistada.

Rein Sikk: "Toimkondade volitused kestavad kaks kuni kolm aastat - ühe suurkogude vahelise aja." Nii. Kordan veelkord sõnastuse:

esinduskogude jne. Volitused kestavad 2 -3 aastat, ühe suurtõukogudevahelise aja.

Andi Kalamees: Ei ole arusaadav. Tekst peab olema nii: esinduskogud käivad koos kaks korda 5 aasta jooksul ja volitused on kahe korralise suurtõukogu vahelisel perioodil. Võib ka nii.

Rein Sikk: Selle põhimõttelise asjaga oleme ühel pool.

Keerame lehekülje tagasi. Järgmised teemad - punktid 4.5.5 ; 4.5.6. jne., kus on mainitud aukohust ja auesimeest. Asi on selles: kui me jõuame ükskord aukohtu ja auesimehe vajalikkuse hääletamiseni, siis pärast tehakse kogu põhikirjas vastavad parandused: kas jäetakse need alles või võetakse maha. Nii et me aja kokkuhoiu mõttes iga punkti ei hakka hääletama. Aga punkt 4.7.4 on trükiviga, mitte "auesimehed" vaid "aseesimehed".

Punkt 4.12 on samuti trükiviga. "Osutab" asemel peab olema "osutub".

Nüüd tuleb täiendus punkt 4.23 juurde. Loen täienduse ette: suurtõukogu ja volikogu koosneb kahest kojast: rahvatantsukojast ja rahvamuusika kojast.

(Saalis tõuseb mühin.)

Andi Kalamees: See on nüüd uus punkt sõnavõttudest, mida teil kirjas ei ole.

Rein Sikk: Redaktsioonikomisjon paneb ette see punkt lisada. Loen edasi:

Suurtõukogu ja volikogu liikme kuuluvuse ühte või teise kohta otsustab volinik ise. Ta saab olla samaaegselt vaid ühe koja liige. Kodade kompetentsi kuuluvad kitsalt erialased küsimused. Küsimuse kuuluvuse ühe või teise koja või kodade ühisistungi kompetentsi otsustab:

X suurtõukogu tasandil suurtõukogu istung, suurtõukogu liikme või mõne voliniku esildisel;

X volikogu tasandil volikogu istung volikogu mõne liikme või eestseisuse esildisel;

Rahvatantsukoja otsus kehtib vaid rahvatantsijatele, rahvamuusika koja otsus vaid rahvamuusikutele, kodade ühisistungi otsus kõigile ERRS-i liikmetele.

Mida te arvate sellest?

Andi Kalamees: see võimaldab juriidiliselt lahendada küsimuse, et rahvamuusikud saaksid valida oma liikmed volikogusse ise ja rahvatantsijad oma liikmed ise.

(Aplaus. Punkt hääletatakse, võetakse vastu.)

Rein Sikk: Edasi samal teemal täiendus 4.25 teisele reale juurde sõnad "suurtõukogu kodade ühisistungist". See on seoses eelmise punktiga.

Andi Kalamees: Vastavalt muutub numeratsioon.

Rein Sikk: Vastav parandus on ka viiendas reas: " suurkogu või volikogu kodade ühisistungist".

Punkt 5 - aukohus. Tuleb panna aukohtu vajalikkus hääletusele.

(Hääletatakse. Aukohust ei valita.)

Punkt 7.2 - 50% kõikidest muudest sissetulekute 30% annab...." jne. Asendada "muust rahalisest kasumist 30%". Sest sissetulekute juurde tulevad veel ürituse korraldamiseks vajalikud väljaminekud ja nii me viiksime ERRS-i osakonnad pankrotti.

Lõpuks üks mahavõtmine: "kantakse vastava osakonna arveldusarvele." Punkt. Edasine maha. Sest meil tuleb peale riigipanga teisi pankasid ka. Võib-olla, Enda asi, kus ta seda hoiab.

8.2.2. tuleb täiendus punkti lõppu. "Organisatsioonidega, kodanikega, sealhulgas ka partneritega välisriikides."

Veel on kaks lisa. Lisa 1. Auesimehe statuut.

(Hääletatakse lisa 1. Seda ei kinnitata. Hääletatakse lisa 2 , auliikme statuut, kinnitatakse see.)

HS (hääli saalist) -: Kolmas lõik: " .... ERRS-i liikmeks võib võtta ka kodanikke, algüksusi ja algüksuste ühendusi väljastpoolt ENSV-d. "Ilmselt kõigepealt peaks vastu võtma kodanikke ja siis saaksid nad moodustada oma algüksusi. Aga praegu tuleb välja, et meie astume liikmeks ühekaupa, aga mujalt võetakse karjakaupa.

Rein Sikk : Võtke analoogia Välis-Eesti Muinsuskaitse Seltsiga. Me ei hakka ju võtma üksikuid väliseestlasi. Kui nad on koondunud, moodustanud oma organisatsiooni , kes soovib meiega koos tegutseda, alles siis me võtame nad vastu. Me ei hakka võtma ühte juuti, ühte neegrit, ühte lätlast ükshaaval siit ja sealt.

Andi Kalamees: Ma palun lugeda ka punkt 4.18 ja 4.19, kus on öeldud, et seltsi juhtorganitel on õigus vastu võtta omavalitsuslikke üksusi. Nii et vastuolu ei ole. Sõnastus lubab vastu võtta ka üksikliiget.

Tõnu Pomerants: Kirjalikult esitatud ettepanekud on arutamata rahvaga.

Andi Kalamees: Redaktsioonikomisjon arutas need läbi ja seisukoht oli selline, et neid parandusi mitte läbi viia.

Tõnu Pomerants: Need tuleb läbi hääletada. Valimiste struktuurist - et valimine toimuks suurkogul. Ja teine struktuuri küsimus, sõnastus on teie käes.

Rein Sikk: Milline valimine toimuks suurkogul? Sõnastage täpselt.

Tõnu Pomerants: Mitte ainult esimehe ja volikogu valimine, vaid kogu eestseisuse valimine toimuks suurkogul.

Rein Sikk: Selle kohta oli juba nii palju vastuarvamusi, et redaktsioonikomisjon ei pidanud seda vajalikuks.

Andi Kalamees: Kas me paneme need küsimused hääletamisele? Kes on selle poolt....

(Hääletatakse: küsimust ei panda hääletusele. Kinnitatakse põhikiri kõigi eespoolnimetatud täiendustega.)

Rein Sikk: otsustame ära sisseastumis- ja liikmemaksu.

See on resolutsiooni B punkt 5.

Panen redaktsioonikomisjoni poolt ette lisada siia üks lause: enne 10. detsembrist 1988 Eesti Muusikaühingusse astunud ERRS-i sisseastumismaksu ei maksa.

Olete nõus, ei ole vaja hääletada?

On vaja otsustada, kas aastamaksu minimaalmääraks on 1 või 2 rubla.

Andi Kalamees: Põhikirjas on öeldud, et liikmeks saab olla alates 16. eluaastast. See tähendab, et liikmetel on kõigil ühesugused õigused ja kohustused. See tähendab ka seda, et õpilased, kes on 16, maksavad 2 rubla.

Uno Veenre: See, et sisseastumismaks on rubla, tähendab, et rohkem võib alati maksta. Teen ettepaneku, et liikmemaksu minimaalmäär oleks üks rubla nagu Muusikaühingulgi.

Andi Kalamees: See, et Muusikaühingul on teine liikmemaks, meid praegu ei piira.

(Hääletatakse liikmemaksu minimaalmääraks 2 rubla, sisseastumismaksuks 3 rubla.)

Andi Kalamees: Küsimus on selles, kui on noorliige ja ta jõuab sellisesse ikka, kus ta saab astuda liikmeks - kas ta on kohustatud maksma sisseastumismaksu või mitte. Paneksime vastava täienduse ka punkti: noorliikmest liikmeks astuja on sisseastumismaksust vabastatud.

Erich Loit: Kui on töötanud meie ühingus ja näidanud ennast korrektselt juba aastate jooksul, siis olgu tal see stiimul, et me ta võtame ilma sisseastumismaksuta. Aga noorliikmeks olemise aeg peaks olema vähemalt kolm aastat. Ma tean väga palju perekondi, kus on 16 aastasi ja ma tean, et neis perekondades iga rubla on arvel. Aga kui seal perekondades on toredad lapsed, kes ennast näidanud.... ettepanek on 3 aastat.

Rein Sikk: Pakun kompromissi: erandjuhul võib inimese sisseastumismaksust vabastada.

Andi Kalamees: Selge. Meil on kaks ettepanekut. Esimene: kas me jääme üheaastase või kolmeaastase kohustuse peale? Kolme. Kolm aastat

noorliikmena tegutsenud õpilane on liikmeks astumisel vabastatud sisseastumismaksust. Teine ettepanek: me seda parandust sisse ei vii, kõigil on sisseastumismaks kohustuslik.

(Hääletatakse. Noorliige 3 a. staažiga on vabastatud sisseastumismaksust.)

Rein Sikk: Struktuur ja tööpõhimõtted. See puudutab ka resolutsiooni B punkti 3. Struktuuri ja tööpõhimõtete juures 3.3 on trükiviga. Seal peab olema 50.

Järgmine rida: volikogu ülejäänud koosseis moodustub...

Redaktsioonikomisjoni poolt on järgmine lisa:

Suurkogul valitava 50 volikogu liikme kohtadest on ette nähtud 20 tantsužanri esindajat, 20 muusika ja folkloori esindajat, 10 toetajatele.

Kas olete selle täiendusega nõus?

Otto Valgemäe: Kui nüüd suhteliselt vaatame, palju on neid muusikuid ja palju tantsijaid?

Andi Kalamees: Kui võtame suure Nõukogude riigi, siis võib-olla Valgevenel ja Eestil on sama arv kohti rahvuste nõukogus. Ja me peaksime ka meie seltsis niisugused põhiküsimused lahendama võrdsel tasandil. Ma arvan, et ei saa kumbki pool sellest kasu ega kahju. Aga muusikud on rohkem kaitstud.

HS (häälsaalist) -: Kas keegi seletaks ära selle - minu teada folkloor on sõnaline, muusikaline ja ....kas tantsijad ei tegele siis folklooriga?

Andi Kalamees: Me lähtume selles sõnastuses praegu väljakujunenud praktikast ja nendest folkloristidest, kes on rahvamuusika ja rahvatantsuga seotud. Enamus neist tegeleb siiski rahvaluulega. Kristjan Torop on rahvatantsija, aga tema peab ennast tantsijaks ja on teise poole peal. Aga enamus folkloristidest on siiski muusikud. Ma arvan, et päris juuksekarva me kõikide asjade puhul lõhki ei saa ajada. Nii on arvatud ja kui tekib konkreetse kandidaadi arutamisel kahtlus, saame alati panna ta toetajate punkti.

Rein Sikk: Redaktsioonikomisjonil struktuuri- ja tööpõhimõtete juurde rohkem parandusi ei ole. Kas on teil?

HS (häälsaalist) -: Kes valib need 10 liiget?

Andi Kalamees: Koos. Ühiselt.

(Hääletatakse. Juhtorganite struktuur ja tööpõhimõtted kinnitatakse kood täienduste ja parandustega.)

Mati Kukk: Teie poolt valitud valimiskomisjon pidas oma esimese nõupidamise ja koostas protokoll number 1., mida pakuks teile kinnitamiseks.

Ametite jaotus valimiskomisjoni koosseisus: otsustati kinnitada komisjoni esimeheks Mati Kukk, sekretäriks Tõnu Pomerants, ülejäänud jätta liikmeteks. Komisjoni esimees, sekretär, liikmed: allkirjad.

(Protokoll kinnitatakse.)

Nüüd valimiste korrast. Valimisele tuleb kõigepealt seltsi esimees. Üks bülletäänidest, mis on ettevalmistamisel praegu teie abiga, saab sisaldama siis ühte või rohkemaid nimesid esimehe kandidatuuride kohta.

Rajoonides ja kohtades toimunud koosolekul esitati kandidaadid esimehe, volikogu, revisjoni komisjoni valimiseks. Kandidaate esitati kuni 29. novembrini. Kõik rajoonid pluss algatustoimkond said seda teha. Sellega seoses on ettepanek täiendav kandidaatide esitamine jätta katki, piirduda nende dokumentidega, mis teile on välja jagada ja otsustada nende dokumentide piires. Kas see ettepanek on vastuvõetav?

(Seda hääletatakse, ettepanek võetakse vastu.)

Seltsi esimehe kohale oli esitatud rajoonide poolt järgnevad kandidaadid: Mait Agu Tallinna linna poolt; Ilma Adamson Tallinna linna, Tartu linna ja rajooni, Kohtla-Järve linna ja rajooni ja Haapsalu rajooni poolt; Andi Kalamees kõikide rajoonide pluss algatustoimkonna poolt, v.a. Paide ja Põlva rajoon; Pill Luht Haapsalu rajooni poolt; Ülo Luht Pärnu rajooni ja linna poolt; Ahto Nurk Võru rajooni poolt.

Tänaseks on laekunud algatustoimkonnale viis avaldust: Mait Agu' lt, Ilma Adamson' ilt, Pill Luht' ilt , Ülo Luht' ilt, Ahto Nurga' lt, kes paluvad oma kandidatuuri maha võtta, tänavad neile osutatud au ja usalduse eest ja ei kandideeri esimehe valimisel. Sellega seoses on ettepanek jätta bülletäänile nr.1 kandidaadina Andi Kalamehe kandidatuur.

(Hääletatakse, jääb nii.)

Teiseks on vaja valida volikogu. Me palume teie käest vabandust, esitatud kandidaadid praegu on kantud kõik bülletäänidele. Puhtad bülletäänid hääletamiseks te saate. Palun need muudatused, mis tehti valimise käigus, teha ära töödokumendil. Kui delegatsioonid võtsid oma kandidaadid tagasi, siis tõmmata see nimi maha töödokumendil. Kui lähete valima, siis töödokumendi järgi tõmmake need nimed maha valimisbülletäänil. Ja siis edasi need, keda te veel maha tõmbate. Meie võimsused ei lubanud veel ühtesid bülletääne trükkida.

(Mati Kukk loeb ette kandideerimisest loobunute nimed.)

Ülejäänud kandidaadid jäävada salajase hääletamise nimekirja, kuid nüüd tuleb meil ükshaaval otsustada, kes jätta nimekirja või võtta nimekirjast välja. Kuidas delegaadid arvavad? Koos ei luba meie valimiste kord.

Rein Sikk: Tutvustamise mõttes oleks vaja inimestel üksteist siiski tunda.

Mati Kukk: Võib-olla siiski tuleb seltsimeestel üks kord püsti tõusta, kummardus teha ja teie ütlete, kas jätta või välja jätta. Ja kui välja jätta, siis läheb hääletuseks.

(Kontrollitakse volikogu liikmete kandidaatide kohalolekut.)

Mati Kukk: Valimisbülletään on kehtiv, kui seal on kuni 20 nime. Kui on 21 nime, on bülletään kehtetu, te ei ole oma valimise tööd ära teinud.

(Hääletatakse, kas olla antud nimekirjaga nõus. Samuti kontrollitakse muusika- ja folkloorikoja liikmete kandidaatide kohalolekut.)

Kontrollitakse toetajaliikmete kandidaatide kohalolekut. Selle nimekirjaga ollakse nõus.

Kontrollitakse keskrevisjonikomisjoni liikmete kandidaatide kohaloleku. Nimekirjaga ollakse nõus.)

Els Roode: Ma tahaksin küsida, Avo Õunapuu, miks te tahate tagasi võtta oma kandidatuuri. Äkki te siiski oleksite nõus, mõelge palun.

Avo Õunapuu: Kui minult küsite, küsige kõikidelt teistelt ka, kes ei soovinud, miks.

Els Roode: Eks igaüks, kes üles pani, ise küsib. Mina olen teie ülespanija. Sellepärast on mul õigus küsida.

Avo Õunapuu: Revisjonikomisjoni töö on....peab tundma raamatupidamist. Minul on see täiesti võõras.

Mati Kukk: Maksev on lihthäälteenamus (vt. kommentaaridest *lihthäälteenamus!* V.R.) Need osutuvad valituks, kes saavad rohkem hääli sõltumata sellest, kas nad saavad poolt häältest. Valituks osutub see, kes saab suhteliselt rohkem hääli.

Rein Sikk: Saalist tuli küsimus, kas saavad kandideerida volikogusse inimesed, kes hääletasid põhikirja vastu. See tähendab, nad ei tunnista seltsi. See on eetiline küsimus. Võib-olla nad on ümber mõtelnud, et nad nüüd hakkavad tunnistama? See on iga inimese sisemise süüme küsimus. Sest hääletamine on toimunud, juriidiliselt on toimunud. Kuna need inimesed ei ole oma kandidatuuri maha võtnud, kes seltsi põhikirja vastu hääletasid, järelikult nad saavad kandideerida. Kas neid usaldatakse selles suhtes, see on iseasi.

VAHEAEG.

Rein Sikk: Hääd väsinud inimesed! Püüdke natuke aega veel äpardunud komisjoniesimeest ära kannatada. Programmi neljandal leheküljel punkt 3.5 ERRS on seisukohal, et Eesti NSV Üldlaulu- ja tantsupidu toimuksid eri aastatel. Kes on selle poolt, et tantsu- ja laulupidu toimuksid eri aastatel?

(Hääletatakse. Enamus poolt.)

Olga Sepp: Millal see oli, kui tantsupidu oli eraldi laulupeost? Ja siis tuli vahele see koolinoorte oma. Ja siis tuli niisuguseid hääli kuuldavale, et kõik need suured peod on kaotanud ma aktuaalsuse. Sellepärast mina olen selle poolt, et pidada tantsu- ja laulupidu koos, seda enam, et tantsijad saavad laulupidu näha ja lauljad tantsupidu.

Els Roode: keegi toetas seda lahkuviimist sellepärast, et kõik saaksid vaatama sõita. Et kõik tantsijad saaksid osaleda - see on absurd. Iialgi ei saa kõik tantsijad osa võtta, sel ei ole mõtet.

Andi Kalamees: Ma ei saanud aru, kas sul oli ka ettepanek?

Els Roode: Ühel ajal!

HS (hääli saalist) -: Mul on ettepanek, et oleksid ühel aastal, aga mitte ühel kellaajal. Et tantsijad ei peaks ära minema laulupeolt pool tundi enne kontserdi lõppu, et jõuda Komsomoli staadionile.

Andi Kalamees: Selge. Kui on seisukoht, et ühel aastal ja samadel kuupäevadel, siis on see juba orgkomitee asi seda arvestada. Seda me siin hääletama ei hakka, see on tehnika küsimus.

Rein Sikk: kas hakkame uuesti üle hääletama?

(hüüded "jaa")

Andi Kalamees: Nõutakse, väga palju tuli praegu inimesi juurde.

HS (hääli saalist) -: On inimesi, kes nii laulavad kui tantsivad. Kui oleks kahel eri aastal, siis temal oleks võimalik osaleda nii lauljana kui tantsijana.

Heino Aassalu: Laulupeo peakomisjon oli koos ja seal otsustati niimoodi, et järgmine kord on eri aastatel. 94 on laulupidu , möödub 125 aastat esimesest laulupeost ja 95 tantsupidu.

Kalev Järvela: Head inimesed! Sellel aastal tegi väga palju üritusi Rahvarinne ja nagu olete aru saanud, eesti rahvas on ärganud ja selliseid suurüritusi on vaja . Miks peab neid korraldama Rahvarinne, kui on olemas lauljad ja tantsijad. Selle tõttu teen ettepaneku teha ikkagi eri aastatel laulupidu ja tantsupidu.

Märt Kubo: Ega me lõplikku otsust ei saa teha, selle pärast et on veel teine pool, kes laulavad. Meie otsus saab olla ainult nõuandev. Peale selle on 1991. aastal tulemas suur Ameerika-Nõukogude Liidu ühislaulupidu Tallinnas ja see on paratamatus. Iga uue peole tuleb üha rohkem väliskülalisi ja meie "liialt suur lauluväljak" ei mahuta enam inimesi ära, nagu te suvel nägite.

Ülo Luht: Ma teen ettepaneku see punkt maha võtta.

Andi Kalamees: On uus ettepanek, et see lause programmist maha võtta. Esimene ettepanek: kes on selle poolt, et toimuksid eri aastatel?

(kisa: maha võtta!)

Hakkame lõpuks peale, kes on selle poolt, et see lause üldprogrammist praegu välja võtta?

(Hääletamine, võetakse lause maha.)

Rein Sikk: Tõmmake ta palun maha. 3.7.- kuna see punkt puudutab rohkem harrastustegevust, on ettepanek viia see peale punkti 5.3.. Kõik jääb samaks, ainult asukoht muutub.

Punkt 5.7. - pakun välja redaktsioonikomisjoni poolt uues sõnastuses: ERRS peab vajalikuks tantsuväljaku rajamist Tallinnasse, Lasnamäe nõlvale lauluväljaku naabrusesse ning tegutseb selle heaks. Uus sõnastus on.

(Võetakse vastu resolutsioon B kõigi paranduste ja täiendustega.)

Rein Sikk: Nüüd on jäänud veel veidikene resolutsiooni. Võtame ette siis Rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsi asutava kogu resolutsiooni: "Rahvakultuuri Lehe" asutamist.

HS (hääl saalist) -: Kas on vaja rõhutada, et "Rahvakultuuri Leht", lihtsalt "Kultuurileht" ei või olla ?

Andi Kalamees: Algatustoimkond pidas õigeks seda rõhutada, kuna meil teatavasti "Sirp ja Vasar" on tinglikult nimetades kõrgkultuurileht, aga see spetsialiseeruks eelkõige rahvakultuurile, mitte teoreetilistele ega kõrgkultuuri asjadele. Loomulikult mingisugune segunemine tuleb, aga eelkõige ta baseeruks rahvakultuurile, maakultuurile.

HS (hääl saalist) -: Mul on ettepanek: see on õige mõte ja niimoodi ta määrab ära selle suunitluse. Aga eesti keele seisukohalt on õige "Rahvakultuurileht" - ühe sõnaga.

Andi Kalamees: Kes on selle poolt, et resolutsioon nr. 1 "Rahvakultuurileht" kinnitada?

(Hääletamine.)

Rein Sikk: Resolutsioon Ida-Virumaa toetamisest.

Redaktsioonikomisjon parandusi ei teinud.

Andi Kalamees: Kas on selle kohta küsimusi? Selle initsieerijaks oli Harju rajooni volinike koosolek. Kes on selle resolutsiooni kinnitamise poolt? Aitäh.

Rein Sikk: Kui te nüüd selle poolt olete käe tõstnud, ärge siis unustage Ida-Virumaalastega kontakte võtmast, sest kui oleme lubanud, siis tuleb teha!

"Pöördume ESTO - päevadel osalejate poole" - kas teil on ettepanekuid ja parandusi?

Andi Kalamees: Kes on taoliste tekstidega pöördumise poolt? Aitäh. Kes on selle poolt, et resolutsioon tantsuväljakust kinnitada? Palun hääletage!

Rein Sikk: Resolutsioon rahvakultuurikeskuse loomisest.

Redaktsioonikomisjon oli pakutuga nõus.

HS (hääli saalist) -: Mul on ettepanek sellest resolutsioonist loobuda. See maja, kus me praegu oleme, ei ole olemuselt mingi rahvakultuurikeskus. Ja vaevalt, et EKP Keskkomitee seda vastu võtab. Ta on konverentside maja ja las ta olla konverentside maja. Mis puutub vanasse majja, siis lähemateks aastateks paigutatakse sinna nukuteater. Ma mõtlen, et praegu on ühtepidi mõttetu, teistpidi natuke toores temaga....Me ei tee oma seltsile au. Lõppude-lõpuks on need hooned parteiliikmete rahade eest muretsetud!

HS (hääli saalist) -: Mul on ettepanek, et valitav volikogu töötab välja uue variandi, konsulteerima Mossi ja Kubo 'ga.

(Heakskiiduümin.)

Andi Kalamees: Seda enam, et kõrvalhoone ei ole partei rahadega ehitatud. Nukuteater läheb ajutiselt.

HS (hääli saalist) -: Ma tahan lisaks öelda, et akustika selles saalis ei ole hea, kui te olete kontsertidel käinud. Ja samuti on lava imepisike.

Andi Kalamees: mõte oli siin natuke teine - mitte ainult meie seltsi jaoks, vaid tervikuna seltside majaks.

Kalev Järvela: Ma arvan, et rahvakultuurikeskus on midagi rohkemat kui ainult selle maja lihtsalt üks istumise saal ja pool lava - selle jaoks pole vaja uut suurt seltsi teha!

Andi Kalamees: Kas see on siin võimalik!

(Naer.)

Rein Sikk: Ma ütlen ise kaks sõna. Milles on mõte? Mõte on selles, et selle unistuse teokssaamine võimaldaks ühe hoobiga lahenda väga-väga paljud mured, sest kui hakkame meie endale ruume taotlema, siis teeb seda Eesti - Rootsi Selts või teeb seda Armeenia Selts või keegi kolmas ja neljas ja viies. See oleks üks võimalus ühekorraga asjad lahendada, aga üldiselt ma pooldan Ülo ettepanekut.

HS (hääli saalist) -: Meil on ka pikka aega Harju rajoonis küsimuse all, kuhu ehitada Harju rajooni maja. Seda ei taheta ei seda ega teistpidi ehitada. Raha ära jagada ei taheta. Ja kui nüüd läheb meil jälle see vett vedama, siis meie annetaksime selle seltsile - ehitage Tallinna linna kultuurikeskus.

Andi Kalamees: Sellel resolutsioonil on veel üks kaval mõte taga. Arvestame sellega, et tegelikult on siinsamas Tallinna linnas rahvakultuur ehituse seisukohalt ära unustatud. On teada, et kõrgkultuuriobjektid lähevad

kindlasti ehitamisele Tallinna linnas: "Estonia" teater, raamatukogu praegu ehitatakse, kunstigalerii jne. Aga rahvakultuur ja taidlus Tallinna linnas on ju täiesti... teate ise kuidas. Selle mõte on ka selles, et survet avaldada ja meelde tuletada, et on olemas ka Tallinna linnas rahvakultuur ja et on olemas niisugused asutused ja organisatsioonid, kes on seatud seda siin edasi viima. Variant tuleb leida, survet tuleb avaldada, häält tuleb teha! Kahtlemata ei kõlba ka see kompleks tervikuna ideaalselt. Kui sisuliselt vaadata - kui on head tahtmist, siis vanast majast välja viies linnakomitee ja rajoonikomitee, see funktsionaalselt seltsisesiseseks tegevuseks muidugi sobib. Aga ei ole meie otsustada muidugi, vaja on meiepoolset initsiatiivi ja varba peale astumist. Isiklikult ma toetaksin ka Ülo ettepanekut, et mõtleme. Meil on siin diplomaat Mossi näol, kes, ma loodan, on nüüd valitud meie volikogusse, et ta siis ütleb need nõksud, kuidas me selle maja kätte saame. Pealekauba plaanikomitees ta tegelebki ehitamise küsimustega. Ma arvan, et me anname talle, kui ta volikogu liikmeks saab, ka konkreetselt sellise ülesande täita.

Rein Sikk: On ettepanek, et asutav kogu delegerib selle küsimuse lahendamise seltsi volikogu II istungile, sest I istung toimub juba täna, kus valitakse ainult eesesisust, aga II istungil on sisuline istung. Olete sellise ettepanekuga päri?

(Hääletamine.)

Andi Kalamees: Nüüd me oleme väga edukalt jõudnud lõpule selle paberimajandusega. Vaatame, kuidas ta aitab meil meie elu edasi viia. Aga ta lihtsalt ise ei aita, eks igaüks meist peab oma tegudega tõestama, et meie selts on midagi väärt.

Rein Sikk: Aitäh, et te mind ära kannatasite - on üks asi. Ja teine on see: olge nüüd head inimesed, teil on kõik need dokumendid kaasas, jätkake sedasama tööd, mida me oleme juba jätkanud. Ma mõtlen nüüd, et lähete oma koju ja otsite üles oma rajooni lehe ja kultuuriosakonna juhataja ja söödate talle need materjalid nii ette, et artiklid ilmuksid teie rajoonilehtedes. Kui me ise ei tee, siis ei juhtu mitte midagi! Ausõna. Aga kuna "Viru Sõnas" käivad kõik rajoonilehed, siis ma näen, kui tublid te olete. Ma usun, et te olete väga tublid. Aitäh!

Ülo Luht: Lubage öelda meie toetus Virumaale ja Armeeniale. Virumaad toetame 119 rublaga, Armeeniat 313 rublaga. Ma annan need koosoleku juhataja lauale. (Aplaus.)

Andi Kalamees: Enne kui me hakkame filmi vaatama, on meile tulnud telegramm. Tallinn 1, Lenini 12. Rahvamuusika Seltsi asutajad! Eestimaa loodushoidjate kaugkorras käepigistus oma rahva tavade hoidjale! Jaksu! Eilart.

Aplaus.

VAHEAEG

Mati Kukk: See suur demokraatia viis selleni, et me vahepeal juba mõtlesime, et me ei saagi selle asjaga hakkama. Aga hakkama saime tänu kahe komisjoni suurele ühistööle ja tänu sellele, et õnnestus kehtetuks tunnistada üsna palju bülletàäne.

Valimiskomisjoni protokoll nr. 2: Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsi esimehe valimiste tulemuste kindlakstegemise kohta 10. Detsembril '88 aastal. Valimiskomisjoni poolt anti esimehe valimiseks välja 452 bülletàäni, millele oli esimehe kandidaadina kantud alljärgnevad nimed: Andi Kalamees. Valimiskasti avamisel oli selles 444 bülletàäni, kehtetuks neist ei tunnistatud ühtki. Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsi esimehe kohale kandidaadi sai hääli alljärgnevalt:

Andi Kalamees. Poolt 415, vastu 29. Juurde kirjutatud teisi nimesid ei olnud. Häälteenamusega osutus valituks eesti rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsi esimeheks Andi Kalamees.

(Aplaus.)

Mati Kukk: Valimiskomisjoni protokoll nr. 3 Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsi volikogu valimiste tulemuste kindlakstegemise kohta 10. detsember 88. Ärge nüüd ehmatage, et välja antud bülletàänide arv on suur. Tähenab siin on plussitatud kõik välja antud bülletàänid nende kolme alaliigi valimiseks. Välja anti volikogu valimiseks 908 bülletàäni, neist rahvatantsijate esindajate valimiseks volikogusse 378 bülletàäni, rahvamuusikute ja folkloristide valimiseks volikogusse 78 bülletàäni ja toetajate valimiseks volikogusse 452 bülletàäni. Bülletàänidele olid kantud kandidaatide nimed vastavuses....Kas loen ette?

Ei ole vaja.

Valimiskasti avamisel oli selles rahvatantsijate esindajate valimiseks 374 bülletàäni, rahvamuusika ja folkloristide valimiseks 72 bülletàäni, toetajate valimiseks 441 bülletàäni, kehtetuks tunnistati 16 bülletàäni.

Rahvatantsu kotta valituks osutsid:

▪ Mait Agu	▪ Helju Mikkel
▪ Heino Aassalu	▪ Sirje Ossipova
▪ Angela Arraste	▪ Rein Sikk
▪ Pill Luht	▪ Kristjan Torop
▪ Urve Kilk	▪ Eha Ilisson
▪ Ülo Luht	▪ Ellu Kaasik
▪ Maie Orav	▪ Heiki Arro

- Andi Einaste
- Rein Kippar
- Helle-Mare Kõmmus
- Diana Otsing
- Maido Saar

Rahvamuusika ja folkloori esindajate valimiseks anti välja 78
bülletääni. Valimiskasti avamisel oli 72 bülletääni.

Valituks osutusid:

- Sirje Aedma
- Aarne Haasmaa
- Udo Kolk
- Kartin Kumpan
- Tiit Leibak
- Erich Loit
- Ilve Miller
- Malle Mölder
- Ahto Nurk
- Ülle Raud
- Ingrid Rüütel
- Helgi Sildever
- Ants Taul
- Margus Veenre
- Kalle Raidsalu
- Els Roode
- Mikk Sarv
- Tatjana Tallermäe
- Heldur Vaabel
- Uno Veenre

Toetajate valimiseks anti välja 452 bülletääni, kasti oli 441
bülletääni.

Valituks osutusid:

- Viktoria Jagomägi
- Arvi Kaabel
- Urmas Kingu
- Ilmar Moss
- Juris Žigurs
- Madis Jürgen
- Peep Keskküla
- Mati Kukk
- Age Raal
- Elmet Vaaks

Sellele komisjoniprotokollile on ka kirjutanud alla komisjoni esimees,
sekretär ja liikmed. Paluks protokoll kinnitada, kui te nõus olete.

Ja viimane - protokoll nr. 4 keskrevisjonikomisjoni valimiste
tulemuste kindlakstegemiseks. Välja anti 452 bülletääni. Valimiskasti
avamisel oli 441 bülletääni, nendest kehtetuid 38 bülletääni.

Valituks osutusid:

- Anna Kaar
- Margus Kender
- Koidula Kohver
- Lilian Kohver
- Ivi Lehtmets
- Helgi Lepp
- Maire Poom
- Otilie Läti
- Erika Põlendik
- Luule Riegerias
- Mare Rummi

Alla on kirjutanud: esimees, sekretär, liikmed.

(Hääletamine, protokoll kinnitatakse.)

Mati Kukk: Aitäh kannatuse eest!

Rein Sikk: Aitäh Mati Kukele!

Andi Kalamees: Tahaks kõiki tänada isiklikult selle usalduse eest, et mind valisite esimeheks. Ega see töö ei saa kerge olema , aga ma arvan, et ühiselt need jõupingutused väärivad seda, et selle nimel edasi tegutseda. Aitäh veelkord!

Nüüd võib-olla tahetakse ka näha, kes need nüüd lõpuks siis valiti. Teiseks ma tahaks teada, palju volikogust ja revisjonist on kohale jäänud, kas me saame oma esimese istungi ära teha või mitte. Selleks paluks kõiki valitud volikogu liikmeid ja keskrevisjonitoimkonna liikmeid siia lavale. Ja ka otse delegeeritud volikogusse, palun lavale - vaatame, palju meid on. Kvoorumit ei ole koos, täna me oma esimest istungit teha ei saa. Millised on arvamused, kas volikogu tuleb sel aastal veel kokku või jätame valimised jaanuarikuusse?

HS (hääli saalist) -: Need, kes siin on, võiks siiski ära kuulata.

Andi Kalamees: Siis me peame ikkagi kokku jääma. Rajoonid on avaldanud arvamust eestseisuse suhtes, meil on need nimekirjad olemas küll.

Paluks ka algatustoimkonna liikmeid astuda lavale.

(Aplaus.)

HS (hääli saalist) -: Me täname Teid.

(Õnnitlused, lillede ja kingituste üleandmine.)

Andi Kalamees: Armas rahvas, kes te siia saali olete jäänud. Vaadake nüüd hoolega kõigile neile inimestele näkku. Sest nendest eelkõige oleneb see, kas meie seltsist saab üks väärt selts või mitte. Ja kahe aasta pärast võtame nad üksipulgi letti ja küsime nende käest, mis nad igaüks on teinud.

Raske päev oli meil täna, aga me jõudsimme edukalt lõpule. Me algasime lauluga ja ma arvan, et meil oleks ilus ka lõpetada lauluga.

(Lauldakse "Mu isamaa armas".)

Andi Kalamees: Head kojujõudmist teile kõigile, häid jõulupühi, head vana aasta lõppu, head uut aastat!!!

Tallinnas, 10.detsembril 1988.aastal
